

Magyarország az ezredfordulón
MTA stratégiai kutatások

ZÖLD BELÉPŐ
EU-csatlakozásunk környezeti
szempontú vizsgálata

Bándi Gyula – Balogh Attila – Íjjas István

**Az EU környezeti szabályozása által átfogott területek és
a hazai környezeti szabályozás területeinek összevetése**

Témavezető:
**Bándi Gyula és
Szlávik János**

Sorozatszerkesztő:
**Kerekes Sándor és
Kiss Károly**

Budapest, 1997. november hó

TARTALOM

I. BEVEZETÉS	4
II. AZ EGYES SZABÁLYOZÁSI TÁRGYKÖRÖK ÖSSZEHASO NLÍTÁSA	
A VÍZVÉDEL EM KIVÉTELÉVEL	6
1. Általános környezetvédelmi rendelkezések	6
1.1. Szabályozási tárgyak és egységek az EU-ban	6
1.2. Szabályozási tárgyak és egységek a hazai jogban	7
1.3. A szabályozási tárgykörök egybevetése	8
2. Természetvédelem	8
2.1. Szabályozási egységek az EU jogban	8
2.2. Szabályozási egységek a hazai jogban	8
2.3. A szabályozási tárgykörök egybevetése	8
3. Levegőtisztaság-védelem	9
3.1. Az EU levegőtisztaság-védelmi szabályozása	9
3.2. A magyar szabályozás áttekintése	10
3.3. A szabályozási körök egybevetése	10
4. Zaj- és rezgésvédelem	10
4.1. Az EU zajvédelmi szabályozás szabályozási területei	10
4.2. A magyar zajvédelmi szabályozási területek és szabályozási egységek	11
4.3. A két szabályozás összehasonlítása	12
5. Veszélyes anyagok, készítmények, biotechnológia	12
5.1. Az EU szabályozás	12
5.2. A hazai jog szabályozása	13
5.3. A két szabályozás összehasonlítása	13
6. Veszélyes ipari tevékenységek	13
6.1. Az EU szabályozása	13
6.2. A hazai szabályozás	14
6.3. A két szabályozási rendszer összevetése	14
7. Hulladék	14
7.1. Az EU szabályozási rendszere	14
7.2. A hazai szabályozás	16
7.3. A két szabályozás összehasonlítása	16
III. AZ EU VÍZVÉDELMI SZABÁLYOZÁSA	18
1. Az EU vízvédelmi szabályozási területének áttekintése	18
1.1. Az Európai Közösség szárazföldi vizekkel kapcsolatos szabályozásainak általános jellemvonásai	18
1.2. Az EU vízminőségre vonatkozó jogszabályai és a szabványok kapcsolata	19
2. Vízgazdálkodási keretirányelv tervezet – a vízgazdálkodási jogharmonizáció egyik legfontosabb része	20
3. Harmonizáció az Európai Unió vízügyi politikájával	22
4. A vízkészletgazdálkodásra vonatkozó tanulságok az Európai Unió tagországainak EUROWATER Projektjéből	23
5. Vízyűjtő Menedzsment Terv készítése az EU Vízgazdálkodási Keret Irányelve alapján ..	24
6. Kisebb szabályozási egységek a vízvédelmi szabályozási területen belül az EU-ban	26
6.1. Vízvédelmi szabályozási-egység csoportok	26
6.2. A legkisebb szabályozási egységek	26
6.3. Vízvédelmi szabályozási egységek	27
7. Hazai vízvédelmi szabályozás	41
7.1. A vízügyi jogi szabályozás fejlődése	41
7.2. Hazai vízvédelmi szabályozás területének áttekintése	42
7.3. Kisebb szabályozási egységek a vízvédelmi szabályozási területen belül Magyarországon	44

8. Az EU és a hazai szabályozási kör egybevetése.....	48
8.1 Azonosságok.....	48
8.2. A vizek minőségére vonatkozó magyar szabályozás és az EU direktívái	50
8.3. Különbségek, az eltérések alapvető indokai és a harmonizálás lehetőségei	52
8.4. Az EU által lefedett szabályozási területeken kívüli kérdések rendezésének igénye a hazai szabályozásban (mely szabályozási területeket kell a hazai jogban megjeleníteni)	55
IV. ÖSSZEGZÉS.....	59
1. SZÁMÚ MELLÉKLET: AZ EU KÖRNYEZETVÉDELMI JOGANYAGA	61
2. SZÁMÚ MELLÉKLET: A HATÁLYOS HAZAI KÖRNYEZETVÉDELMI SZABÁLYOZÁS ISMERTETÉSE	66
3. SZÁMÚ MELLÉKLET: A KIEMELT JOGSZABÁLYOK RÖVID ISMERTETÉSE.....	78

I. Bevezetés

A tanulmány válaszra váró központi kérdése, hogy melyek azok a szabályozási területek, és azokon belül milyen szabályozási egységek érvényesülnek, illetve mindezek milyen hatással lehetnek a hazai környezetjogi szabályozásra. Ezen belül a vízvédelem kérdéskörét részletesebben vizsgáljuk, annak illusztrálásaként, hogyan kell a jövőben egyenként feltárni az azonosságokat és különbségeket az EU jog és a hazai jogrendszer között.

Ahogy a szabályozási intézményeket és módszert vázoló másik 1997. évi kutatási téma kapcsán már erről szóltunk, az EU környezetvédelmi joganyaga magától értetődően nem fogja át a környezetvédelem valamennyi szabályozási területét, hanem elsősorban azokat, amelyek az integráció szempontjából jelentősek. Ezekhez járulnak azon szabályozási tárgyak, amelyekre nemzetközi kötelezettségek vonatkoznak. Ami a hazai szabályozásból hiányzik, az éppen a fejlett gazdaság által meghatározott szabályozási területek sora.

Az EU szabályozás által lefedett területek pontos megismerése révén tárhatók fel azok a szabályozási hiányosságok, amelyek sajnálatos módon meghatározóan befolyásolják a hazai környezetjogi rendszer fejlettségét. Ugyanakkor az is nyilvánvalóvá válik, hogy az esetek egy részében nem lehet EU alapokra hivatkozni.

A vizsgálandó kérdések tézisszerű felsorolása:

- az EU környezeti szabályozási területeinek áttekintése;
- az egyes szabályozási területeken belül milyen kisebb szabályozási egységekkel találkozhatunk;
- a hazai környezeti szabályozási területek áttekintése;
- a hazai egyes szabályozási területeken belül milyen kisebb szabályozási egységekkel találkozhatunk;
  - a két szabályozási kör egybevetése:
  - azonosságok,
  - különbségek;
  - a fenti eltérések alapvető indokoltsága;
- a hazai szabályozás milyen EU által lefedett szabályozási területeken kívüli kérdések rendezését igényli általában, tehát mely szabályozási területeket kell a hazai jogban feltétlenül megjeleníteni;
- a vízvédelmi szabályozás tárgykör szerinti részletesebb áttekintése (ami nem azonos a tényleges szabályozás elemzésével !) az EU és a hazai jog körében.

A fenti tézissor első lépése nem igényel különösebb magyarázatot, de a **szabályozási egységek** fogalmát jobban meg kell közelíteni. Ez utóbbi a közigazgatási jogtudományban alkalmazott fogalom, amely az egyes önálló tevékenységek vagy tevékenységegyüttesek területére vonatkozóan kialakított normák együttesét jelenti, melyek önmagukban sem tételesen behatárolható kategóriák, tehát nem abszolút értelemben használhatóak. (A fogalom alkalmazója és kifejtője Madarász Tibor, pl. Közigazgatás és jog c. munkájában, Bp. KJK 1987. 64-69. old.)

A szabályozási egységekkel kapcsolatban már itt meg kell jegyezni, hogy minden EU jogszabály – rendszerében magának a szabálynak a végén – tartalmaz egy olyan szabályozási egységet, amely a sajátos nemzetközi szervezet létehez igazodik. E **szabályozási egység az EU kapcsolódási pontokat jelenti**, tehát a közös szervezetek, a szabályozást egyes kérdéseit

megújító bizottságok, munkacsoportok létrehozását és működését tartalmazza, valamint a tagország és az EU intézmények közötti kapcsolatok részleteit mutatja be – pl. jelentéstétel. A magyar jogban ehhez hasonló megoldás a mai napig egy esetben mutatható ki, mégpedig a veszélyes anyagok és készítmények kormányrendelete (233/1996. Korm. rendelet) végén, ahol részben megjelennek a magyar jogszabály által végrehajtott EU szabályok, illetve bizonyos értesítési klauzulák az EU felé. Tekintettel arra, hogy ez a kivétel, ami erősíti a szabályt, sem az EU jogban, sem a magyar jogban a további elemzés során ezt a szabályozási egységet külön nem emeljük ki, hiszen még reálisan nem is jelenhetne meg a hazai jogban. Így itt kell emlékeztetnünk arra, hogy **minden egyes EU szabály tartalmazza az EU intézményekhez való kapcsolatrendszer szabályozási egységként.**

Nyilvánvaló, hogy az EU és a hazai szabályozás eltérései abból adódnak, hogy egyes területeken szükségtelen az EU-n belül olyan részletességet elérni, mint amilyent egy nemzeti szabályozás alappal elvárhat. Mindenesetre az EU szabályozás lefedettsége is eltérően alakul, annak megfelelően, hogy milyen szabályozási körről és azon belül mely szabályozási egységről beszélhetünk. A zajártalom ennek megfelelően kisebb kiterjedésű az EU-ban, mint ahogyan azt bármely hazai jognak rendezni kell, míg a hulladékokra vonatkozó szabályozás ennél jóval szélesebb, közelíti a nemzeti szabályozás szintjét. Ennek oka a szabályozott terület általában vett fontossága a környezetvédelmen belül.

Példaként említhető már bevezetőben a hulladékos szabályozás, melynek tárgya nyilvánvalóan magában foglalja **mindazokat a szabályozott területeket**, amelyek az EU rendszerben megjelennek. Ezen belül a legfontosabb szabályozási egységeket foglaljuk össze:

általános kérdések:

- az általános hulladékgazdálkodás fő irányai,
- az általános hulladékkezelés keretei,
- a veszélyes hulladékok kezelésének részletei,
- a hulladékok határokon túli mozgása, EU-n belül és kívül,
- csomagolás és csomagolási hulladék
- hulladéklista.

különös kérdések:

- a hulladékok égetése,
- szennyvízkezelés,
- szennyvizek mezőgazdasági alkalmazása,
- egyes hulladékot termelő ipari tevékenységek (titanium-dioxid),
- egyes hulladékok.

A különböző szabályozási tárgykörök és szabályozási egységek vizsgálata arra vezet, hogy meghatározzuk azokat a területeket, amelyeket az EU elvárásaira alapozva és azokat, amelyeket az EU elvárásoktól függetlenül is fejleszteni kell. **Az EU tehát nem jelenthet semmilyen abszolút értékű referenciát**, sőt a már sokszor elmondottak alapján, nem is szolgálhat mentségül arra, ha egyes nemzeti érdekekben álló szabályozásokat nem fejlesztünk kellőképpen.

Ugyanakkor a szabályozási tárgyak és szabályozási egységek elemzése még egy következtetésre vezethet – ezáltal megállapíthatóak lehetnek ugyanis azok a szabályozási pozitívumok, amelyekkel a magyar jog esetlegesen rendelkezik.

II. Az egyes szabályozási tárgykörök összehasonlítása a vízvédelem kivételével

1. Általános környezetvédelmi rendelkezések

1.1. Szabályozási tárgyak és egységek az EU-ban

Az általános környezetvédelmi rendelkezések köre valójában egyes különálló szabályokat fog össze, tehát nem értelmezhető rendszerként, hanem olyan szabályok gyűjtőhelyeként, amelyek minden további szabályozási tárgyat érintenek, tehát horizontális minőségűek. A nagyobb **szabályozási tárgykörök** a közösségi jogban az ún. általános vagy horizontális szabályozáson belül:

- a „szennyező fizet” elv és a felelősségi szabályok,
- környezeti hatásvizsgálat,
- az információhoz való hozzájutás,
- környezetbarát termékjelzés,
- EMAS – környezeti management és auditálási rendszerek,
- IPPC – integrált szennyezés-megelőzés és ellenőrzés.

Az egyes fenti területeken a következő **szabályozási egységeket** különböztethetjük meg – és ez a megkülönböztetés egyes esetekben hasonlós a jogintézményeket tárgyaló tanulmány intézményeivel:

- A **szennyező fizet elv és a felelősségi szabályok** nem tartalmazzak pillanatnyilag ténylegesen szabályozási egységeket, hiszen az elv maga inkább tájékoztató jellegű ajánlás, javaslat, a felelősségi szabályok pedig még valamilyen elfogadott EU szabályként nem kerültek kihirdetésre, hiszen csupán a tervezetkészítés fázisában vagyunk.
- A **környezeti hatásvizsgálat** a következő kérdéseket tartalmazza:
  - eljárási kérdések,
  - a hatásvizsgálat tanulmányi részének tartalmi követelményei,
  - a hatásvizsgálat esetkörébe tartozó létesítmények listája,
  - a társadalmi részvétel szabályai.
- Az **információhoz való hozzájutás** EU szabályai két nagy részre oszthatók:
  - a fogalmak és a rendszer létrehozásának szabályozási egységére, illetve
  - az információhoz jutás eljárási kérdéseinek tisztázására.
- A **környezetbarát termékjelzés** szabályozási egységei nagyjából megegyeznek azokkal a jogintézményekkel, melyeket a másik tanulmányban tárgyaltunk, tehát:
  - a termékjelzés rendszerébe tartozó egyes termékek minősítő követelményeinek meghatározási rendje, valamint
  - a termékjelzés odaítélésének, illetve
  - felhasználásának szabályai.
- Az **EMAS** szabályozása sajátosan vegyes tartalmú, hiszen a feladatok jelentős része önkéntes megvalósításra vár, és az önkéntességhez kapcsolódnak az állami és ezzel egyidejűleg az EU-szintű elismerés eljárásai:

- a vállalati környezetirányítási rendszer jellemzőinek rendezése,
  - környezeti auditálás jellemzőinek rendezése, illetve
  - az állami elfogadás eljárási és hatásköri kérdéseinek tisztázása tartozik ide.
- Az **integrált szennyezés elleni fellépés (IPPC)** a következő szabályozási tárgykör, amely egyben a legújabb és várhatóan az elmúlt években a legjelentősebb változást jelentő terület az EU környezetvédelmi jogában. Az itt található szabályozási egységek a következők:
    - a fogalmi és intézményi kör felrajzolása, melyet azért is minősítünk külön szabályozási egységgé, hogy a rendszer újszerűségét hangsúlyozzuk;
    - a határértékek alkalmazása;
    - a BAT (legjobb elérhető technika) alkalmazási rendje;
    - egyes engedélyezési eljárási kérdések.

1.2. Szabályozási tárgyak és egységek a hazai jogban

A hazai általános környezetvédelmi szabályozás a közösségi jog által szabályozott tárgykörök közül a következőket tartalmazza:

- felelősségi szabályok,
- környezeti hatásvizsgálat,
- az információhoz való hozzájutás,
- környezetbarát termékjelzés,
- környezetvédelmi teljesítményértékelés és felülvizsgálat (audit).

Az egyetlen olyan tárgykör, amely teljes mértékben hiányzik a magyar jogból, az az IPPC.

Az egyes fenti tárgykörökön belül megkülönböztethetők a következő szabályozási egységek:

- A **felelősségi szabályok** értelemszerűen sokkal kidolgozottabbak mint az az EU-n belül valaha is lehetséges, hiszen a felelősség rendezése a nemzetállamok szabályozási feladata, melyhez az EU vagy hasonló szervezetek legfeljebb javaslati rendszert dolgoznak ki. A szabályozási egységek:
  - környezetvédelmi bírság,
  - szabálysértési felelősség,
  - közvetlen hatósági kötelezések és tiltások rendszere,
  - polgári jogi felelősség, ezen belül különösen
    - a szomszédjogi szabályok,
    - a birtokvédelem, valamint
    - a kártérítés,
  - végezetül a büntetőjogi tényállások.
- A **környezeti hatásvizsgálat** az EU-hoz hasonlóan következő kérdéseket tartalmazza:
  - eljárási kérdések (előzetes és részletes vizsgálati eljárás külön),
  - a hatásvizsgálat tanulmányi részének tartalmi követelményei (előzetes tanulmány és részletes hatástanulmány külön),
  - a hatásvizsgálat esetkörébe tartozó létesítmények listája,
  - a társadalmi részvétel szabályai.
- Az **információhoz való hozzájutás** a magyar jogban egyetlen szabályozási egységet tartalmaz, mégpedig az információhoz jutás eljárási kérdéseinek tisztázásra.

- A **környezetbarát termékjelzés** szabályozási egységei azonosak az EU-val:
  - a termékjelzés rendszerébe tartozó egyes termékek minősítő követelményeinek meghatározási rendje, valamint
  - a termékjelzés odaítélésének, illetve
  - felhasználásának szabályai.
- A kétféle **auditálási tartalmú vizsgálat** (felülvizsgálat és teljesítményértékelés) az alábbi részkérdéseket tartalmazza:
  - a felülvizsgálat esetköre és elrendelése,
  - a felülvizsgálat tartalma és eljárása,
  - a teljesítményértékelés lehetősége.

1.3. A szabályozási tárgykörök egybevetése

A szabályozási tárgyköröket összehasonlítva kitűnik, hogy az általános környezetvédelmi szabályok terén a közösségi jog által szabályozott tárgykörök többsége a hazai jogban is megjelenik. Hiányzik még részben az EMAS és teljesen az IPPC szabályozás megfelelője. Összefoglalóan megállapíthatjuk hogy jelentős eredményeket értünk el a magyar szabályozásnak az EU szabályozási rendszeréhez való közelítése terén, ami a jövőre nézve megalapozza a környezetvédelmi jogi approximáció hatékony megvalósítását.

2. Természetvédelem

2.1. Szabályozási egységek az EU jogban

Az EU természetvédelmi szabályozása a következő **szabályozási egységekre** terjed ki:

- a természetes élőhelyek védelme,
- a vadon élő állat- és növényfajok, illetve élőhelyeik védelme,
- a vadon élő állat- és növényfajok kereskedelme.

2.2. Szabályozási egységek a hazai jogban

A természetvédelem hazai szabályozása a következő szabályozási egységeket foglalja magába:

- tájvédelem,
- természeti területek általános védelme,
- vadon élő fajok általános védelme,
- védett természeti területek,
- védett vadon élő fajok,
- vadon élő állat- és növényfajok kereskedelme.

2.3. A szabályozási tárgykörök egybevetése

A két szabályozási kört egybevetve megállapítható, hogy a közösségi szabályozás illetve a hazai szabályozás szabályozási egységei alapjában véve megegyeznek. A különbségek részben fogalmi meghatározásokból, részben a hazai szabályozás nagyobb differenciáltságából adódnak. A közösségi jog „természetes élőhely” fogalma megfelel a hazai szabályozás „természeti terület” fogalmának. A vadon élő fajok tekintetében a magyar szabályozás differenciáltabb, mivel

magába foglalja a vadon élő szervezeteket általában, így a gombákat és mikroorganizmusokat is. A hazai szabályozás nagyobb differenciáltsága megmutatkozik abban is, hogy meghatározza a természeti területek és a vadon élő fajok általános védelmének szabályait, míg a közösségi szabályozás csak a védett területekre és a védett fajokra koncentrál. A szabályozási körök lényeges eltérése, hogy míg a tájvédelmet a közösségi szabályozás csak említés szintjén kezeli, addig a hazai szabályozás részletesen meghatározza ennek elveit.

A szabályozási tárgykörök hasonlósága adódik egyrészt a szabályozott tárgy sajátosságaiból, másrészt abból, hogy a hazai szabályozás a közösségi szabályozáshoz hasonlóan követi a természetvédelem új nemzetközi tendenciáit, így nemzetközi mércével mérve is magas színvonalra jutott el.

Az EU szabályozás által lefedett szabályozási tárgykörök megfelelnek a hazai sajátosságoknak is, így általánosságban nem szükséges más szabályozási területeket megjeleníteni. Nagy előnye a hazai szabályozásnak, hogy a közösségi jog által is lefedett tárgykörökön kívül tartalmazza a tájvédelem alapvető szabályait is. E szabályok megfelelő érvényesíthetősége azonban a jogi szabályozás további fejlesztését igényli.

3. Levegőtisztaság-védelem

3.1. Az EU levegőtisztaság-védelmi szabályozása

A szabályozási területek és egységek kérdését táblázatban foglaltuk össze:

Szabályozott terület	Szabályozási egység
<i>Levegőminőség</i>	<ul style="list-style-type: none"> – légszennyező anyagok levegőben jelenlévő mennyiségének határértékben való limitálása – légszennyező anyagok mérése
<i>Légszennyezés-kibocsátás csökkentése</i>	<ul style="list-style-type: none"> – üzemanyagok légszennyező-anyag tartalmának limitálása – járművek megengedett szennyezőanyag emissziója meghatározása – gázolajtároló és szállító berendezések műszaki követelményeinek meghatározása és ezek légszennyező-anyag kibocsátásának megakadályozása
<i>Ipari létesítmények légszennyező-anyag kibocsátása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – ipari üzemek üzembe helyezési és üzemeltetési technikai előírásainak meghatározása – a működés engedélyhez kötése – megengedett légszennyező-anyag kibocsátás határértékben való limitálása
<i>Az ózonréteget károsító anyagok kibocsátásának korlátozása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – egységes monitoring-rendszer felállítása – nemzeti akcióprogramok megalkotása és végrehajtásának ellenőrzése – egységes CO₂ katalógus létrehozása – a rendelkezésre álló legjobb technika meghatározása
<i>Az országhatáron átterjedő légszennyezés</i>	<ul style="list-style-type: none"> – a nitrogén-oxidok országhatárokon való átterjedésének ellenőrzése

3.2. A magyar szabályozás áttekintése

A hazai szabályozás áttekintéséhez hasonlóan a táblázatos formát választottuk:

Szabályozott területek	Szabályozási egység
<i>Levegőminőség</i>	– légszennyező anyagok mennyiségének határértékben való limitálása – légszennyező anyagok mérése
<i>Mozgó forrásból származó légszennyezés</i>	– az üzemelő gépkocsik rendszeres és kötelező környezetvédelmi felülvizsgálata és ellenőrzése – a közúti járművek forgalomba helyezése és forgalomban tartása szabályai között a járművek által kibocsátott kipufogógáz szennyező-anyag tartalmának határértéke meghatározása – katalizátor kötelező alkalmazása a gépkocsi magyarországi első forgalomba állításakor
<i>Helyhez kötött légszennyező források légszennyező-anyag kibocsátása</i>	– üzemanyagtöltő állomások műszaki feltételeinek előírása és ellenőrzése – hulladékégetés légszennyező-anyag kibocsátási határértékeinek előírása – helyhez kötött gázmotorok légszennyező-anyag kibocsátási határértékeinek előírása – épületforrások kibocsátási határértékeinek megállapítása – a felületi légszennyező források kibocsátási határértékeinek megállapítása – légszennyezést okozó helyhez kötött létesítmények létesítése során kibocsátási határérték hatóság általi előírása
<i>Az ózonréteget károsító anyagok kibocsátása</i>	– az ózonréteget károsító anyagok felhasználásának korlátozása – ezen anyagok nyilvántartása, ellenőrzése, a szabálytalanságok szankcionálása
<i>Az országhatárokon átterjedő levegőszennyezés</i>	– <i>(lásd az első három kategóriát)</i>

3.3. A szabályozási körök egybevetése

A két rendszert egybevetve megállapítható, hogy a közösségi és a hazai szabályozási területek egybeesnek. A különbségek elsősorban a két szabályozási módszerből fakadnak (ezekről lásd a ez évi másik tanulmányt). Ezekre néhány példa a magyar jogra vonatkoztatva:

- hiányosságok az alapfogalmak definiálásában
- a kibocsátási határértékeket elsősorban nem jogszabályban, hanem egyedi hatósági határozatban írják elő
- a légszennyezés mérési eljárás nem jogszabályi szintű nemzeti szabványban való meghatározása.

4. Zaj- és rezgésvédelem

4.1. Az EU zajvédelmi szabályozás szabályozási területei

Egy táblázatban foglaltuk össze, hogy az egyes területeken milyen kisebb szabályozási egységeket alkalmaz az EU.

Szabályozott terület	Szabályozási egység
<i>Járművek zajkibocsátása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – gépjárművek és motorkerékpárok nemzeti vagy EGK típusjóvá hagyások rendszerének bevezetése – különálló műszaki egységek típusjóvá hagyása – részletes mérési módszer definiálása – tagállami illetékes hatóság a repülőgépek megengedett zajkibocsátását meghatározó zajtanúsítvány kibocsátására
<i>Építési géppark és építési eszközök zajkibocsátása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – a zajkibocsátás meghatározásának követelményrendszere – EGK típus-vizsgálati tanúsítvány bevezetése az egyes gépek megengedett hangnyomásszintje feltüntetésével – egyes gépek esetében: megfelelőségi tanúsítvány a hangnyomásszintről
<i>Háztartási gépek zajkibocsátása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – a háztartási eszközök kötelező jelölése – kötelező adatszolgáltatási rendszer bevezetése – fűnyírók zajkibocsátásának kötelező mérési módszere

A táblázat, valamint az eddig e tárgykörben végzett vizsgálataink alapján azt mondhatjuk, hogy az EU zajvédelmi jogalkotásának **fő területe a zajkibocsátás**. Az irányelvek a közös európai piacra orientálódnak. Ez egyben azt is jelenti, hogy a környezeti zajterhelési szintek, a környezeti zaj káros hatásai elleni védőzónák és védett területek meghatározása a tagállamok szuverén joghatósága alá tartozik. A jogalkotás fő tárgya elsődlegesen a gépek által kibocsátott és a levegő által közvetített zaj. A normák legfontosabb vonása a termék-központúság, az azok által kibocsátott zaj megengedett szintjét szabályozzák. Csupán másodlagosan foglalkoznak ezek a szabályok a gépek üzemeltetőit érő zajjal, annak káros hatásával. Jellemző még erre a szabályozási filozófiára a zajmérési módszerek előírása, amelynek célja nem más, mint hogy harmonizált műszaki megoldásokkal, módszerekkel egységesítse az EU-n belül a forgalomba kerülő termékek zajjellemzőit.

4.2. A magyar zajvédelmi szabályozási területek és szabályozási egységek

Szabályozott terület	Szabályozási egység
<i>Zajterhelés</i>	<ul style="list-style-type: none"> – területi védettségi kategóriák szerinti eltérő zajterhelési határértékek
<i>Üzemi létesítmények zajkibocsátása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – üzemi létesítmények létesítése, üzembe helyezése, meglévő létesítmény felújítása, bővítése és korszerűsítése esetén, ill. jelentős építési munka megkezdése előtt zajkibocsátási határérték megállapításának kérése a hatóságtól – meglévő üzemi. létesítményekre a hatóság zajkibocsátási határértéket állapíthat meg
<i>Ipari termékek zajkibocsátása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – egyes ipari termékek zajvédelmi minőség tanúsítása során a termék zaj- és rezgésjellemzőinek feltüntetése – a termékek köre: háztartási villamos készülékek, villamos kéziszerszámok, mezőgazdasági kisgépek, vasúti járművek, halközi közforgalmú kötöttpályás járművek, vízi és légi járművek

<i>Közúti járművek zajkibocsátása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – kettős engedélyezési rendszer bevezetése: egyedi (forgalomba-hozási és időszakos) és típusengedélyezés – a gépjármű kipufogónyílása közelében mért közlekedési zajának megengedett szintje határértékben kifejezve – járművek külső (elhaladási) zajáról jóváhagyási jel – pótalkatrészek vizsgálata (igen szűk körben) – külön rendelkezés a hangtompító berendezés felszereléséről – hatóságok számára lehetőség: gépjárművek és pótalkatrészek megfelelőségi ellenőrzése
<i>Nemzetközi szerződésekben foglalt kötelezettségek</i>	<ul style="list-style-type: none"> – közúti közlekedésben használt járművek zajkibocsátása – gépjármű alkatrészek és tartozékok minőségének jóváhagyására vonatkozó egyes feltételek elfogadásáról és kölcsönös elismeréséről – nemzetközi polgári repülés

A magyar zajvédelmi jog kétféle megközelítésben szabályozza a zajt, mint káros környezeti hatást: imissziós, vagyis zajterhelési értékeken keresztül, illetve emissziós, vagyis kibocsátási típusú megközelítésben.

4.3. A két szabályozás összehasonlítása

A két szabályozási kör egybevetése során a legfőbb különbség abból adódik, hogy az EU csupán az egyes termékek zajkibocsátásával foglalkozik, és a zajterhelés kérdésének rendezését az egyes tagállamok hatáskörébe utalja. Bár a zajkibocsátás szabályozása esetében hasonló jogi eszközöket alkalmaz a két rendszer, az egyes szabályozási tárgykörök nem fedik teljesen egymást. Ugyanígy említhetjük a jogelvet a magyar jogban való megfogalmazásának és jogszabályi rögzítésének fontosságát. Nem egységes a szabályozási módszer. Oka az, hogy a termékek esetében nincs direkt zajvédelmi engedélyezés, míg a gépjárművek esetében ez megvan. Más a megfelelőségi jelzések természete is a különböző területeken.

Hasonlóságok elsősorban a szabályozási eszköztárban érhetők tetten, hiszen a határértékek, engedélyek, termékjelzések, stb. ugyanúgy jelen vannak a magyar szabályozásban, mint az EU-ban. Kérdéses azonban ezen eszközök tartalmának azonossága. Meg kell említenünk a szabályozás módszertanát is. A közösségi irányelvek jellemzően csak egy típus zajjellemzőit határozzák meg, ill. engedélyezik annak alapján a típust. Az egyes termékeket a gyártó/importőr látja el megfelelőségi tanúsítvánnyal. Esetleg az ellenőrzés keretei vagy azok az intézetek kerülnek meghatározásra, amelyek a méréseket elvégezhetik. A magyar jog átveszi ezt a struktúrát és rendelkezik ezzel a hármas tagolással.

5. Veszélyes anyagok, készítmények, biotechnológia

5.1. Az EU szabályozás

Az EU szabályozás nagyobb területei a következők:

- veszélyes vegyi anyagok,
- veszélyes vegyi készítmények,
- kockázatelemzés és ellenőrzés,
- biotechnológia.

A szabályozás tárgyának az eddig elmondottak alapján nagyjából az EU joghoz hasonlóan kell alakulnia, egyébként nem értékelhető a jogközelítés rendje. A **szabályozott területek** e téren a következő főbb elemeket, **szabályozási egységeket** tartalmazzák:

- veszélyes vegyi anyagok és készítmények osztályozása, listája, csomagolása, jelölése;
- veszélyes vegyi anyagokból és készítményekből eredő kockázat elemzése;
- veszélyes vegyi anyagok és készítmények piaci és használati korlátozása;
- veszélyes vegyi anyagok és készítmények nemzetközi forgalma;
- a fentiekkel kapcsolatos egyes formai követelmények;
- egyes vegyi anyagok;
- megfelelő laboratóriumi gyakorlat;
- biotechnológia – genetikailag módosított organizmusok és genetikailag módosított mikroorganizmusok környezetbe jutásának szabályozása.

5.2. A hazai jog szabályozása

A magyar jogban a következő szabályozási területekkel találkozhatunk:

- veszélyes vegyi anyagok,
- veszélyes vegyi készítmények.

A szabályozási területeken belül a következő nagyobb szabályozási egységek különböztethetők meg:

- veszélyes vegyi anyagok és készítmények osztályozása, listája, csomagolása, jelölése;
- veszélyes vegyi anyagok és készítmények piaci és használati korlátozása;
- veszélyes vegyi anyagok és készítmények nemzetközi forgalma;
- a fentiekkel kapcsolatos egyes formai követelmények;

5.3. A két szabályozás összehasonlítása

A hazai szabályozásban a veszélyes vegyi anyagok és készítmények EU elvárásoknak megfelelő jogi rendezésére csak egy évvel ezelőtt került sor, akkor is átmeneti jelleget feltételezve – a kémiai biztonságról szóló törvény elfogadásáig.

A viszonylag késői szabályozás következtében alapvető hiányosságokat tapasztalhatunk a hazai jog kárára:

- a kockázatelemzés nem része a jogszabályoknak,
- a megfelelő laboratóriumi gyakorlat ugyan megjelenik a magyar rendszerben, de nem jogszabályi formába, így nem teljesen felel meg az EU formai követelményeinek, még ha tartalmában azonos is azzal;
- az egyes vegyi anyagokra vonatkozó szabályozás még nem alakult ki, illetve szabványokban jelenik meg, nem felelve meg a jogi szabályozás követelményeinek;
- a biotechnológia kérdésköre még csak a szabályozási felhatalmazás (ezt a természetvédelmi törvény teszi) szintjén jelent meg.

6. Veszélyes ipari tevékenységek

6.1. Az EU szabályozása

Az ipari kockázatok vagy balesetek szabályozása a vegyi anyagokra vonatkozó szabályozáshoz szorosan kötődik, ugyanakkor szabályozási iránya ettől eltér, hiszen nem az anyaggal vagy termékkel, hanem magával a tevékenységgel foglalkozik. A **szabályozás céljai közé sorolható**

- a fontosabb balesetek megelőzése,
- a balesetekre való felkészülés rendszerének kialakítása, illetve
- mindezen baleseteknek az emberre és környezetre gyakorolt következményei korlátozása.

A **szabályozás alapvető egységei** igazodnak a szabályozási intézményekhez, de nem azonosíthatóak azokkal:

- a balesetek bekövetkezésének megelőzéséhez szükséges intézkedések csomagja,
- a balesetekre és azok következményeinek csökkentésére történő felkészülés,
- a lakosság, az érintettek információval történő ellátására vonatkozó elvárások,
- a hatósági feladatok a fenti célok megvalósítása érdekében,
- a bekövetkezett balesettel kapcsolatos feladatok, melyek magukba foglalják a tanulságok levonását is.

A szabályozás legfontosabb követelménye nem valamely engedélyezési rendszer kialakítása, hiszen ez a meglévő engedélyezési rendszer megismétlését jelentené, hanem elsősorban a **megfelelő információs rendszer kialakítása** és a **veszélyhelyzetekre való felkészülés követelménye**. Az információ legfontosabb forrása a hatáskörrel rendelkező hatóság felé tett bejelentés. Az információ három kérdéskörre vonatkozik:

- az anyagokra vonatkozó információ,
- a létesítményre vonatkozó információ és
- a lehetséges fontosabb baleseti helyzetekre vonatkozó információ.

Az információn belül fontos kérdés az a kötelezettség, hogy az üzemeltetőknek és a hatóságoknak egyaránt **veszélyhelyzetre vonatkozó tervet** is kell készíteniük.

6.2. A hazai szabályozás

Az ipari kockázatokra vonatkozó hazai szabályozás sokkal szűkebb területet ölel fel, valójában nem terjeszkedik túl a polgári védelmen belüli katasztrófaelhárításon. Tehát a szabályozási egységeket sem nehéz leírni:

- a polgári védelem katasztrófaelhárítási feladatai.

6.3. A két szabályozási rendszer összevetése

A két szabályozási rendszer összevetése a fentiek alapján szintén nem túlzottan nehéz, hiszen a magyar szabályozás valójában egyetlen ponton sem felel meg az EU követelményeknek. Az általunk ismert polgári védelmi feladatok az EU rendszerében nem tartoznak kifejezetten a rendezésre váró kérdések közé, tehát itt sincs összhang.

7. Hulladék

7.1. Az EU szabályozási rendszere

A szabályozás tárgya nyilvánvalóan magában foglalja **mindazokat a szabályozott területeket**, amelyek az EU rendszerben megjelennek:

- az általános hulladékgazdálkodás fő irányai, és keretei,
- a veszélyes hulladékok kezelésének részletei,
- a hulladékok határokon túli mozgása, EU-n belül és kívül,
- egyes termékekre és hulladékokra együttesen irányadó szabályok
- szennyvízkezelés,
- egyes hulladékot termelő ipari tevékenységek (titanium-dioxid).

A szabályozási egységek ennél részletesebb csoportosítást tesznek lehetővé, hiszen az egyes szabályozási területeken belül többet is megkülönböztethetünk:

- az általános hulladékgazdálkodás fő irányai, és keretei:
  - fogalmak, elvek és prioritások,
  - a hulladékgazdálkodás általános elvárásai,
  - a hatósági eljárások összessége,
  - tervezési követelmények,
  - az információs – tájékoztatási rendszer,
  - a települési szilárd hulladékok égetése,
  - hulladéklista (EWC – European Waste Catalogue)
- a veszélyes hulladékok kezelésének részletei:
  - fogalmak, elvek, prioritások,
  - általános rendelkezések,
  - a hatósági eljárások összessége – ami eltér az általános hulladékgazdálkodástól,
  - a veszélyes hulladék lista és jellemzők,
  - a veszélyes hulladékok égetése;
- a hulladékok határokon túli mozgása, EU-n belül és kívül:
  - általános követelmények,
  - határon túli mozgás EU-n belül,
  - határon túli mozgás EU-ból kifelé,
  - határon túli mozgás EU-ba kívülről,
  - a Bázeli Egyezmény;
- egyes termékekre és hulladékokra együttesen irányadó szabályok:
  - általános követelmények,
  - társadalmi felvilágosítás és kampányok,
  - jelölési kötelezettség,
  - külön szabályok a PCB, PCT eseteire,
  - külön szabályok az olajra,
  - külön szabályok az akkumulátorra,
  - külön szabályok a csomagolóanyagra és csomagolóeszközre;
- szennyvízkezelés:
  - szennyvizek mezőgazdasági hasznosítása,
  - szennyvízkezelés a településeken;
- egyes hulladékot termelő ipari tevékenységek (titanium-dioxid).

Mindezek a szabályozási egységek, különösen, ha összevetjük őket a másik tanulmányban vizsgált jogintézményekkel, rámutatnak arra, hogy az EU hulladékgazdálkodási szabályai milyen széles kört fognak át, figyelemmel az érintett környezetvédelmi terület kiemelkedő fontosságára.

7.2. A hazai szabályozás

A hulladékgazdálkodás – ez az EU és tagországai által alkalmazott szóhasználat, hiszen ilyen fogalom jelenleg a magyar jogban nem létezik – szabályozása az érintett tárgyköröket illetően jelentős mértékben elmarad az előbb elmondottaktól. A magyar szabályozás a következő tárgyköröket és szabályozási egységeket tartalmazza:

A szabályozási tárgykörök:

- veszélyes hulladékokra vonatkozó szabályozás,
- Bázeli Egyezmény kihirdetése,
- a települési szilárd hulladékok egyes kérdései,
- a folyékony települési hulladékok egyes kérdései,
- termékdíjas szabályok.

A szabályozási egységek a fenti tárgykörökön belül:

- veszélyes hulladékokra vonatkozó szabályozás:
  - fogalmak, elvek,
  - általános követelmények,
  - a hatósági eljárás szabályai,
  - veszélyes hulladék lista és jellemzők,
  - egyes hulladékkezelési tevékenységek (szállítástól az égetésig);
- Bázeli Egyezmény kihirdetése:
  - ezen belül a szabályozási egységek az Egyezmény rendszerének felelnek meg, hazai sajátosság nincs;
- a települési szilárd hulladékok egyes kérdései:
  - az önkormányzat felhatalmazása a kötelező közzolgáltatás elrendelésére és tartalma meghatározására,
  - általános követelmények a közzolgáltatás ellátására,
  - településtisztasági szabályok;
- a folyékony települési hulladékok egyes kérdései:
  - az önkormányzat felhatalmazása a kötelező közzolgáltatás elrendelésére és tartalma meghatározására,
  - általános követelmények a közzolgáltatás ellátására,
  - szennyvizek mezőgazdasági hasznosítása;
- termékdíjas szabályok:
  - a termékdíj felhasználásának szabályai között a hulladékkezelésre vonatkozó lehetőségek.

7.3. A két szabályozás összehasonlítása

A két szabályozás által lefedett tárgykörök és szabályozási egységek között jelentős különbség van, amennyiben a hazai szabályozási terület kevesebb témát tartalmaz, mint az EU. Különösen a következő kérdésekben van jelentős eltérés:

- az általános hulladékgazdálkodási szabályok egészében hiányoznak, így külön részletezésükre nem térünk ki,
- a hulladéklista hiányát külön is jelezni kell,
- ezen belül különösen jelentős a hatósági engedélyezési eljárási szabályok hiánya,
- a hulladékok határokon túli mozgásának szabályai csak a Bázeli Egyezmény alapján található meg,
- az egyes termékek és hulladékok együttes szabályozásának egésze hiányzik,
- a települési szennyvízkezelés szabályozása hiányzik,
- ugyancsak hiányoznak az egyes hulladéktermelő tevékenységekre vonatkozó külön szabályok, de ezek nem jelentenek lényegi szempontot.

III. Az EU vízvédelmi szabályozása

1. Az EU vízvédelmi szabályozási területének áttekintése

Az Európai Unió joganyaga jelenleg több mint 20 alapvető jogi eszközt tartalmaz a vízzel kapcsolatban. Ezek a vízi környezet különböző elemeihez kapcsolódnak. A vízminőség szabályozási politika prioritásai és ezek hatásai a jogi eszközökre a jelenlegi és a születő környezeti politikák szélesebb körének részei és azoktól is függenek.

A szennyező anyagoknak a vizekbe való bevezetését az Európai Unió kétféle módszerrel szabályozza:

- az **Egyforma Kibocsátás Szabványok** (Uniform Emission Standards) vagy más néven határérték (limit value) módszer azt adja meg, hogy mekkora a vizekbe bevezethető maximális szennyezés mennyisége,
- a **Környezet Minőségi Szabványok** (Environmental Quality Standards) viszont azt adják meg, hogy mekkora a szennyezőanyag koncentrációnak az a maximális értéke, ami a szennyezést befogadó vízben nem léphető túl.

Sok vita folyt arról, hogy mikor, melyik módszert célszerű alkalmazni. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos irányelv kidolgozásakor például az Egyesült Királyság kivételével az Európai Közösség minden tagországa a határérték módszer alkalmazását javasolta a vízbe kerülő veszélyes anyagok mennyiségének szabályozására és csak hosszú egyeztetés után tudtak megegyezni.

Az Európai Közösség egyes tagországainak környezet szabályozási módszerei különbözőek és különböző környezeti szabványokat alkalmaznak. Ennek sokféle oka van. Így például a szennyvizeket befogadó vizek különböző természete jelentős hatást gyakorol a települési szennyvizek tisztításának szabályozására a különböző országokban.

1.1. Az Európai Közösség szárazföldi vizekkel kapcsolatos szabályozásainak általános jellemvonásai

Az **Egyforma Kibocsátás Szabványok** az ún. pontszerű szennyezések esetén alkalmazhatók. Segítségükkel a szennyező anyagok bevezetésének helyén szabályozható az, hogy mennyi szennyezőanyagot vezetnek be a vizekbe. A módszer előnye az, hogy minden szennyezőnek egyforma tisztítási fokot kell elérnie. Hátránya az, hogy egyes esetekben a befogadó jellege olyan, hogy az EK direktíváknál szigorúbb határértékek alkalmazására lenne szükség, máskor pedig a lehetséges hígítás mértéke olyan nagy, hogy gazdaságosabb lenne enyhébb határértékeket alkalmazni. Előbbiek következtében az Európai Unió a kombinált megoldás felé halad, amikor a két módszert együtt vagy párhuzamosan alkalmazzák.

A Környezeti Minőség Szabványok megszabják azt, hogy mekkora lehet a vizekben a különböző szennyezőanyagok koncentrációja. Ezekkel a szabványokkal szabályozni lehet azt, hogy mekkora szennyezőanyag mennyiség van a vizekben.

1.2. Az EU vízminőségre vonatkozó jogszabályai és a szabványok kapcsolata

Az EU vízminőségre vonatkozó irányelvei tartalmazzák:

- azokat a szennyező anyag határértékeket, amelyeket az adott célra szolgáló vízben nem szabad túllépnie a szennyezőanyag mennyiségének és
- az ún. referencia mérési módszereket, amelyekkel az irányelvben megadott paraméterek nagyságát meg kell határozni és
- a mérések előírt pontosságát.

A témával kapcsolatban használt fogalmak meghatározása a *79/869/EEC* Ivóvíz Mérési Módszerek (Drinking Water Measurement) Irányelvben található.

Az EU környezeti jogrendszerének vízminőségre vonatkozó irányelvei az előbbieket adják meg, az irányelvek sehol sem hivatkoznak mérési szabványokra. Következésképpen azt a filozófiát követik, hogy a fentiekkel határolják körül azt, hogy hogyan kell az irányelvekben megszabott paraméterek értékét meghatározni.

Az irányelvek szabványokra sok esetben nem is hivatkozhatnak, mert nagyon sok olyan mérés van, melyre nincs európai szabvány és sok mérést nemzetközi szabvány sem szabályoz még.

Így a mérésekre vonatkozó szabványokat harmonizálni kell az irányelvekkel, ami azt jelenti, hogy a szabványokban az irányelvekben megadott módszerekkel illetve eljárásokkal végzett méréseket kell szabályozni, úgy, hogy a mérési pontosság, illetve mérési határok az irányelvekben megszabott értékeknek feleljenek meg. Az EU környezeti irányelvei kötelező érvényűek, így a szabványoknak nem kell kötelezőnek lenniük. Az irányelvek kötelező jellegéből az következik, hogy csak az irányelvekkel harmonizált szabvány szerint végzett mérések fogadhatók el.

Az európai szabványosítás keretében be is vezették az „irányelvhez tartozó harmonizált európai szabványok” fogalmat. Az Európai Szabványügyi Szervezetek Bulletinje (Bulletin of the European Standards Organizations) újabban rendszeresen közli is a bevezetett új irányelvekhez tartozó harmonizált európai szabványokat (a témával foglalkozó rovat címe: „Publication of titles and references of European harmonized standards under the Directive”).

A szabványok harmonizálása a jogszabályokkal nem teszi kötelezővé a szabványokat, de a kötelezővé tételre nincs is szükség. Aki a méréseket nem a harmonizált szabványoknak megfelelően végzi, annak hosszadalmas és költséges mérésekkel igazolnia kell, hogy az általa alkalmazott mérési módszer megfelel az irányelvekben lefektetett kötelező követelményeknek.

Az előbbiek alapján megállapíthatók a következők:

- Az EU környezeti irányelvei a vízminőségi mérésekre vonatkozóan is tartalmazzak kötelező érvényű előírásokat, mert a különböző mérési módszerek és eljárások különböző eredményeket adnak a vízminőséget jellemző paraméterek értékére. A mérési módszerekre vonatkozó részletes szabályokat az irányelvekkel harmonizált európai szabványoknak kell tartalmazniuk. Ezeknek a szabványoknak azonban nem kell kötelezőnek lenniük. A mérések más szabványok szerint is végezhetők, akkor, ha azok megfelelnek az irányelvekben a mérésekre vonatkozóan lefektetett követelményeknek.

- A mérésekre vonatkozó hazánkban érvényes szabványok kötelező jellegét helyes volt bevezetni. Ezt akkor lehet majd feloldani, ha:
  - az EU vízminőségi irányelveit a jogharmonizáció keretében bevezetjük Magyarországon és
  - bevezetjük az irányelvekhez tartozó harmonizált európai szabványokat vagy harmonizáljuk az irányelvekkel az azokhoz kapcsolódó hazánkban érvényes nemzetközi vagy magyar szabványokat.

2. Vízgazdálkodási keretirányelv tervezet – a vízgazdálkodási jogharmonizáció egyik legfontosabb része

A vízgazdálkodás szempontjából a most készülő Vízgazdálkodási/Vízügyi vagy pontosan fordítva Vízi Keretirányelv lesz az EU legfontosabb jogszabálya és így ennek a harmonizációja lesz az egyik legsürgősebb vízgazdálkodási harmonizációs feladat.

1995 júniusában az Európa Tanács és az Európa Parlament Környezeti Bizottsága az Európai Közösségek vízügyi politikája alapos felülvizsgálatának szükségességét vetette fel. Ennek hatására készült el a „Communication on European Community Water Policy – Előterjesztés az Európai Közösség Vízügyi Politikájáról (Brüsszel, 1996. február 21, COM(96) 59 Végleges)”, amelyet 1996 februárjában elfogadott az Európai Közösségek Bizottsága. Az Előterjesztés (Communication) legfontosabb javaslata az Európai Bizottság számára a „Water Framework Directive – Vízügyi Keret Irányelv” kidolgozására vonatkozó javaslat volt. A Keret Irányelvre rekord gyorsasággal, 1996. decemberére készült el az első, 1997. februárjára a második és 1997. júniusára a harmadik, utolsó változat.

A Keret-Irányelv elfogadásának határideje 1997. december. Számítanak azonban arra, hogy ezt a határidőt esetleg nem tudják betartani. Nem lehet tudni azt, hogy az elfogadott változat mennyiben fog különbözni a harmadik, „utolsó”-nak nevezett változattól, az 1996. decemberi, 1997. februári és júniusi változat közötti különbségek azonban arra engednek következtetni, hogy az alapelvek már nem fognak változni és így érdemes alaposan tanulmányozni a tervezetet és felkészülni a harmonizációjára.

A Keret-Irányelv kidolgozását az EU vízgazdálkodási politikájával kapcsolatos viták előzték meg. A kilencvenes évek elején sok szakértő feltette a kérdést, hogy volt-e az EU-nak vízügyi politikája? Az EUROWATER nevű kutatási projekt eredményei és más jelzések hatására az Európa Tanács is felismerte a sokkal határozottabb vízügyi politika kialakításának szükségességét és ezért 1995-ben a vízügyi politika alapvető felülvizsgálatát határozta el. Ennek alapján 1996. februárjára készült el az Európai Közösség Vízügyi Politikája című előterjesztés. Ez a vízügyi politika környezetvédelmi szempontjaira koncentrál és a vízgazdálkodás egyes fontos területeivel nem foglalkozik, mégis nagyon fontos információkat ad az „európai vízgazdálkodással” kapcsolatos elképzelésekről.

Az előterjesztés legfontosabb következtetései a vízvédelemmel kapcsolatban az alábbiak:

- A vízügyi politika a közösségen belül vegyes illetékességeket felölelő feladat. A vízügyi politika célkitűzéseit részben a tagállamok, részben a Közösség szintjén foganatosított intézkedések kombinációjával kell megvalósítani. **A Közösség jogalkotása csak akkor tud hozzájárulni a célkitűzések megvalósításához, ha átültetésre kerül a tagállamok jogrendszerébe és kiegészül további nemzeti jogszabályokkal.** A Közösség csak akkor avatkozik az ügyekbe, ha ahhoz kedvezőbb helyzetben van, mint az egyes Tagállamok.

- **Legfontosabb feladat a vízvédelem.**
- Az 5. Környezeti Akcióprogram vízvédelmi elemeire kell építeni a vízügyi politikát.
- A minőségi célkitűzés jellegű jogszabályokat össze kell vonni egy vízkészletgazdálkodási Keret-Irányelvbe.
- A természetes ökológiai állapot és a vízi környezet megőrzése, valamint a mennyiségi vízkészlet-gazdálkodás területén hatékonyabb Közösségi szabályozásra van szükség.
- A vízügyi jogalkotás gyakorlati megvalósításában nagyobb fokú integráció szükséges például az alábbiak között:
  - mennyiségi és minőségi vízgazdálkodás,
  - felszíni és felszín alatti vízkészletekkel való gazdálkodás,
  - vízhasználatok és környezetvédelem,
  - **szennyezés csökkentés kibocsátás szabályozással és**
  - **környezetminőségi követelményekkel,**
  - vízügyi politikák és más politikák.

A Vízgazdálkodási Keret-Irányelv célkitűzései és a kitűzött legfontosabb határidők

A Vízgazdálkodási Keret-Irányelv az előbbieket figyelembe véve három általános környezeti célt fogalmaz meg, amelyeket 2010-ig kell elérni:

- jó vízállapot elérése minden felszíni vízben,
- jó vízállapot elérése minden talajvízben, és
- minden szabványnak és célkitűzésnek megfelelő vízállapot elérése a különös védelmet igénylő területeken, beleértve az ivóvíz kitermelésére használt vizeket.

A jó vízviszonyok megfogalmazás azt jelenti, hogy a víztest gazdag, kiegyensúlyozott és fenntartható élőhely, és megfelel a szennyezésre vonatkozó környezetminőségi előírásoknak. Ez azt jelenti, hogy be kell tartani minden jelenleg érvényben lévő magyar előírást, ugyanakkor figyelembe kell venni az EU jelenleg érvényes és tervezett környezeti irányelveit.

Az EU Vízgazdálkodási Keret Irányelv tervezete egyes különleges esetekben megengedi a 2010-re tervezett véghatáridő módosítását. Elsősorban olyan esetekben fordulhat ez elő, amikor a víztestek – és különösen a talajvíz testek – lassan reagálnak az alkalmazott fejlesztési tevékenységekre. A határidő módosítása csak olyan esetekben engedhető meg, ha minden tervezett feladatot elvégeztek az eredetileg kitűzött határidőre és ha a határidő módosítás indokait és részleteit a Vízgyűjtő Menedzsment Tervben nyilvánosságra hozták.

Különleges esetekben állandó jelleggel megengedhető a „jó” minőségtől való eltérés. Ennek az a felismerés az oka, hogy egyes víztestek esetében – különösen azok esetében, amelyek intenzív, feltétlenül szükséges emberi tevékenységek hatása alatt vannak (például a kikötők) – sosem lesz elérhető a „jó” minőség. Az eltérés abban az esetben engedhető meg, ha a víztest állapota nem romlik tovább és az eltérést a Vízgyűjtő Menedzsment Tervben nyilvánosságra hozták.

A vizek jó állapotának elérése szempontjából figyelembe veendő EU irányelvek a következők (az irányelvek pontos címét és azonosító jelét a melléklet tartalmazza):

- Fürdővizek Irányelv
- Veszélyes Anyagok Irányelv
- Ivóvíz Irányelv
- Információ Csere Irányelv
- Települési Szennyvizek Tisztítása Irányelv

- Nitrát Irányelv
- Jelentési Kötelezettségek Irányelv
- Integrált Szennyezés Megelőzés és Szabályozás Irányelv (Javaslat)
- Ivóvíz Termelésre Használt Felszíni Vizek Irányelv
- Halas Vizek Irányelv
- Talajvíz Irányelv
- Vízgazdálkodási Keret Irányelv (Javaslat)

Az EU harmonizációra való törekvés következtében a figyelembe veendő legfontosabb EU irányelv az Európai Közösségek vízgazdálkodási politikájának kereteit meghatározó, Vízgazdálkodási Keret Irányelv lesz.

Az EU Vízgazdálkodási Keret Irányelv tervezete nagymértékű integrációt tesz szükségessé. Különös hangsúllyal kell integrálni a tervezet szerint a következőket:

- a vízkészletgazdálkodást a természetes ökológiai állapot védelmével,
- a vízmennyiség gazdálkodást a vízminőség védelemmel,
- a felszíni vízkészlet gazdálkodást a felszín alatti vízkészlet gazdálkodással és
- az alkalmazott vízkészletgazdálkodási módszereket a környezeti célokkal.

Az előbbi Irányelveken kívül még sok olyan EU irányelv van, amelyeket a vízgazdálkodásban figyelembe kell venni. A vízépítést szabályozó irányelvek közül kiemelendők például a következők:

- Jogi és Közigazgatási Előírások az Építési Termékekkel Kapcsolatban Irányelv,
- Megbízások Kiadása a Víz- és Energiaellátás, Tömegközlekedés, valamint a Távközlés Területén Irányelv.

3. Harmonizáció az Európai Unió vízügyi politikájával

Az Európai Unió vízgazdálkodási politikájával való harmonizáció többek között azért fontos, hogy vízgazdálkodási szolgáltatásainkról elismerjék, hogy azok megfelelnek az európai követelményeknek, azaz a fogyasztók számára az európaival azonos minőségű szolgáltatásokat biztosítunk.

Az EU vízgazdálkodási politikája kidolgozásának és megvalósításának egyik legfontosabb új jogi eszköze lesz a Vízgazdálkodási Keret-Irányelv. Ez figyelembe fogja venni, de nem fogja tartalmazni a következő irányelveket:

- Fürdővizek Irányelv
- Veszélyes Anyagok Irányelv
- Ivóvíz Irányelv
- Információ Csere Irányelv
- Települési Szennyvizek Tisztítása Irányelv
- Nitrát Irányelv
- Jelentési Kötelezettségek Irányelv
- Integrált Szennyezés Megelőzés és Szabályozás Irányelv

A Keret-Irányelv hatálytalanítani és helyettesíteni fogja a következő Irányelveket:

- Felszíni Vizek Irányelv
- Halas Vizek Irányelv
- Talajvíz Irányelv
- Vizek Ökológiai Állapota Irányelv (Javaslat)

A jogharmonizáció végrehajtása során ezeknek a terveknek a hatásait feltétlenül szem előtt kell tartani, nem szabad a harmonizációt a jelenleg érvényes irányelvekhez mereven ragaszkodva végezni.

A Keret-Irányelv szükségessé fogja tenni a következők integrálását:

- vízkészletgazdálkodás a természetes ökológiai állapot védelmével,
- vízmennyiség gazdálkodás a vízminőség gazdálkodással,
- felszíni vízkészlet gazdálkodás a felszín alatti vízkészlet gazdálkodással és
- az alkalmazott módszerek a környezeti célokkal.

Jelenleg az Európa Tanács és Parlament jóváhagyására várnak a következő vízzel kapcsolatos Irányelv ügyek:

- Vízgazdálkodási Keret Irányelv
- Ivóvíz Irányelv és Fürdővizek Irányelv módosítása

Előkészítés stádiumában van a **Talajvíz Akció Program**, amelynek a vízgazdálkodási politika megvalósításában szintén jelentős szerepe lesz.

Az előbbi irányelveken kívül még sok olyan irányelve van az Európai Uniónak, amelyeket a vízgazdálkodásban figyelembe kell venni. A vízépítést szabályozó irányelvek közül kiemeljük például a következőket:

- Irányelv a tagországok jogi és közigazgatási előírásairól az építési termékekkel kapcsolatban
- Irányelv a víz- és energiaellátás és a tömegközlekedés, valamint a távközlés területén a megbízók által történő megbízás kiadásáról

4. A vízkészletgazdálkodásra vonatkozó tanulságok az Európai Unió tagországainak EUROWATER Projektjéből

Az Európai Unió Bizottsága DGXI Főigazgatóságának Környezeti Kutatási Programja finanszírozta az EU tagországainak EUROWATER projektjét, amely az egyik legfontosabb előzménye volt az EU új vízgazdálkodási politikája és a Vízgazdálkodási Keret Irányelvre vonatkozó javaslat kidolgozásának. A EUROWATER projekt résztvevői **Franciaország, Németország, Hollandia, Portugália és Anglia** kutató csoportjai voltak. A projekt eredményeinek megvitatásában a többi EU ország kutatói és politikusai is résztvettek, a projektbe azért nem vonták be több ország kutatóit, mert úgy gondolták, hogy az előbbi öt ország kellőképpen reprezentálja az EU tagországai közötti különbségeket.

A EUROWATER keretében vizsgált legfontosabb kérdések a következők voltak:

- milyen keretek között működik a vízgazdálkodás az EU egyes országaiban, a fejlődést és a trendeket is figyelembe véve
- melyek azok a területek, amelyeken a vízgazdálkodási politikák harmonizálhatók és amelyeken
- figyelembe kell venni az országok közötti történelmi, földrajzi és politikai különbségeket.

A projekt legfontosabb megállapításainak a következőket tartjuk:

- Az EU-nak nem volt általános és egységes vízügyi politikája.
- A vízzel kapcsolatos problémák és a vízgazdálkodás intézményrendszere országról-országra változik,
- **Lényeges különbségek vannak a természeti feltételekben és a jogi és igazgatási eszközökben is.**

A EUROWATER projekt keretében minden ország vízgazdálkodásáról úgynevezett Vertikális Jelentés készült, amelyek a vízgazdálkodás intézményrendszerét elemezték az előbbi öt országban közösen kidolgozott tematika (60 kérdés) alapján, ugyanolyan szempontok figyelembe vételével.

Tíz úgynevezett Horizontális Jelentés is készült, amelyek tíz témakörben hasonlították össze a vízgazdálkodás intézményrendszerét az öt résztvevő országban:

- 1.) Vízkészlet információs politika az Európai Unióban
- 2.) Víz- és Környezet-gazdálkodási politika kapcsolatai
- 3.) Határvízi vízgazdálkodási problémák
- 4.) A vízgazdálkodás gazdasági eszközei és a vízgazdálkodási infrastruktúra finanszírozási módszerei
- 5.) Köz- és magán vízgazdálkodás
- 6.) Vízyűjtő fejlesztés és menedzsment
- 7.) A vízminőség szabályozási politika kritikus problémái
- 8.) Vízjog az Európai Unió országaiban
- 9.) A vízügyi politikák megvalósítása és érvényesítése
- 10.) Együttműködés és vízügyi politika

5. Vízyűjtő Menedzsment Terv készítése az EU Vízgazdálkodási Keret Irányelve alapján

A Keret-Irányelvben a Vízyűjtő Menedzsment Tervezés bevezetésének ütemezésére kitűzött legfontosabb határidők a következők:

1997. december	Az Európa Tanács elfogadja az Irányelvet
2001. december	Befejeződik a Vízyűjtő Egységek jellemzőinek vizsgálata
2003. december	Nyilvánosságra hozzák az EU teljes területére kidolgozott, első Vízyűjtő-menedzsment Tervek Kéziratát
2004. december	Nyilvánosságra hozzák a 2005-2010 időszakra vonatkozó Vízyűjtő-Menedzsment Terveket
2010. december	Nyilvánosságra hozzák a 2011-2016 időszakra vonatkozó, második Vízyűjtő-Menedzsment Terveket

A vízyűjtő menedzsment legfontosabb célkitűzései

A hazai társadalmi igényeknek megfelelően és az EU új vízgazdálkodás-politikai dokumentumaival összhangban fenntartható vízügyi politikát kell kialakítani. Az EU dokumentumok alapján a fenntartható vízügyi politika fő célkitűzései a következők:

- biztonságos ivóvízellátást kell biztosítani,
- ki kell elégíteni a gazdasági szektorok (ipar, mezőgazdaság, halászat, közlekedés, vízerőhasznosítás, turizmus) vízigényeit,
- biztosítani kell a vízi környezet jó ökológiai állapotát, az ökológiai rendszerek víz-igényeit,
- meg kell előzni, el kell hárítani vagy csökkenteni kell az árvizek és aszályos időszakok káros hatásait.

A fenntartható vízügyi politika legfontosabb célkitűzése az, hogy **a társadalomnak a vízgazdálkodással kapcsolatos igényeit úgy kell kielégíteni, hogy közben eleget kell tenni a környezeti követelményeknek.**

A vizek jó állapotának biztosítására kidolgozott tevékenységi programok

Tevékenységi programot kell kidolgozni a fő környezeti célkitűzések elérése érdekében. A programoknak „alaptevékenységeket” és – ha ez szükséges – „kiegészítő tevékenységeket” kell tartalmazniuk:

- a. azoknak a tevékenységeknek az esetében, amelyek végrehajtását jogszabályok kötelezővé teszik, azoknak az európai közösségi, országos vagy helyi jogszabályoknak a leírását, amelyekből a tevékenységek következnek, azoknak a módszereknek a részletes ismertetésével együtt, amelyeket alkalmaztak vagy alkalmazni fognak a Vízyűjtőn belül,
- b. azoknak a tevékenységeknek az összefoglalását, amelyeket azért terveznek, hogy bevezessék a Keret Irányelv előírásainak megfelelő vízhasználati díjakat
- c. azoknak a tevékenységeknek az összefoglalását, amelyeket a tervben megfogalmazott környezet minőségi célok elérése érdekében terveznek
- d. azoknak a tevékenységeknek az összefoglalását, amelyeket azoknak a víztesteknek a vízminőség fejlesztése érdekében terveznek, amelyek állapota a „jó” minősítést nem éri el
- e. a vízkitermelések tervezett szabályozásának részleteit
- f. a tervezett egyéb tevékenységek részleteit, és
- g. a tervezett különleges kiegészítő tevékenységek részleteit, beleértve minden fenti esetben azoknak a személyeknek vagy szervezeteknek a megjelölését, akik a különböző tevékenységek elvégzéséért felelősek.

A Keret Irányelv jó vízállapot elérését tűzi ki célul, amihez a következőket tartja szükségesnek:

- vízyűjtő elvre épülő vízgazdálkodás,
- a vízyűjtők jellemzőinek meghatározása,
- a felszíni víz és a talajvíz állapotának jó megfigyelése a vízyűjtőkön,
- a célok eléréséhez szükséges módszerek akció-programokba foglalása,
- az előbbieket összefoglalása a Vízyűjtő Menedzsment Tervekben, és
- a Vízyűjtő Menedzsment Terv társadalmi konzultációja.

Nemzetközi vízgazdálkodás/vízvédelem módszerei, eszközei, lehetőségei

Magyarországnak hét országgal van közös határ-szakasza, az ország vízkészleteinek több mint 90%-a külföldről származik és körülbelül ugyanekkora vízmennyiség külföldre távozik az ország területéről. A vízgazdálkodás nemzeti és nemzetközi feladatok megoldását is igényli. A nemzeti feladatok megoldásának széles eszköztára van, a nemzetközi feladatok megoldásának – a nemzetközi vízgazdálkodásnak – ezzel szemben szinte egyedüli eszköze jelenleg a nemzetközi egyezmény.

Magyarországnak számos kétoldalú határvízi egyezménye van a szomszédos országokkal és ezen kívül jelentős azoknak a többoldalú, európai illetve világszintű nemzetközi

egyezményeknek a száma is, amelyekhez csatlakoztunk. Van sok olyan egyezmény, amely csak papíron létezik, mert nincs olyan eszköz, amely az egyezmények érvényesítését biztosítaná. Ettől függetlenül nagyon fontos állami feladat az, hogy törekedjünk a létrehozására és érvényesítésére minden olyan nemzetközi egyezménynek, amely a jó minőségű hazai vízgazdálkodáshoz szükséges. Hatékony nemzetközi együttműködés nélkül nem elégíthetők ki a vízgazdálkodás funkciói és nem bizonyítható vízgazdálkodásunk „európai” jellege és színvonala. Meg kell említeni azt is, hogy a nemzetközi tevékenységek szerepe egyre jelentősebb és a nemzetközi hatásoknak egyre nagyobb szerepe van és lesz a nemzeti vízgazdálkodási tevékenységekben.

6. Kisebb szabályozási egységek a vízvédelmi szabályozási területen belül az EU-ban

6.1 Vízvédelmi szabályozási-egység csoportok

A vízvédelmi szabályozás területét többféleképpen is feloszthatjuk kisebb szabályozási egységekre. Az Európai Közösség vízminőség szabályozással kapcsolatos jogszabályainak a következő fő típusait (szabályozási egység csoportjait) különböztethetjük meg:

- vízhasználattal kapcsolatos vízminőségi irányelvek,
- iparágak irányelvei,
- termék irányelvek,
- egyes szennyezőanyag kibocsátások irányelvei.

6.2 A legkisebb szabályozási egységek

A vízhasználatokkal kapcsolatos vízminőségi irányelvek

A vízhasználatokkal kapcsolatos vízminőségi direktívák határértékeket írnak elő a különböző szennyezőanyagokra a különböző vízhasználatok védelme érdekében:

- *Ivóvíztermelésre Használt Felszíni Vizek Irányelv* – Surface Waters Intended for the Abstraction of Drinking Water Directive 75/440/EEC
- *Fürdővíz Irányelv* – Bathing Water Directive 76/160/EEC
- *Szárzsföldi Hal Irányelv* – Freshwater Fish Directive 78/659/EEC
- *Talajvíz Irányelv* – Groundwater Directive 80/68/EEC
- *Talajvíz Védelme a Mezőgazdaság Nitrát Szennyezése Ellen Irányelv* – Protection of Groundwater Against Nitrate Pollution from Agriculture 91/676/EEC

Az iparágak direktívái

Az iparágak direktívái közé tartozik:

- *Titanium Dioxid Irányelv* – Titanium Dioxide Directive
- *Klór-alkáli Ipar Hígany Szennyezése Irányelv* – Discharge of Mercury by the Chlor-Alkali Electrolysis Industry 82/176/EEC
- *Települési Szennyvíz Irányelv* – Urban Waste Water Directive 91/271/EEC

Termék direktívák

A termék direktívák megtiltják egyes termékek használatát illetve szigorítják azokat a azokat a feltételeket, amelyek alapján kiválaszthatók azok a termékek, amelyek alkalmazhatók. Termék direktívák közé tartoznak például:

- *Mosószerek Direktívái* – Directives on Detergents 73/404/EEC, 73/405/EEC, 82/242/EEC, 82/243/EEC,

és egy különleges eset

- *Ivóvíz Irányelv* – Drinking Water Directive 80/778/EEC.

Az egyes szennyezőanyagok direktívái – Individual Substances Directives

A veszélyes szennyezőanyagok direktívái jogszabályt biztosítanak a vízi környezetbe jutó mérgező anyagok mennyiségének szabályozásához. Az egyes szennyezőanyagok szabályozásához külön direktívákat adnak ki. A veszélyes anyagok Keret Direktívája a

- *Veszélyes Anyagok a Vízben Keret Irányelv* – Dangerous Substances to Water Framework Directive 76/464/EEC.

6.3 Vízvédelmi szabályozási egységek

75/440/EEC Surface Water for Drinking – Ivóvízként Használt Felszíni Vizek Irányelv *Quality required of surface water intended for the abstraction of drinking water* *Ivóvíz Termelésre Használt Felszíni Víz Minőségi Követelményei*

A Irányelv azokkal a felszíni vizekkel foglalkozik, amelyeket ivóvíz előállítására használnak. A Irányelv sok vitát eredményezett. Németországban például (Kromarek, 1986) csupán az ivóvíz 11 %-a származik közvetlenül felszíni vízből (1 % folyóvízből, 3 % tavakból és 7 % tározókból), így a Direktívának Németországban csak egyes területeken van jelentősége. Németországban vita volt arról, hogy a talajvízdúsítással (az ivóvízigények 12 %-át elégítik ki ilyen módon) és partiszűrővel ivóvíztermelésre használt felszíni vizekre (az ivóvízigények 6 %-át elégítik ki ilyen módon) is vonatkozik-e a Irányelv. Vita volt arról is, hogy be kell-e építeniük a szabályozórendszerükbe a Direktívát azoknak a tartományoknak, amelyek sem közvetlenül, sem közvetve nem használnak felszíni vizet ivóvíz előállítás céljára (pld. Bremen, Hamburg, Hesse, Saar, Schleswig-Holstein tartományok). Bremen és Hamburg tartományokban nem vezették be a Direktívát, ezzel szemben Hesse tartományban igen, mert úgy vélték, hogy a vízgazdálkodási tervezésben a jövőben szükség lehet a felszíni vízkészletek ivóvíztermelésbe való bevonására.

A felszíni vízkészletek emberi fogyasztásra történő növekvő mértékű felhasználása a vízben lévő szennyezések csökkentését és a vízminőség romlásának megakadályozását kívánja. Az Irányelv kidolgozásának egyik oka az volt, hogy az ivóvíz előállítására használt felszíni vizek minőségi követelményeinek különbsége egyenlőtlen versenyfeltételeket teremthet, és ez közvetlenül befolyásolhatja a Közös Piac működését. Ez azt jelenti, hogy meg kell akadályozni az ivóvíz termelésére használt felszíni vizek szennyezését, hogy lehetőleg azonos, jó minőségű vizet használhassanak ivóvíz előállítására. Az Irányelv a felszíni vizeket három kategóriába sorolja a határértékek szempontjából. A kategóriák azoknak az ivóvíz tisztítási technológiáknak felelnek meg, amelyekkel a vizsgált felszíni vízből ivóvizet lehet előállítani:

- **A1 kategória:** Egyszerű fizikai tisztítás és fertőtlenítés (például gyorszűrés és fertőtlenítés)
- **A2 kategória:** Normál fizikai tisztítás, kémiai tisztítás és fertőtlenítés (előklórozás, koagulálás, szűrés, fertőtlenítés – utóklórozás)
- **A3 kategória:** Intenzív fizikai és kémiai tisztítás

Az irányelv bevezetésével járó feladatok:

Az Irányelv bevezetése során gondoskodni kell:

- 46 vízminőségi jellemzőnek a 79/869/EEC Irányelvben megadott „referencia mérési módszerekkel” történő megfigyeléséről és vizsgálatáról, a megfigyelések eredményeiről szóló jelentések elkészítéséről, valamint
- abban az esetben, ha a vízminőség nem felel meg egyes mérési helyeken az azokra előírt kategóriának, akkor a vízminőséget javító programokat kell végrehajtani.

Megjegyzések az Irányelvről:

Az Európai Bizottság 1996. február 21-i „Az Európai Közösség Vízügyi Politikája” című dokumentumában közölt értékelés szerint az Irányelvben figyelembe vett **vízminőségi jellemzők és a vízminőségi osztályba sorolás módja már elavult** és az Irányelv az Ivóvíz Irányelv életbe lépése óta **csak kismértékben, vagy egyáltalán nem járul hozzá az ivóvíz minőségének biztosításához**. A **távlati vízbázisok védelmében betöltött szerepe tisztázatlan** és célszerű lenne helyettesíteni a Vízgazdálkodási Keret Irányelv általános érvényű, a felszíni és a felszínalatti vizek minőségének védelmét előíró rendelkezéseivel.

A Keret Irányelv a 75/440/EEC Irányelv hatályaon kívül helyezésétől rendelkezik akkor, amikor a Keret Irányelvben megfogalmazott tevékenységek programjait készen lesznek (2007. december 31). Az Irányelv követelményeit a Keret Irányelv tartalmazni fogja.

Következtetések:

A 75/440/EEC Irányelvet csak az elfogadás előtt álló Vízgazdálkodási Keret Irányelvben foglalt alapelvek és követelmények figyelembe vételével célszerű harmonizálni. Az Irányelvet csak a 79/869/EEC Irányelvvel együtt lehet vizsgálni és figyelembe kell venni még további, vízre vonatkozó irányelvekkel való kapcsolódásokat is (pld. az ugyanolyan vízminőségi jellemzőkre és „referencia mérési módszerekre” épülő irányelvek).

79/869/EEC Drinking Water Measurement Methods – Ivóvíz vizsgálati módszerek

Methods for measurement and frequencies of sampling and analysis of surface water intended for the abstraction of drinking water

Ivóvíz előállítására használt felszíni vizek mérési módszerei, valamint a mintavételezés és elemzés gyakorisága

Ez az Irányelv a 75/440/EEC Irányelv II. Mellékletében felsorolt vízminőségi jellemzők „referencia mérési módszereivel” és a mintavételezés és elemzés gyakoriságával foglalkozik. Az Irányelvben használt legfontosabb fogalmak a következők:

- *mérés referencia módszere (reference method of measurement)* – mérés alapelveinek meghatározása vagy a paraméterek értékének meghatározására szolgáló eljárás tömör leírása,

- *észlelési határ (limit of detection)* – a vizsgált paraméterek legkisebb észlelhető értéke (kimutathatóság határa),
- *pontosság (precision)* – az a tartomány, amelybe az ugyanazon mintából, ugyanazzal a módszerrel meghatározott mérési eredmények 95%-a esik,
- *pontosság (accuracy)* – a vizsgált paraméter valódi értéke és a kísérletekkel meghatározott átlagos értéke közötti különbség.

Az Irányelv szerint a tagországoknak amennyire csak lehet, a referencia mérési módszereket kell alkalmazniuk a 75/440/EEC Irányelvben megadott vízminőségi jellemzők értékének meghatározására. A mérési módszereket úgy kell használni, hogy az Irányelvben megadott kimutathatósági határnak és pontosságnak megfeleljenek.

Az irányelv bevezetésével járó feladatok:

Az irányelv bevezetéséhez harmonizálni kell az Irányelvben előírt és a magyar szabványokkal szabályozott mérési módszereket, ehhez:

- honosítani kell a megfelelő európai illetve nemzetközi szabványokat,
- folyamatosan követni kell az európai és nemzetközi vízvizsgálati szabványok fejlődését,
- a hazai vízvizsgálati laboratóriumokat el kell látni a megfelelő műszerekkel és ki kell képezni a személyzetet,
- csatlakozni kell az EU vízvizsgálati laboratóriumok referencia módszerekkel foglalkozó és referencia anyagokat előállító programjaihoz, be kell szerezni a referencia anyagokat.

Megjegyzések az Irányelvről:

Az Irányelv nagyon fontos, de elég régi. A többi irányelv és egyéb vízzel foglalkozó irányelvek megszüntetése illetve átdolgozása is az Irányelv átdolgozását indokolja. A „referencia mérési módszerek” szabályozása az egész vízminőség-szabályozási EU jogrendszer érvényesítése szempontjából kulcsfontosságú kérdés, a vízzel kapcsolatos irányelvek várható változásai ellenére rendkívüli figyelmet érdemel, és az Irányelv esetleges változásától függetlenül, a kapcsolatos vízvizsgálati szabványok harmonizációja különleges fontosságú feladat.

Az Irányelv és több más irányelv szempontjából is kulcsfontosságú a 80/778/EEC számú Irányelv, ami az ivóvízre vonatkozó minőségi követelményeket adja meg. Ehhez kell igazítani az ivóvíz előállítására használt felszíni vizekre vonatkozó irányelveket. Az Ivóvíz Irányelvvel kapcsolatban viszont komoly viták folynak.

Az Európai Gazdasági Közösség és a szabadkereskedelmi társulás országai vízműveinek szövetsége (EUREAU) 1991-ben és 1993-ban kiadványban ismertette az ivóvíz minőségre vonatkozó 80/778/EEC Irányelv kritikáját. A fizikai és kémiai paraméterek esetében 56 vegyület közül csak 3 esetén tartották megfelelőnek az irányelvekben szereplő határértékeket. (Forrás: Csanády Mihály: Az ivóvíz minőségére vonatkozó nemzetközi és hazai előírások változása, Környezetgazdálkodási Intézet, Környezetvédelmi Tájékoztató Szolgálat, 1994.)

A 80/778/EEC Ivóvíz Irányelv módosítására 1994. októberében kelt javaslat megállapította, hogy az ivóvíz termelésre felhasznált felszíni vizeket a növényvédőszerre, a települési szennyvizekre, a mezőgazdaságból származó nitrátszennyezésekre és a veszélyes

anyagokra vonatkozó meglévő irányelvek, valamint a tervezett Integrált Szennyezés Megelőzés és Szabályozás és az Ökológiai Vízhataly Irányelveknek kell védeniük. A javaslat az utóbbi két irányelv hatályba lépése után (az első már hatályba lépett) a 75/440/EEC és a 79/869/EEC Irányelvek szükségességének felülvizsgálatát ajánlotta.

A tanulmányunkban több esetben hivatkozott Vízgazdálkodási Keret Irányelv legutolsó tervezete az általunk vizsgált irányelveknek csak a 2007-ben történő hatályon kívül helyezését tervezi. Ennek ellenére az irányelvek harmonizálását csak nagyon meggondoltan javasoljuk elvégezni, az EU keretében folyó vitákról készült dokumentumok gondos elemzése alapján.

Az előbbieken már utaltunk rá, hogy az ivóvíz termelésre használt és a halak életfeltételeit biztosító felszíni vizek minőségét számos EU irányelv védi.

Jelenleg foglalkoznak PHARE projektek a felszíni vizek vízminőségi célállapotának meghatározásával, a tápanyag terhelés szabályozásával, a településekről és a mosószerkekből származó foszfor terhelés, a peszticid-szennyezés csökkentési lehetőségeivel, elkészült a csatornázási, szennyvíztisztítási és szennyvíz-iszap elhelyezési keretterv stb.

Befejezésül felhívjuk a figyelmet a European Topic Centre of Inland Waters tevékenységére, amely a European Environment Agency megbízására nagyszámú európai intézmény munkájának koordinálásával jelenleg intenzíven foglalkozik az európai vízminőségi monitoring rendszer egységesítésével és fejlesztésével. Projektjeik eredményeiből következőek vonhatók le arra vonatkozóan, hogy feltételezhetően hogyan fejlődnek az EU vízzel kapcsolatos környezeti irányelvei és így mérsékelhetők a harmonizáció költségei.

Fürdővíz Irányelv

Bathing Water Directive 76/160/EEC

A fürdővizeket különbözőképpen definiálják az egyes országokban. Németországban a fürdési idényben fürdőzők számát vették alapul, valamint a fürdővíz használat gyakoriságát és a fürdővíz gazdálkodás szintjét. A fürdővíz nemzetközi és európai jelentősége is fontos szempont volt. 1980-ban Németországban 95 fürdővizet regisztráltak.

A fürdővíz fogalommal Hollandiában is bajok voltak (Bennett, 1986). Sok fürdőre használt vizet azért nem nyilvánítottak fürdővízzé, mert a vízminőség rosszabb, mint az EK előírások és nagyon nagy lenne a vízminőség megjavításának a költsége. Nem is tiltják azonban a fürdést, mert a tiltás érvényesítésének adminisztrációs költségei túlságosan magasak lennének. A Irányelv hatása nem az, hogy megjavítják a vízminőséget ott, ahol nem megfelelő, hanem az, hogy csökkentik a hivatalos fürdőhelyek számát.

Az Irányelv rögzíti az elemzendő mikrobiológiai paramétereket, a mintavételezés minimális gyakoriságát és a használandó analitikai berendezéseket. Meghatározza ezen paraméterek megengedett minimum-értékeiket és előírja, hogy a Tagállamok a fürdési szezon alatt ellenőrizzék a víz minőségét. Fürdővizeik állapotáról objektív tájékoztatást adhatnak a közönségnek, valamint rendszeres jelentéseket a Bizottság felé.

77/795/EEC Exchange of Information about Surface Fresh Water – Információcsere a Felszíni Vizekről

Common procedure for the exchange of information on the quality of surface fresh water
Közös Eljárás a Felszíni Vizek Minőségével Kapcsolatos Információ-Cserére a Közösségben Irányelv

Az Irányelv meghatározza azokat a mérőállomásokat, amelyek adatait a tagországoknak közölniük kell az EU vízminőségi információs rendszere számára. Egy naptári év adatait mindig a következő év október elsejéig kell megadni. A tagországoknak három évente jelentést kell készíteniük a vízminőség alakulásáról a vizsgált állomásokon. A jelentésben be kell mutatni a vízminőségi jellemzők trendjét az Irányelv hatályba lépése óta (1987) eltelt időben.

Szükség esetén el kell végezni az előírt mérési módszerek harmonizálását. Egy országon belül és nemzetközi szinten is laborközi kalibrációs körméréseket kell végezni a „referencia mérési módszerek” eredményeinek összehasonlíthatóvá tétele érdekében. A vízminőségi mintavételt és elemzést átlagos esetekben havonta kell végezni. Olyan esetekben, amikor a vízminőség nem változik és nem fordulhat elő az, hogy hirtelen változások történnek, a mérések gyakorisága csökkenthető. A mérési gyakoriságok csökkentését be kell jelenteni.

A minták tárolására szolgáló tartályok, a minták részeinek előállításához használt ható – illetve segédanyagok, a tárolás módja, és a minták előkészítésének módja olyan kell, hogy legyen, hogy ne befolyásolja a mérési eredményeket. Mindig ugyanott és ugyanolyan módon kell a méréseket végezni.

A mérési helyeket úgy kell kiválasztani, hogy jól jellemezzék a vízminőséget a környezetükben és közvetlenül ne fenyegetse e mérési helyet valamilyen szennyező forrás. A mérési helyek nem lehetnek 100 kilométernél távolabb egymástól a fő vízfolyáson.

Mérési pontok száma a tagországokban:

Németország	11
Belgium	9
Dánia	4
Görögország	6
Franciaország	16
Írország	4
Olaszország	16
Luxemburg	1
Hollandia	13
Portugália	12
Spanyolország	15
Anglia	17

Az újonnan csatlakozott országokról még nincs adatunk.

A mérendő vízmennyiségi és vízminőségi jellemzők száma: 19.

Az irányelv bevezetésével járó feladatok:

Az Irányelv bevezetéséhez biztosítani kellene – becslésünk szerint 10-15 mérési helyen – az Irányelvben szereplő 19 vízmennyiségi és vízminőségi jellemző megfigyelését, azaz a megadott „referencia mérési módszerekkel” való mérésüket a megadott gyakorisággal, és a végzett megfigyelésekről a kívánt formájú és gyakoriságú jelentéseket kellene készíteni.

Megjegyzések az Irányelvről:

Az Európai Bizottság 1996. február 21-i „Az Európai Közösség Vízügyi Politikája” című dokumentumában közölt értékelés szerint az Irányelv életbelépése idején elismerésre méltó kísérletet jelentett a Közösség területén a vízi környezet állapotának áttekintésére. **Szerepét azonban már átvette az Európai Környezeti Ügynökség és a különböző észlelési követelményeket a később megjelent vízzel kapcsolatos irányelvek tartalmazzák.** Az Irányelv életbe lépése óta keletkezett idősorok folytatása értékes lehet, de a Bizottság véleménye szerint az **észlelésekre vonatkozó követelmények az elfogadás előtt álló Keret-Irányelvbe épülnek be.**

A Keret Irányelv tervezete a 77/795/EEC Irányelv hatályon kívül helyezéséről rendelkezik akkor, amikor a Keret Irányelv Tevékenységi Programjai készen lesznek (2007. december 31). Az Európai Környezeti Hivatal szempontjából szükséges jogi környezet biztosításának lehetőségeit még vizsgálják, ebben a kérdésben még nem dolgozták ki a végleges megoldást.

Következtetések:

A 77/795/EEC Irányelvet csak az elfogadás előtt álló Vízgazdálkodási Keret Irányelvben foglalt alapelvek és követelmények figyelembe vételével célszerű vizsgálni. Az Irányelvet csak a 79/869/EEC Irányelvvel együtt lehet kezelni és figyelembe kell venni még további, vízre vonatkozó irányelvekkel való kapcsolódásokat is (pld. az ugyanolyan vízminőségi jellemzőkre és „referencia mérési módszerekre” épülő irányelvek).

1986-ban hagyták jóvá azt az új határozatot, melynek alapján bizonyos módosításokat vezettek be (Tanácsi Határozat 86/574/EEC november 24.) Ennek a fő célja a mérési módszerek harmonizációjának és a csere módszerek egyszerűsítésének elősegítése. Ezért meghatározták a mérési módszereket és a Tagállamoknak azt ajánlották, hogy az analitikai eljárásokban résztvevő laboratóriumok között szervezzék meg az interkalibrációs rendszert. A jelentéseket minden év október 1. előtt ki kell adni, azonban a mintavételi módszerekről csupán akkor kérnek referenciát, ha eltérnek a korábban alkalmazott módszerektől.

78/659/EEC Fresh Water for Fish – Felszíni Víz Halaknak

Quality of fresh waters needing protection or improvement in order to support fish life
Halak Életéhez Szükséges Felszíni Víz Minőségének Védelme és Javítása Irányelv

Az Irányelv álló- és folyóvizekre is vonatkozik. Azokat a halakat, amelyek számára a megfelelő vízminőséget biztosítani kívánja, két csoportba sorolja. Ezeknek Magyarországon a „pisztrángos vizek” és „pontyos vizek” kategóriák feleltethetők meg.

A tagországoknak az Irányelv életbe lépése után két éven belül meg kellett határozniuk a „pisztrángos (lazacos)” és „pontyos” kategóriába tartozó vizeket. Ezután folyamatosan még további halas vizeket határozhattak meg és sorolhattak be az előbbi kategóriákba és meg is változtathatták a korábbi kategóriába sorolást, ha a vízminőségi mérések vagy egyéb okok ezt indokolták. A tagországoknak programokat kellett kidolgozniuk, amelyek keretében a kiválasztott vizek esetén 5 éven belül biztosítják a csoportba sorolásnak megfelelő vízminőséget.

A méréseket a megadott gyakorisággal kell elvégezni, azonban a mérések gyakorisága csökkenthető akkor, ha a vízminőség hosszabb ideig megfelel a követelményeknek.

Az Irányelv megadja azokat a „referencia mérési módszereket” amelyekkel a vízminőségi jellemzők értékét meg kell határozni. Ezekről eltérő módszerek alkalmazása esetén a laboratóriumoknak bizonyítaniuk kell, hogy az azokkal kapott eredmények azonosak, vagy összehasonlíthatók a „referencia módszerekkel” kapott eredményekkel (pld. viszonyszámok segítségével).

Határokon átnyúló vizek esetén a szomszédos országoknak kell megegyezniük a „halas” vizek csoportba sorolásában. Különleges éghajlati és földrajzi adottságok esetén el lehet térni az Irányelv előírásaitól.

A tagországoknak tájékoztatniuk kell a Bizottságot:

- a vizek kategóriába sorolásáról,
- a kategóriába sorolás felülvizsgálatairól.

Az Irányelv életbelépése után öt évvel és ezután rendszeres időközökben a tagországoknak részletes jelentést kellett készíteniük az Irányelv alkalmazásának tapasztalatairól. Az Irányelv életbe lépésétől számított két éven belül életbe kellett léptetniük minden olyan szabályt, szabványt és szabályzatot, amely az Irányelv célkitűzéseinek eléréséhez szükséges.

Az Irányelv 14 vízminőségi jellemző mérését írja elő.

Az irányelv bevezetésével járó feladatok:

Az Irányelv bevezetéséhez

- meg kell határozni azokat a víztesteket, amelyeket Magyarországon „halas” vizeknek tekintünk, tehát amelyekben az Irányelvben foglaltaknak megfelelően biztosítani akarjuk a halak életfeltételeit,
- a halas vizeket „pisztrángos” és „pontyos” kategóriába kell besorolni,
- az Irányelvben foglaltaknak megfelelő módon meg kell figyelni a „halas” vizek vízminőségét és erről jelentéseket kell készíteni,
- ha a kijelölt vizek minősége nem felel meg a választott „halas” víz kategória követelményeinek, akkor vízminőség javító programokat kell beindítani.

Megjegyzések az Irányelvről:

Az Európai Bizottság 1996. február 21-i „Az Európai Közösség Vízügyi Politikája” című dokumentumában közölt értékelés szerint az Irányelv szabad kezét biztosított a tagországok számára a „halas vizek” kijelölésében. Ezért a kijelölést az egyes országokban

nagyon eltérő módon valósították meg. Felvetődött az is, hogy ilyen szabályozásra szükség van-e a Közösség szintjén. Igaz, hogy egyes országokban hasznosnak bizonyult, mert kikényszerített bizonyos vízminőség javító beavatkozásokat. A Bizottság által javasolt Ökológiai Vízminőség Irányelv általános kötelezettségeket kívánt bevezetni a felszíni vizek, mint élőhelyek védelmére, beleértve a halak életfeltételeit is, a hosszú időn keresztül készített irányelvet azonban végül nem léptették életbe.

A Bizottság célja jelenleg az, hogy a Halas Vizek Irányelv az értékeit átmentse az újonnan készülő Keret Irányelvbe. A tervezett **Keret Irányelv tartalmazni fogja az Ökológiai Vízminőség Irányelv főbb elemeit, így a Halas Vizek Irányelv a környezetvédelmi követelmények csorbítása nélkül visszavonható lesz.**

A Keret Irányelv 1996. december 4-i és 1997. február 25-i tervezete az Ökológiai Vízminőség Irányelvre vonatkozó javaslat elemeit tartalmazza, így a Keret Irányelvet kell figyelembe venni a harmonizáció szempontjából. A Keret Irányelv az Halas Vizek Irányelv hatályon kívül helyezéséről rendelkezik (2007. december 31-ig).

Magyarországon volt olyan Műszaki Irányelv (MI-10-172/3:85), amely a halak számára szükséges víz minőségi követelményeit tartalmazta, ez azonban érvényét veszítette. A benne foglalt követelmények nagy részben beépültek az **MSZ 12749:1993 azonosító jelzetű magyar szabványkiadványba.**

Következtetések:

A 78/659/EEC Irányelvet az elfogadás előtt álló Vizgazdálkodási Keret Irányelvben foglalt alapelvek és követelmények figyelembe vételével célszerű vizsgálni. Az Irányelvet csak a 79/869/EEC Irányelvvel együtt lehet kezelni és figyelembe kell venni még további, vízre vonatkozó irányelvekkel való kapcsolódásokat is (pld. az ugyanolyan vízminőségi jellemzőkre és „referencia mérési módszerekre” épülő irányelvek).

Talajvíz Irányelv

Groundwater Directive 80/69/EEC

Az Európai Közösség tagországainak ivóvízigényét hetven százalékban talajvízből elégítik ki, így a talajvíz minőség védelme fontos feladat, ezt azonban a legtöbb ország már a Irányelv életbe lépése előtt megoldotta.

A Direktívát például Németországban bevezették, de ez nem jelentett nagyobb nehézséget, mert Németországban a talajvízre vonatkozó jogszabályok szigorúbbak, mint a Irányelv.

Települési Szennyvíz Tisztítás Irányelv

Urban Waste Water Treatment Directive 91/271/EEC

A Irányelv a települési szennyvizek összegyűjtésével, tisztításával és elhelyezésével valamint egyes iparágak szennyvizének tisztításával és elhelyezésével foglalkozik. Az a célja, hogy védje a környezetet az említett szennyvizek kedvezőtlen hatásaitól. 2005 december 31-ig minden 2000 lakosú vagy annál nagyobb településen meg kell oldani a szennyvíz csatornahálózattal történő összegyűjtését. A településeken összegyűjtött szennyvizet második vagy azzal egyenértékű fokon meg kell tisztítani a megadott határidőig.

A települések szennyvíztisztító telepeiről az eutrofizáció szempontjából érzékeny területekre vezetett vizekre vonatkozóan teljesíteni kell a megadott követelményeket. Technikai okok esetén a határidők meghosszabbíthatók, de 2005 decembere után későbbre semmiképpen sem.

Az Irányelv előkészítése során élénk viták folytak. Az Egyesült Királyság például azt kívánta, hogy az EK Irányelv a környezet minőségére épüljön és ne egységes határértékeket határozzon meg minden területre. Érzékeny és kevésbé érzékeny területek megkülönböztetését javasolták. Azok az országok, ahol az eutrofizáció problémát jelent, az egységes szennyvíz minősítési rendszert támogatták.

A Irányelv végül is a két szemlélet kombinációját tartalmazza: a kívánt szennyvíztisztítás bizonyos mértékig a befogadó vizek érzékenységének a függvénye.

A Direktívát 1991-ben fogadták el. A Irányelv követelményeinek megfelelő tisztítási fokot a nagyobb tisztítótelepeken 10 év alatt, a kisebbeken 15 év alatt kell elérniük az EK tagországoknak.

Az irányelv a városi, vagy települési szennyvizek gyűjtése, kezelése, és bevezetése során betartandó alsó korlátokat meghatározó szabványokat és időpontokat tartalmaz. A cél a szárazföldi, a torkolati és a tengerparti vizek települési szennyvizekből, ipari szennyvizekből és esővíz lefolyásból keletkező terhelésének csökkentése.

Mosószer Irányelv

Directives on Detergents 73/404/EEC

A Irányelv bevezetésének két célja volt:

- megakadályozni azoknak a mosószernek a forgalmazását, amelyek nem bonthatók le elfogadható mértékben a szennyvíztisztítással, és
- lehetővé tenni a mosószer szabad kereskedelmét az Európai Közösségen belül.

A Irányelv legfontosabb követelménye az, hogy nem forgalmazható olyan mosószer, amely 90%-nál kevesebb nem lebontható anyagot tartalmaz.

Veszélyes Anyagok a Vízben Keret Irányelv

Framework Directive on Discharges of Dangerous Substances to Water

76/464/EEC

A Direktívára még a következő angol elnevezésekkel hivatkozik a szakirodalom:

- Dangerous Substances Directive
- Directive on Pollution caused by Substances discharged into the Aquatic Environment
- Basic Directive on the Discharge of Dangerous Substances into the Aquatic Environment

Eredetileg 500 különféle szennyezőanyagot választottak ki a Irányelv készítői, ezt a számot csökkentették le 129-re. A maradék 371 szennyezőanyag később felkerülhet a listára, most azonban kisebb fontosságúnak ítélték őket. A 129 szennyezőanyagból 18-ra már elkészültek az ún. leány-direktívák, amelyek szennyezőanyagonként tartalmazzák a vízminőség szabályozáshoz előírt határértékeket.

Az EK tagországok és az Egyesült Királyság között vita volt a Irányelv bevezetése előtt. A tagországok a „limit value = határérték” módszer alkalmazását javasolták, ami azt jelenti, hogy azt szabják meg, hogy mennyi lehet a veszélyes anyagok koncentrációja a vizekbe vezetett szennyvizekben. Az Egyesült Királyság viszont a Környezet Minőségi Szabványok (Environmental Quality Standards) bevezetését tartotta helyesebbnek, ami azt jelenti, hogy mekkora szennyezőanyag koncentráció engedhető meg a befogadó vizekben.

Németországban ez a legjobban ismert és a legfontosabbnak tartott vízminőségi Irányelv (Kromarek, 1986). Ez azonban a német jogrendszerben és különösen a gyakorlatban nem jelentkezik igazán. Akkor várható változás, ha az EK-nak az egyes szennyezőanyagokra vonatkozó összes leány-direktívája megjelenik.

Problémát jelent az, ha a vízminőség szabályozását szolgáló nemzetközi szerződések és az EK direktívák nincsenek összhangban. Bár az 1976-os Egyezmény a Rajna Védelmére a Vegyi Szennyezések Ellen szigorú szabályokat tartalmazott a veszélyes anyagokra vonatkozóan, ma már inkább az enyhébb EK Direktívát követik az EK tagországok.

A Kadmium Szennyezésre Vonatkozó Határértékek és Minőségi Célok Irányelv Limit Values and Quality Objectives for Cadmium Discharges Directive

A Kadmium az egyik legveszélyesebb mikroszennyező. Ezért ipari szektoronként állapítottak meg a Direktívában határértékeket és minőségi célokat. Számunkra is fontos, hogy a foszfortartalmú műtrágyagyártásra nem állapítottak meg határértékeket, mert a műtrágyagyártásnál használt foszfáttartalmú kőzetekből nem távolítható el gazdaságosan a Kadmium. Ugyanakkor felhívták a figyelmét a tagországoknak a 76/464/EEC Keret Direktívában foglaltak teljesítésére, ami más úton biztosítja a vizekbe vezetett Kadmium mennyiségének szabályozását.

A legtöbb ipari szektor esetén a Kadmium szennyezés két lépcsőben (3 és 6 év alatt) való csökkentését irányozták elő, azzal, hogy a későbbiekben a tapasztalatok alapján esetleg tovább fogják szigorítani az előírásokat.

Hasonló két lépcsős csökkentést írtak elő a különböző ipari szektorokban a higany-szennyezésre vonatkozóan is. Itt az első lépcsőre 2 évet, a másodikra pedig szintén három évet adtak.

Klór-alkáli Ipar Higany Szennyezése Irányelv Discharge of Mercury by the Chlor-Alkali Electrolysis Industry Directive 82/176/EEC

Ez volt az első leány-irányelv. A Klór-alkáli ipar által okozott jelentős higany-szennyezések miatt foglalkoztak vele elsőként.

Mezőgazdasági forrásokból eredő nitrátok 91/676/EEC Irányelv

Jelentős hatással lehet a vízminőségre a mezőgazdaságból származó nitrát-szennyezések szabályozására kibocsátott irányelv (Nitrátok Mezőgazdasági Forrásból Irányelv – Nitrates from Agricultural Sources Directive 91/676/EEC). Ez egészségügyi alapon

szabályozza a nitrát-forrásokból származó szennyezések szintjét. A tagországoknak ki kell jelölniük az érzékeny területeket, amelyeken belül a műtrágya felhasználást és a szerves trágya tárolást és használatot szabályozni kell. Angliában például 2 millió hektár ilyen érzékeny területet jelöltek ki.

A 91/676/EWG irányelv a vizek mezőgazdasági forrásból származó nitrát-szennyezésének védelmére a mezőgazdaságilag hasznosított területeken felhasznált és elhelyezett trágyák által okozott vízszennyezés megszüntetésére, vagy csökkentésére szolgál. Mind az ivóvízforrások biztosítását, mind az ökológiai károk, mint a szárazföldi vizek és a tengerek eutrophizálódása megelőzését szolgálja.

A tagországok illetékes hatóságainak a nitrát-szennyezés által érintett vagy veszélyeztetett vizeket fel kell tárnani. A hatásterületeket, ahonnan az érintett vizek szennyezése származik, szintén fel kell tárnani. Ezekre a területekre, vagy ezek egyes részeire cselekvési programot kell kidolgozni. Az irányelv meghatároz többféle olyan intézkedési formát amely a mezőgazdasági gyakorlatot befolyásolva a cselekvési programba felveendő. A tagországok illetékes hatóságai összességében jelentős mozgási területtel rendelkeznek az érintett vízfolyás és a kényes terület lehatárolásával, valamint az akcióprogram kidolgozásával.

A nitrát irányelv eszközül szolgálhat a tagországoknak, valamint a területi és helyi intézményeknek a mezőgazdasági terület feletti ellenőrzés egy részének visszanyeréséhez, legalább ott, ahol a környezetvédelem a szükséges prioritásokat élvez.

Council Directive 96/61/EC

Integrated pollution prevention and control

Integrált szennyezés-védelem és szabályozás

Az irányelv célja a meghatározott tevékenységekből származó levegő-, talaj- és vízszennyezés integrált megelőzése és szabályozása. A közösségnek már korábban is volt jogszabálya a légszennyezés és a vízbe jutó veszélyes anyagok csökkentésére:

84/360/EEC Ipartelepekről származó levegőszennyezés,

76/464/EEC Vízi környezetbe jutó egyes veszélyes anyagok által okozott szennyezések, de nem létezett ezekkel összehasonlítható jogi eszköz a talajok szennyezésének megakadályozására vagy csökkentésére.

A levegő, a víz és a talaj szennyezésének megakadályozására szolgáló módszerek külön-külön is javítanák a környezet minőségét, azonban nem a környezetet, mint egy egységes egészet védenék. Ezért dolgozták ki az integrált szennyezés-védelmi és szabályozási irányelvet, amely a levegőt, vizet és talajokat egységes elvek szerint védi. Az Irányelv a környezet mint egész védelmének alkalmazható legmagasabb fokát kívánja biztosítani. Az illetékes hivatalok az Irányelv alapján csak akkor fognak engedélyezni valamit:

- ha a levegő, víz és terület (talaj)
- integrált védelmét biztosítják.

Biztosítani kell: a hozzáférést az információhoz és a társadalom részvételét az engedélyezési eljárásban. Be kell tartani a 90/313/EEC Irányelvet a környezeti információhoz való hozzáférés szabadságáról.

Szabvány végrehajtásáról szóló beszámoló

91/ 692/EEC Irányelv

Ennek az a célja, hogy ésszerűsítse és javítsa az információcserével kapcsolatos rendelkezéseket, továbbá azon beszámoló elkészítését, melyeket a környezetüggyel kapcsolatos néhány irányelv határoz meg.

A Irányelv három évre szóló periódust ír elő a tagállamok számára, hogy elkészítsék beszámolójukat arról, hogy milyen határozatokat hoztak ezen direktívákban foglaltak szerint. Ezeket az új beszámolókat a Bizottság által készített kérdőívek alapján kell elkészíteni és a tagállamoknak a vonatkozó 3 éves periódus előtt 6 hónappal meg kell küldeni . A kérdőívekre a periódus végétől számított 9 hónapon belül meg kell adni a választ. A Bizottság az elkövetkezendő 9 hónapon belül elkészíti az ágazatról szóló közösségi jelentést a direktívák végrehajtásáról.

Az első 3 éves periódus 1993-ban kezdődött. Kivételt képez a 76/160/EEC Irányelv, mellyel kapcsolatban éves beszámoló szükséges, mégpedig korán, az év elején, hogy lehetőség nyíljon a megfelelő információ közlésére a fürdővíz minőségét illetően, a fürdőzni kívánók részére, még mielőtt a fürdőszezon beindul.

Megjegyzendő, hogy az Európai Bizottság több esetben nem volt képes eleget tenni saját kötelezettségének, hogy elkészítse a különböző irányelvek előírásai szerint a környezeti problémákról szóló jelentést, avagy a jelentés jelentős késedelemmel készült el. Számos olyan tényező volt, amely miatt a Bizottság nem volt képes a jelentést elkészíteni:

- „rosszul megfogalmazott jogi szabályozás;
- a Tagállamok saját maguk nem tudtak megfelelni a jogi szabályozásnak;
- a Tagállamok nem tudták benyújtani a jelentést;
- a Bizottság nehézkes belső ügyrendje;
- a Bizottság forrásainak hiánya;
- a Bizottság szándékának hiánya;
- más EU-intézmények felől jövő nyomás hiánya”

Vízkezelési díjak

Miközben vízkezelési díjak kerültek bevezetésre (vagy Portugália esetében fognak bevezetésre kerülni) mindegyik EUROWATER országban, a rendszer célkitűzései nagyon eltérőek. Költség-megtérülési és bevétel-érdekeltségű rendszerek az uralkodók, miközben csak néhány ösztönző díjrendszer került bevezetésre.

A vízgazdálkodással kapcsolatos szabályozók és díjak közvetlen kapcsolatban állnak egymással mindegyik EUROWATER országban tekintve, hogy az előírás szerint díjakat csak olyan esetekben vetnek ki, amikor vízkitermelési engedélyre vagy igazolványra van szükség. A díj általában az engedélyezett vízmennyiséghez van kötve, bár Franciaországban és Hollandiában a ténylegesen felhasznált mennyiség képezi a díjszámítás alapját.

A díjak engedélyezett vízmennyiségre alapozása azzal az előnnyel jár, hogy ösztönzést adhat a vízkezelési díjak visszaadására vagy eladására. Ez lehetőséget adhatott egy más fajta közgazdasági eszköz előtérbe kerüléséhez, mint például az Átruházható Vízkezelési Jogviszony (Transferable Water Entitlement = TWE), egy átruházható

engedélyféleség, amelyet az egyik német szövetségi tartomány vetett ki a talajvíz-kitermelésre, és amely jelentős mennyiségű vízkészlet-használati engedély visszaadásához vezetett abban a tartományban.

A díjakat általában ugyanaz a közhivatal állapítja meg, amelyik a vízkitermelési igazolványok vagy engedélyek kiadására is fel van jogosítva. Azonban Hollandiában az új országos talajvíz-felhasználási díjakat az adóhatóság szedi be. Érdemes megjegyezni, hogy Finnország azt tervezi, hogy 1995–96-ban 2,7 milliárd ECU bevételre tesz szert öko-adókon keresztül, amely így 9%-át teszi ki az állami költségvetésnek.

A talajvizekre vonatkozó díjak Németországban és Hollandiában nagyobbak mint a felszíni vizekre vonatkozó díjak, és ezáltal arra ösztönöznék, hogy ahol csak lehetséges felszíni vizet használjanak a talajvíz helyett. A helyettesítésre való ösztönzés még nagyobbra becsülhető azokban a szövetségi tartományokban, amelyek csak a talajvízre vetnek ki adót.

A vízkészlet-használati díjrendszerek bevezetése a díjrendszer fő céljain kívüli további előnyökkel is szolgál, akár költség-megtérüléssel, akár bevétel-érdekeltségű vagy ösztönző rendszerről van szó, azáltal, hogy

- az irányító hatóságoknak biztosítja a szükséges pénzügyi alapokat a hatékony vízgazdálkodáshoz szükséges szakembergárda kiépítéséhez (a beszedett bevétel egy része változatlanul a joggyakorlás költségeinek a finanszírozására kerül felhasználásra);
- megadja egy sor vízgazdálkodási tevékenység (pl. kutatás–fejlesztés, monitoring és modellezés) végrehajtásához a szükséges pénzeszközöket;
- igényt támaszt a vízgazdálkodással és vízhasználattal kapcsolatos folyamatosan korszerűsített információkra, ezzel kiterjesztve az adminisztráció adatbázisát;
- megerősíti az engedélyező-rendszer használatát, tekintve, hogy a követelmények betartatása a bevétel-szerzéshez társul. Ez tehát segít az igazgatásban résztvevők és a vízfelhasználók közötti kapcsolat kialakításában és jobb információkkal látja el az adminisztrációt konfliktusok esetén.

Környezet szennyezési díjak

Az EUROWATER országok közül négyben vezettek be díjat a szennyvíz-kibocsátásokra. Egyedül Portugáliának nincs ilyen díjrendszere, aminek bizonyos következményei vannak az Európai Unión belüli nemzetközi kereskedelmet illetően. A díjak célja a többi országban erősen változik az angliai és walesi költség-megtérülési rendszertől a franciaországi és a hollandiai bevétel-érdekeltségű rendszerig, valamint a németországi ösztönző díjrendszerig. Egyik ország sem foglalkozott még azzal az elképzeléssel, hogy a környezet-szennyezési díjakat az országos pénzügyi rendszer zöldesítésének eszközeként használja. Ez lehetővé tenné az adók csökkentését a 'jó' (pl. a munkabérek) vonatkozásában és növelné az adózást a 'rosszak' (pl. a folyók és tavak vizeinek szennyezése) esetében. Talán meglepő, hogy Hollandia indította el ezt a mozgalmat a vízkitermelés területén. Az Egyesült Királyság elkezdte az átruházható kibocsátási engedélyek használatának megfontolását, amely ugyancsak egy szokatlan változatot jelent, tekintve, hogy az ő eddigi tevékenységük a vízügyi ágazatot illetően az Egyesült Államokban és Ausztráliában a kitermelési jogokra vonatkozott (azaz Transferable Water Entitlement = Átruházható Vízjogok). Tehát a németországi ösztönző díjrendszertől eltekintve pontosabbnak tűnne az EUROWATER országokban alkalmazott díjrendszert inkább pénzügyi, mint szigorúan vett közgazdasági eszköznek tekinteni.

Vízszolgáltatás díja (vízdíj)

A közgazdasági elmélet azt kívánná, hogy a vízszolgáltatás ára egyenlő legyen a vízellátás hosszú távú rejtett költségeivel. Ez a tanulmány bebizonyította, hogy az EUROWATER országokban nem ez a helyzet. A valódi árakon való vízdíj-megállapítás egyik előfeltétele volna a mérés teljes körű bevezetése. Az Angliában és Wales-ben a vízmérés előnyeiről lefolytatott társadalmi vita azt jelzi, hogy nincs valószínűsége a mérés széleskörű bevezetésének a közeljövőben.

A vízdíjak erősen eltérnek a tagországokon belül és a tagországok között is. Általános tapasztalat azonban a jelen felfelé mutató trend az árakban, amely szükséges a vízellátó rendszerek beruházásainak finanszírozásához, mivel az ivóvíz szabványok szigorúbbakká váltak.

Az egyenlőség elve és az ehhez kapcsolódó kérdés – a közegészségügy – szétválaszthatatlanul kapcsolódik a díjkiszabás kérdéséhez a vízügyi ágazatnál. A vízügyi ágazat bármely díjrendszerének figyelembe kell vennie ezeket a morális szempontokat annak érdekében, hogy politikailag elfogadható legyen, megmutatva, hogy a közgazdasági alapelvek csak az egyik szempontját adják a környezetvédelmi politika alakításához való hozzájárulásnak.

Ugyanakkor mialatt elismerjük, hogy az ármechanizmus a kereslet-alapú menedzsment egyik fontos összetevője általában, sokat lehet még tenni annak érdekében, hogy a fogyasztók tisztában legyenek a víz értékével és, hogy eloszlassuk azt a téveszmét, hogy a víz egy végtelenül bőségesen rendelkezésre álló viszonylagosan szabad árucikk.

Szennyvíz-szolgáltatási díjak

A jövő beruházási igények kielégítése érdekében a csatornázási és szennyvíztisztítási szolgáltatások költségei valószínűleg növekedni fognak mindegyik esettanulmányi országban. A legnagyobb emelkedés azokban az országokban lesz, amelyeknél az árak jelenleg a legerősebben támogatottak, ha csak nem növelik az állami beavatkozást helyi vagy országos szinten. Ez felveti az áremelkedések elviselhetőségének kérdését és a társadalom különböző részei egyenlőségének a témakörét.

Vízkészlet-használati és környezet-szennyezési díjak – variációk egy témára

A vízkészlet-használati és környezet-szennyezési díjakat mindegyik EUROWATER országban bevezették. Ezek a díjak hozzá vannak kötve az engedélyezési rendszerhez és kiegészítő jellegű környezetpolitikai eszközökként kerültek bevezetésre, nem pedig mint a hagyományos utasító és ellenőrző szabályozási megközelítések helyettesítői.

A díjak bevezetésével mindegyik Tagországon belül különböző célok elérésére törekedtek. A legegyszerűbb köztük a költség-megtérülési díj, amely lényegében Angliára és Wales-re korlátozódik. Bár mind a Kormány, mind a környezetvédelmi szabályozással foglalkozók érdeklődést mutattak ezeknek a díjrendszereknek a teljes átdolgozására, a legradikálisabban úgy, hogy mérlegelik a kibocsátásokra vonatkozó adás-vétel tárgyát képező engedélyek használatát. Mindazonáltal a bevétel-érdekeltségű díj a legnépszerűbb díjtípus. A bevétel-érdekeltségű és a költség-megtérülési díjrendszerek szigorúan véve nem tekinthetők

közgazdasági eszközöknek, hanem pénzügyi eszközöknek. Az ösztönző díjrendszerek, amelyek még nem kerültek széleskörű alkalmazásra, közgazdasági eszközöknek tekintendők, mivel arra törekszenek, hogy az egyének viselkedésmódját megváltoztassák. A legutóbbi időben a környezetvédelem közgazdasági eszközeinek egy negyedik kategóriája is megjelent, amelyet úgy terveztek, hogy az országos pénzügyi rendszer általános zöld reformjának legyen része. A díjak ezen típusai hozzájárulnak a Kormány központi bevételeihez és ugyanakkor lehetővé tesznek egy váltást az adóterheknél a „jók”-tól (pl. a munkaerő jövedelemadója) a „rosszak” felé (pl. szennyezés és természeti erőforrások). Az a vélemény alakult ki, hogy ez a tendencia fokozatosan egyre szélesebb körűvé fog válni.

7. Hazai vízvédelmi szabályozás

7.1. A vízügyi jogi szabályozás fejlődése

Magyarországnak a vízzel kapcsolatos tevékenységek jogi szabályozása terén jelentős hagyományai vannak. 1885-ben lépett életbe az első vízügyi törvény, 1964-ben a második és 1995-ben a harmadik. 1885-től kell vízjogi engedélyt kérni a vízgazdálkodási tevékenységekhez. Ezeket az engedélyeket azóta az ún. Vízikönyvben regisztrálják. A maguk idejében a vízügyi törvények korszerűek voltak, ezért is maradtak életben viszonylag hosszú ideig. Az 1885-i törvény például már tiltotta a vizek szennyezését. A vízügyi törvények mindig az adott korszak társadalmi, gazdasági és politikai viszonyaihoz igazodtak. A vízminőség védelem átfogó jogi szabályozására első ízben az 1964-ben született törvényben került sor.

Az 1995. évi vízgazdálkodási törvény megalkotását számos körülmény indokolta, többek között a politikai és gazdasági rendszerváltás, a privatizáció, a piacgazdaság igényei és az EU harmonizáció. A vízgazdálkodást jelenleg a törvények, rendeletek és szabványok sokasága szabályozza. Ezek közül a legfontosabbak a vízgazdálkodási, a környezetvédelmi, a természetvédelmi, a területfejlesztési és az erdővédelmi törvény. Ezek kidolgozásakor már figyelembe vették a piacgazdasági viszonyok és az EU harmonizáció követelményeit.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi törvény

A törvény fokozott mértékben tesz eleget annak a követelménynek, hogy a vízviszonyokba való minden beavatkozás csak ellenőrzött módon, az ökológiai viszonyok káros megbontása nélkül valósuljon meg. A törvény előkészítői abból indultak ki, hogy a víz minden élet forrása, a vízkészletekkel való bánás, gazdálkodás teljességre törekvő szemléletet igényel. A vízgazdálkodás áthatja az élet minden területét, annak érdekében, hogy egyetlen terület se jusson a másik rovására indokolatlan előnyökhöz. Erős felügyeleti, emellett hatékony összehangoló, koordináló szerepkört és széleskörű társadalmi nyilvánosság és ellenőrzés megteremtését teszi szükségessé.

A környezetvédelmi törvény

Az új környezetvédelmi törvény 1995-ben készült. A környezetvédelmi törvény a víz, mint környezeti elem védelmét kiterjeszti a felszíni és felszín alatti vizekre, azok készleteire, minőségére és mennyiségére, a felszíni vizek medreire és partjaira, valamint a víztartó képződményekre. Előírja: a vízviszonyokba történő beavatkozás során gondoskodni kell arról, hogy

- a víz, mint tájalkotó tényező fennmaradjon,
- a vízi és a vízközeli élővilág, valamint
- a vizek mennyiségi és minőségi hasznosíthatóságát biztosító körülmények ne romoljanak.

Fokozott védelmet ír elő a következő célokra szolgáló vizekre:

- ivóvízellátás,
- ásványvíz- és gyógyvízhasznosítás,
- természetvédelem,
- üdülés, sportolás és egészségügyi hasznosítás.

A már használt vizek visszavezetése a természetes körforgásba csak olyan módon történhet, hogy az a természetes folyamatokat, a vizek mennyiségi és minőségi megújulását ne veszélyeztesse. Ennek érdekében szankció-rendszert (szennyvízbírság) is bevezet.

7.2. Hazai vízvédelmi szabályozás területének áttekintése

Már a múlt században végeztek vízminőségi megfigyeléseket Magyarországon, de ezek nem voltak rendszeresek. A mai vízminőségi megfigyelő hálózat körülbelül harminc évvel ezelőtt alakult ki. A kilencvenes évek elején már 300 helyen vizsgálták a felszíni vizek minőségét, ezt a számot azonban a közelmúltban a felére csökkentették és növelték a mérések gyakoriságát, valamint a vizsgált paraméterek számát és javították a mérések minőségét. Az utóbbi években a vízminőségi megfigyeléseket a nemzetközi egységesítésre törekvés, a hazai és a Duna-völgyi vízminőség szabályozás információ igényének kielégítése és az Európai Unióhoz való csatlakozáshoz szükséges harmonizáció követelményeinek kielégítése jellemezte. A felszín alatti vizek minőségével kapcsolatos rendszeres megfigyelések a nyolcvanas évek közepén kezdődtek.

Megállapítható, hogy az elmúlt évtizedekben Magyarország nem mindig fordított kellő gondot az ország területén lévő, gazdag élővilágú vizenyős területekre. Nem tudatosodott – igazán még a szakemberekben sem – ezek fontossága, bár már 1967-ben részletes kataszter készült a vizenyős területekről. Az elmúlt évtizedben a helyzet megváltozott, a gazdasági lehetőségeit figyelembe véve az ország jelentős súllyal foglalkozik a vízi élőhelyek védelmével. Az új természetvédelmi törvény ezt jogilag megalapozza és rendelkezik az illetékességről is. A vízi élőhelyek védelmével kapcsolatos államigazgatási feladatok a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium hatáskörébe tartoznak, az élőhelyek vízigényének meghatározása és biztosítása pedig a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium feladata. A vízi élőhelyek fontossága kiemelt figyelmet érdemel. Hazai és nemzetközi támogatással (pl. PHARE program) fontos kutatások folynak a magyarországi vízi élőhelyek megőrzésével, védelmével kapcsolatban (pl. Hortobágyi-, Kiskunsági Nemzeti Park, Duna-menti, Dráva-menti árterületek, Tisza-völgyi holtágak stb.). Érdekes jelenség az, hogy a vízgazdálkodási tevékenységek, a mesterséges emberi beavatkozások hatására is keletkeztek nagyon gazdag, védelmet érdemlő vízi élőhelyek. Ilyen például a Tisza-tó.

A vízkészlet-gazdálkodásnak, a környezetvédelemnek és a vízminőség szabályozásnak jól kidolgozott jogi háttere volt Magyarországon, a jogérvényesítés azonban gyenge volt. A szennyezésekkel kapcsolatos bírságolási rendszer nem működött megfelelően. Az egyéb piacorientált szabályozó eszközök csírái léteztek, de a gazdasági környezet nem volt megfelelő ezek hatékony szabályozó jellegének kibontakozásához. A vizekben, azok fenéküledékeiben és a vizeket veszélyeztető területeken sok hulladék és közte veszélyes anyag halmozódott fel.

Jelenleg – különös tekintettel az Európai Unióhoz való csatlakozásra – a vízgazdálkodás egyik legfontosabb alapelve a gazdasági szektorok igényeinek kielégítése az ökológiai rendszerek igényeinek figyelembe vételével. Ez az elv látszólag ellentétes a profitorientált, piaci gazdálkodás alapelveivel, azonban a magyar vállalkozók is be kell, hogy lássák, hogy ez a gazdasági fejlődés egyedüli lehetséges útja.

A környezet-orientált szemléletmód érvényesül például akkor, amikor a privatizáció során a vevőt kötelezik a megvásárolt létesítmény működése során keletkezett környezeti károk helyreállítására. Ugyanez vonatkozik a víz- és talaj-szennyezések felderített okozóira is.

Európa egyik első jogi szabályozása a vizek minőségének védelmére hazánkban lépett életbe 1961-ben. Ekkor vezették be a szennyvízbírságot. Az 1964. évi IV. törvény (32/1964 sz. Korm.Rend.) adta meg a keretet a környezetszabályozáshoz. A felszíni vizekbe vezetett szennyezőanyagok mennyiségét a 3/1984 (vii.7) OVH rendelet, a szennyvízcsatornába vezetett szennyezőanyagok mennyiségét a 4/1984 (vii.7) OVH rendelet szabályozta. A rendeletek megadták azokat a határértékeket, amelyeket a vízfolyásba vezetett szennyvíz szennyezőanyag koncentrációja nem haladhat meg. Ezek a határértékek a szennyvizet vagy tisztított szennyvizet befogadó vízfolyás vagy állóvíz fontosságától függenek, azonban nem függenek a lehetséges hígítás mértékétől. A határértékek túllépése esetén a szennyezőknek bírságot kell fizetniük. Ennek nagysága a szennyezőanyag koncentrációtól, a befogadó fontosságától és a lehetséges hígítás mértékétől függ.

A magyar műszaki szabályozás nemzetközi tekintetben is fejlettnak tekinthető, vannak azonban nem kellően, illetve korszerűtlenül szabályozott területek és vannak olyan területek is, ahol a szabályozás ugyan színvonalasnak tekinthető, mégis át kell alakítani akkor, ha csatlakozni kívánunk az Európai Unióhoz, mert eltérőek a szabályozás alapelvei, filozófiája vagy módszerei.

Az Európai Unió kialakította és működteti a műszaki szabályozási rendszerét. Bármely ország csak akkor válhat az Unió partnerévé, ha a műszaki szabályozási rendszere hasonló az Unióéhoz.

A Környezetvédelem Műszaki Szabályozásának EU Harmonizációja Program első ütemében a szakértők:

- elvégezték a KTM szakterületeihez tartozó műszaki szabályozások elemzését és
- feltárták az EU, illetve az európai országok szabályozásaival, a nemzetközi szabályozásokkal és a vizsgált szakterületeken fejlett szabályozási rendszerű országok szabályozásaival való harmonizálás szükségességét és lehetőségeit.

A Program első ütemének keretében nem a szabványok részletes elemzése volt a feladat, hanem a szabványosítás helyzetének elemzése a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium szakterületein, a szabványosítási feladatok meghatározása és javaslat a feladatok megoldására.

Abban az esetben, ha európai szabályozás nincs érvényben, a várható szabályozásokat kellett előrebecsülni. Ehhez elsősorban a nemzetközi szabványosítást (ISO), az EU tagországok, illetve az adott tématerületeken legfejlettebb szabályozási rendszerű európai, vagy

esetleg egyéb országok szabványosítást is magába foglaló szabályozásait és direktíváit kellett figyelembe venni.

Meg kellett állapítani azt, hogy melyek azok a területek, ahol már jelenleg is elég nagy összhang van az európai országok szabályozásai között, melyek azok a területek, ahol korszerűtlenek vagy ellentmondásosak a szabályozások, és melyek azok a területek, ahol az európai országoknak közösen, összefogva kell új szabályozásokat kialakítaniuk.

Abban az esetben, ha valamilyen témakörben nincs európai, nemzetközi vagy más külföldi szabvány, és nem is lehet ilyen megjelenésére számítani, hazai szempontból viszont fontos a szabályozásnak ez a formája, akkor a hazai szabvány korszerűsítésére, illetve új szabvány kidolgozására kellett javaslatot tenni.

Szabványosítási teendőink meghatározásakor azonban tekintettel kell lennünk Magyarország gazdasági helyzetére, szabványosítási lehetőségeire és szükségleteire. Nem szabad olyan célkitűzéseket megfogalmazni, amelyek a szabványállomány szükségtelen felduzzasztásához és a korábbihoz hasonló túlszabályozáshoz vezetnek.

A szabványokat a felkért szakértők négy csoportba sorolták. Az egyes csoportok a következő minősítést jelentették:

1. A szabvány **korszerű**, a benne leírt vizsgálati módszer megfelelő, nincs teendő.
2. A szabvány **korszerűsítendő**. A szabvány használható, de felesleges részeket tartalmaz, vagy hivatkozásaiban elavult, vagy eltér a nemzetközi szabványoktól.
3. A szabvány **sürgősen korszerűsítendő** kell. Ide tartoznak azok az egyébként 2. kódszámmal jelölhető szabványok is, amelyek helyett európai szabványt kell bevezetni.
4. A szabvány **visszavonandó**. Felesleges, a szabványrendszert értelmetlenül terhelő szabvány, visszavonásáról haladéktalanul gondoskodni kell.

A szakterülethez tartozó szabványokból:

- korszerű: 117 db
- korszerűsítendő: 68 db
- sürgősen korszerűsítendő: 31 db
- visszavonandó: 1 db

7.3. Kisebb szabályozási egységek a vízvédelmi szabályozási területen belül Magyarországon

MSZ 12749:1993 Felszíni vizek minősége, minőségi jellemzők és minősítés

Forrás: Az MSZ 12749 azonosító jelzetű szabványkiadvány a felszíni vizek minősítésére Varga,P. – Kisgyörgy,S., 1994: Development of a surface water quality assessment system in Hungary, Proceedings of the Monitoring Tailor-made, An International Workshop on Monitoring and Assessment in Water Management, RIZA Varga,P. – Kisgyörgy,S., 1994: Development of surface water quality assessment system in Hungary, Conference Preprint Book, Water Quality International 94, IAWQ 17th Biennial International Conference

Az EU vízminőség védelmi szabályozásaihoz kapcsolódó magyar szabványok jelentős részét az MSZ 12749:1993 jelzetű, „Felszíni vizek minősége, minőségi jellemzők és minősítés” című szabványkiadvány foglalja keretbe. Ez megadja, hogy hol és milyen

gyakorissággal kell Magyarországon vízmintát venni és ezt elemezni. A szabvány tartalmazza a vízminőségi jellemzőket és azt, hogy ezeket milyen magyar szabvány szerint kell mérni.

Az MSZ 12749 kidolgozásának alapjait és alapelveit Varga és Kisgyörgy (1994) foglalták össze tanulmányukban. Szerzők megemlítik, hogy Magyarországon korábban 300 helyen vizsgálták a vízminőséget. Az új rendszerben jelentős mértékben (150-re) csökkentették a mérési helyek számát és növelték a mérések gyakoriságát. Ugyanakkor újabb vízminőségi jellemzők megfigyelését is bevezették. A szabvány szerint jelenleg közel 74 vízminőségi jellemzőt mérnek és a vízminőséget a 90%-os relatív gyakoriságú értékek alapján öt kategóriába sorolják. A szabvány kidolgozásakor figyelembe vették a kapcsolódó EC (EU) irányelveket, a Magyarországra érkező és az országot elhagyó vizek minőségének megfigyelésére vonatkozó igényeket és egyéb nemzetközi és vízgyűjtő irányítási irányelveket.

Összefoglalásként megállapítható, hogy az 1993-ban készült magyar szabvány a vízminőségi jellemzőket és az osztályozás módját is tekintve természetesen jóval korszerűbb, mint az általunk vizsgált vízminőségi osztályozást tartalmazó EU irányelvek. Ez feltehetően jelentős mértékben meg fogja könnyíteni a készülő új EU irányelvekkel történő harmonizációt ezen a területen.

Monitoring, laboratóriumi vizsgálatok és a folyómenti országok információs kapacitásainak fejlesztése a Duna vízgyűjtőjén

Forrás: Lack, T.J. – Andersen, K.J. – Kuipers, T.T. – A. Lynggaard-Jensen – Nelsen, J.B. – Whalley, P.D., 1994: Strengthening of the monitoring, laboratory analysis and information capabilities of the riparian countries of the Danube basin, Proceedings of the Monitoring Tailor-made, An International Workshop on Monitoring and Assessment in Water Management, RIZA

Vízminőségi monitoring és elemzés

Magyarországon már a múlt század végén nyilvánosságra hozták a vízminták laboratóriumi vizsgálatait. A hatósági vízvizsgálatokat már 1906-ban miniszteri rendelet írta elő. A mai vízminőségi laboratóriumhálózat és a felszíni vizek törzshálózati mintavételi szelvényei több, mint harminc évvel ezelőtt kerültek kialakításra. Hosszú vízminőségi idősorok állnak rendelkezésre, amelyeket 1971 óta számítógépen tárolnak és dolgoznak föl.

Az EU neves vízgazdálkodással foglalkozó intézményeinek (Water Research Centre – Egyesült Királyság, a Water Quality Institute – Dánia, a TNO – Hollandia és a Danish Hydraulic Institute – Dánia) konzorciuma az EU PHARE programjának támogatásával és helyi szakértők bevonásával vizsgálta a dunavölgyi országok meglévő vízminőségi megfigyelő rendszerét, a laboratóriumok tevékenységét, az információs kapacitásokat és javaslatokat tettek a szükséges fejlesztésekre.

A vizsgálatok során a következő EU környezeti irányelveket vették figyelembe:

- 78/659/EEC
- 76/160/EEC
- 91/271/EEC
- 75/440/EEC
- 79/860/EEC

A vizsgálatok eredményeként Nemzetközi Megfigyelő Hálózatra (TNMN – Transnational Monitoring Network) és ezek állomásaira tettek javaslatot. Javaslatuk a Bukaresti Egyezményre épült, de az abban leírt hálózat bővítését teszi szükségessé. Új megfigyelő állomásokat nem javasoltak, a bővítés további meglévő mérőállomások bevonását jelenti a nemzetközi hálózatba.

Az előbbiekből levonható az a következtetés, hogy nagy valószínűséggel az előbbi tervezetben szereplő hazai vízminőségi mérőállomások adatait kell majd jelentenünk az EU központi környezeti információs rendszere számára, ami meg fogja könnyíteni a harmonizációt ezen a területen.

A jogharmonizáció szabványharmonizációs igényei

Forrás: The Bulletin of the European Standards Organizations, 1996-1997

CEN Memento, 1995/1996

CEN Work Programme, 1995

CEN Annual Report 1996

CEN NEWSLETTER Volume 5, 1996

Magyar Szabványügyi Testület: Szabványügyi Közlöny 1996-ban megjelent számai (1996. január 1. – december 1., 48.évfolyam 1-12.szám), valamint az 1997. január 1. és február 1. (49.évfolyam 1. és 2.szám)

Commission of the European Communities: European Community Environment Legislation, Volume 7, Water, ECSC-EEC-EAEC, Brussels-Luxembourg, 1992

Felszíni vizek védelme

Az EU környezetvédelmi szabályozásának egyik legnagyobb múltú és legterjedelmesebb része a vízminőség védelemhez/szabályozáshoz kidolgozott irányelv (irányelv) sorozat, amely az EU környezeti jog része. A vízzel kapcsolatos európai szabványosítás ennél sokkal kisebb múltú és kisebb terjedelmű. Egyes vízzel kapcsolatos környezeti direktívákkal kapcsolatban már régóta viták folynak, emiatt azok módosítását tervezik.

Az EU környezeti direktíváinak összehasonlítása a hazai szabályozásokkal a jogharmonizáció keretébe tartozik. A környezeti direktívák várható változásainak azonban jelentős hatása lehet a szabványosításra. Egyes környezeti direktíváknak megfelelő szabályozást hazánkban ma szabványok oldanak meg.

A vízvizsgálati módszereket folyamatosan korszerűsíteni kell. A vízvizsgálatok terén intenzív és összehangolt európai és nemzetközi szabványosítási tevékenység folyik, amelyhez csatlakoznunk kell az elkészült szabványok átvételével. A felszíni vizek védelmét szolgáló szabványosítást össze kell hangolni az EU direktíváival. A rendelettel kötelezővé tett szabványok között 26 olyan van, amelyet sürgősen korszerűsíteni kell.

Felszín alatti vizek védelme

Tovább kell fejleszteni a felszín alatti vizek értékelési és minősítési rendszere szabványt. Elemezni és szabályozni kell a vizsgálati módszerek jelentős részét, mert – különösen a feltárási módszerek – jelentős eltéréseket mutatnak az eredményekben. A hagyományos szennyező anyagok esetében a mérési szabványok általában rendelkezésre állnak, egyes nem hagyományos szennyező anyagok esetében azonban hiányoznak. Felül kell

vizsgálni és szükség esetén, korszerűsített formában be kell illeszteni az új szabványosítási rendszerbe a talajvízre vonatkozó korábbi ágazati műszaki irányelveket.

Vízkészletjárulék, vízdíj

A közüzemi víztermelést végző szervezetek más vízhasználókhöz hasonlóan a vízkészlet igénybevételéért a lekötött vízmennyiség mért vagy számított értéke alapján vízkészletjárulékot fizetnek a Vízügyi Alap javára.

A fogyasztók az igénybevett szolgáltatásért általában mérésre alapozott vízdíjat fizetnek. Az ármegállapítás joga a vízmű tulajdonjogához kötődik (állam, önkormányzat). A lakossági terheket az állami költségvetési támogatás mérsékeli.

Vízminőségvédelmi bírságok

A szabályozás jelenlegi eszközei bírság kivetését teszik lehetővé a jogszabályban rögzített határértékek túllépése esetén. Eszerint a közcsatorna káros szennyezéséért a szennyvíz bebocsátók (általában üzemek) csatornabírságot fizetnek az üzemeltető részére. Ugyanakkor a szennyvíztisztító telepet (csatorna hálózatot) üzemeltető szervezet szennyvízbírságot fizet a befogadó káros szennyezéséért a határértéket meghaladó szennyezőanyag tartalom alapján, mely bírság a Központi Környezetvédelmi Alap (70%) és az érintett helyi önkormányzatok (30%) bevételeit képezi. A terhelhetőségen alapuló szabályozás bevezetése a következő évek feladata.

Vízkészletjárulék, vízdíj

Az a vízhasználó, aki vízjogi engedély köteles tevékenységet folytat, az általa lekötött saját forrásból beszerezett, továbbá a közüzemtől átvett víz után vízkészletjárulékot köteles fizetni a Vízügyi Alap javára, a közüzemi szolgáltatásért az üzemeltető részére pedig vízdíjat. A törvényi és miniszteri rendeleti úton szabályozott vízkészletjárulék mértéke a vízhasznosítás és a vízkészlet jellegétől, valamint az adott térség vízkészlet-gazdálkodási helyzetétől függ.

Vízminőségvédelmi bírságok, csatornahasználati díj

Magyarországon a szennyvizek befogadóba vezetésével kapcsolatos terhelhetőségen alapuló szabályozás még nem került bevezetésre, ez vonatkozik az ipari szennyvizekre is. Ugyanakkor jogszabályi alapon élővíz (és talaj) befogadó káros szennyezése esetén szennyvízbírság, a közcsatorna káros szennyezése esetén csatornabírság fizetésére kötelezhető az ipari üzem. Másfelől a közcsatorna igénybevételéért csatornahasználati díjat kell hogy fizessen az ipari üzem a közüzemi csatornamű üzemeltetője részére.

Európai (EN) szabványok bevezetése a vízvizsgálatok témakörben Magyarországon

A vízvizsgálatok témakörben 1996. október végén összesen 36 európai szabvány volt érvényben. Ezek közül 3 szabványt MSZ EN kibocsátói jelű szabványként, 4 szabványt pedig MSZ ISO kibocsátói jelű szabványként már átvett Magyarország. A CEN katalógus 2 EN vízvizsgálati szabvány esetén említi, hogy azt Magyarország is bevezette. *Az előbbieken alapján jelenleg 33 olyan érvényes európai vízvizsgálati szabvány van, amelyet MSZ EN kibocsátói*

jellel át kellene vennie Magyarországnak. Ezekon kívül a CEN munkaprogramjában még 41 szabványjavaslat szerepel, amelyekből a következő években várhatóan európai szabvány lesz. Ez azt jelenti, hogy a következő években – még akkor is, ha nem irányozzák elő további szabványok kidolgozását – összesen 74 európai vízvizsgálati szabványt kell bevezetni Magyarországon.

Számítani lehet arra, hogy évente 5-10 új európai vízvizsgálati szabvány fog megjelenni és az elmaradás behozásához ennél nagyobb ütemben kell az európai vízvizsgálati szabványokat bevezetni Magyarországon. Könnyíti a helyzetet az, hogy egyes EN szabványoknak illetve szabvány-javaslatoknak megfelelő vagy azok kidolgozásánál alapul vett ISO szabványokkal a Magyar Szabványügyi Testület, illetve jogelődjének szakértői már foglalkoztak.

Évente 8-12 módosított vagy új ISO vízminőségi szabvány publikálására lehet számítani. Ezek jelentős része várhatóan közös EN-ISO szabvány lesz. Ezt valószínűsíti az is, hogy a vízvizsgálat – vízminőség szakterületen illetékes CEN és ISO műszaki bizottságok elnöke és titkára ugyanaz a személy és a bizottságok munkájában résztvevő nemzeti szabványügyi szervezetek jelentős része is azonos. Az EU direktívák bevezetésének alapvető feltétele az EN szabványok honosítása.

8. Az EU és a hazai szabályozási kör egybevetése

8.1 Azonosságok

Az EU jogszabállyal kötelezővé fogja tenni a Vízyűjtő Menedzsment tervek készítését. Ennek már sok részletkérdését kidolgozták, igaz azonban, hogy egyes feladatok részletes módszertanának kidolgozását csak néhány év múlva tervezik befejezni.

A Vízyűjtő Menedzsment terveket a jogszabály fogja kötelezővé tenni, így a tervezés alapelveinek honosítása a jogharmonizáció keretébe fog tartozni, a tervezéssel járó többletköltségek is a jogharmonizáció következményeinek lesznek tekinthetők. A tervezés egységesítése az egységesen jó vízállapotok biztosítását fogja szolgálni Európában.

A vízgazdálkodás egyes területei (így például a vízkárelhárítás és a vízhiányokból származó károk kezelése) csak közvetve szerepelnek az Irányelvben. Nem tisztázott, hogy ezekre vonatkozóan hogyan történik majd a tervezés, illetve a vízgazdálkodási politika kialakítása.

A Vízyűjtő Tervezés fő célja az EU irányelveiben szereplő határértékek szerinti, jó vízállapot biztosítása. Az Irányelv a jó vízállapotok elérésére szigorú határidőt szab, amit csak jól alátámasztott indokok esetén lehet túllépni. A Vízyűjtő Terveknek konkrét akcióprogramokat kell tartalmazniuk, amelyek végrehajtását az EU és a társadalom számon fogja kérni.

A Keret Irányelvvel és a Vízyűjtő Tervezéssel kapcsolatban az EU-n belül is élénk vita folyik és ez nem fog megszűnni az Irányelv életbelépése után sem. Ettől függetlenül meg lehet keresni azokat a kérdéseket, amelyekben már nem lehet nagyobb változásokra számítani, és ezekben akkor, ha hasznosak és a magyar érdekekkel nem ütköznek, sőt esetleg azokat szolgálják, célszerű már most átvennünk a tervezetben szereplő alapelveket és módszereket.

Az EU Water-21 Projektjének keretében az egyik fő kutatási téma a vízgyűjtő menedzsment. A Magyarországon is beindított EUROWATER-CEC Projekt keretében valószínűleg fontos információkhoz fogunk folyamatosan hozzájutni és így gördülő módon lehet fejleszteni a hazai vízgyűjtő tervezést.

Az 1996-ra elkészült hazai regionális vízgazdálkodási tervezési irányelv nagyon értékes anyag, annak harmonizálását úgy célszerű elvégezni, hogy lehetőleg minden értékét megőrizzük. A harmonizációhoz át kell tekinteni minden olyan dokumentumot, ami az eredményességet befolyásolhatja (EU irányelvek, kapcsolódó szabványok, magyarázó, előkészítő dokumentumok, vita-anyagok).

Vannak az EU tervezetnek olyan alapelvei és szempontjai, amelyeket azonnal célszerű átvenni, mert az EU-hoz való csatlakozás időpontjától függetlenül nagyon fontosak Magyarország számára is.

A Keret Irányelv az EU vízzel kapcsolatos, legfontosabb jogszabálya lesz, amelytől nemzetközi és világviszonylatban is újdonságnak számító, minőségileg is új vízgazdálkodási politikát, egy új évszázad elejéhez illő vízgazdálkodás megalapozását várják. A világ történetében nem történt még kísérlet ekkora területen, ilyen egységes szemléletű, ennyire a vízgyűjtőkre és az élővilág fenntartható fejlődésére alapozott vízgazdálkodás megvalósítására. Így a vízgazdálkodás EU harmonizációjának számunkra is azt kell jelentenie, hogy felismerjük ezt a történelmi jelentőségű mérföldkövet a vízgazdálkodás fejlesztésében és a tervezett Keret Irányelv – nagyon szimpatikus – szellemében gondolkodunk, még tovább fejlesztjük és az EU irányelvekhez igazítjuk vízgazdálkodási tervezési rendszerünket és folyamatosan fejlesztjük vízügyi politikánkat. Ezt attól függetlenül is így kell tennünk, hogy hivatalosan csatlakozunk-e és ha igen, mikor csatlakozunk az Európai Unióhoz. Különösen indokolja ezt vízgazdálkodásunk függősége a Duna vízgyűjtő felettünk lévő országaitól és vízgazdálkodásunk hatásainak fontos szerepe az alattunk lévő országokkal való kapcsolatainkban.

Az EU Vízgazdálkodási Keret Irányelvével nagymértékben összhangban van az 1996-ban beindult Vízgyűjtő Gazdálkodási tervezési rendszerünk.

A vízgazdálkodási tervezésnek – és ezen belül a vízgyűjtő fejlesztés tervezésnek – Magyarországon jelentős hagyományai vannak. Már 1975-ben nemzetközi konferencia volt Magyarországon a Vízgyűjtő Fejlesztésről. A most induló vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés újdonságai a konzultációs tervek készítés, a piactudományi viszonyok figyelembe-vétele és az ökológiai rendszerekre épülő vízgazdálkodás biztosításának igénye.

A javaslatok szerint a vízgyűjtőgazdálkodási terveket 33 területi egységre (vízgyűjtőre) kellene elkészíteni 1997-2000 között. Az így kijelölt vízgyűjtők igazodnak a magyarországi vízfolyások és belvízcsatornák vízgyűjtőinek határaihoz. Magyarország különleges vízgazdálkodási feltételeit jól jellemzi az, hogy a 33 területi egységnek több mint a fele olyan, hogy a vízgyűjtő jelentős része más ország területére esik. A Hortobágy-Berettyó vízgyűjtőjére (kiterjedése kb. 5.000 km²) 1995-ben elkészült egy kísérleti jellegű terv, pontosabban annak konzultációs jelentése. A végleges terv összeállítását és további néhány vízgyűjtőre vonatkozó kísérleti jellegű terv kidolgozását 1997-re irányozták elő.

8.2. A vizek minőségére vonatkozó magyar szabályozás és az EU direktívái

Felszíni vizek minősége, minőségi jellemzők és minősítés

Quality of surface water, quality characteristics and classification

MSZ 12749

Azokon a vízfolyásainkon és állóvizeinken (pld. Duna, Balaton, stb.), ahol közvetlenül veszünk ki vizet ivóvízellátás céljára, az MSZ 12749 értékeit a 75/440/EEC Irányelv értékeivel kell összehasonlítani. (Ivóvíztermelésre Használt Felszíni Vizek Irányelv – EEC Council Directive on Quality Requirements for Surface Waters Intended for the Abstraction of Drinking Water).

A 75/440/EEC Irányelv 46 vízminőségi jellemzőre ad meg 6 határértéket a vízminősítéshez. Háromféle vízminőségi kategóriát különböztet meg a Irányelv aszerint, hogy milyen tisztítás szükséges ahhoz, hogy ivóvizet állítsanak elő a vizsgált vízből és mindhárom kategória esetén egy kötelező enyhébb és egy ajánlott szigorúbb határértéket.

Az MSZ 12749 a felszíni vizeket öt vízminőségi osztályba sorolja és 77 vízminőségi paramétert ad meg a minősítéshez, amelyek legtöbbjéhez megadja a vízminőségi osztályba való soroláshoz figyelembeveendő öt határértéket is.

Az MSZ 12749 és a 75/440/EEC Irányelv harmonizálásának egyik legfontosabb kérdése az lesz majd, hogy közvetlenül felszíni vízből ivóvíz előállításra használt felszíni vizeink megfelelnek-e az EK Irányelv követelményeinek.

A 75/440/EEC Direktívához kapcsolódik a 79/869/EEC Irányelv (Az Ivóvíz Előállításra Használni Kívánt Felszíni Vizek Mérési Módszerei és a Mintavétel és Analízis Gyakorisága a Tagországokban – The Methods of Measurement and Frequencies of Sampling and Analysis of Surface Water Intended for the Abstraction of Drinking Water in the Member States). A Direktívához való alkalmazkodás jelentős mérési és adatfeldolgozási költség-többletet jelenthet majd hazánkban.

Az MSZ 12749-et össze kell majd vetni a 77/795/EEC Direktívával is (Közös Eljárás Kialakítása az Információ Cseréhez a Felszíni Szárazföldi Vizek Minőségéről a Közösségben – Establishing a common procedure for the exchange of information on the quality of surface water in the Community). Meg kell egyezni majd arról, hogy melyek azok a mintavételi helyek, amelyekről Magyarországnak a 77/795/EEC Direktívában foglalt információkat biztosítania kell.

A felszíni vizek bakteriológiai jellemzőit hazánkban az MI-10-172/4-1988 szerint kellett meghatározni. Az új szabványosítási rendszer bevezetésekor azonban minden MI kibocsátási jelű műszaki irányelv érvényét veszítette. Utóbbit egyébként a 75/440/EEC Irányelv tartalmával kellene összevetni.

Felszín alatti vizek minősége. A törzshálózati mintavételi helyeken vizsgálandó komponensek körének, a mérések gyakoriságának és a határértékeknek a meghatározása

The quality of underground waters. Determination of the analysed components, of the frequency and limit values of them in the sampling places of the base net

MI-10-433/3-84

Az MI-10-433/3-84 műszaki irányelv is hatályát veszítette, de tájékoztató jelleggel a Szabványügyi Közlöny 1993/9. számában megjelent módosításokkal együtt használható. Ezek lényege az, hogy az MSZ 450 szabványsorozatban szereplő határértékeket kell az MI-10-433/3-84-ben szereplő határértékek helyett alkalmazni.

Az előbbieken alapján módosított MI-10-433/3-84-et a 80/68/EEC Direktívával kell összevetni (A Talajvíz Védelme Egyes Veszélyes Anyagok Által Okozott Szennyezés Ellen – The Protection of Groundwater Against Pollution Caused by Certain Dangerous Substances). Az összevetést nem lehet közvetlenül elvégezni, mert az MI-10-433/3-84 azt vizsgálja, hogy mennyi szennyezőanyag van a talajvízben, a 88/68/EEC viszont azt kívánja szabályozni, hogy milyen szennyezőanyag ne juthasson be a talajvízbe, illetve milyen szennyezőanyagok talajvízbe jutó mennyiségét csökkentsék és milyen szintre.

Az MI-10-433/3-84 a talajvíz minőségét jellemző paramétereket két csoportba osztja: a víznyerőhely jellegétől (védett, nem védett) független komponensekre és a víznyerőhely jellegétől (védett, nem védett) függő komponensekre. A 86/68/EEC szintén két csoportot különböztet meg: azoknak a szennyezőanyagoknak a csoportját, amelyeknek a talajvízbe jutását meg kell akadályozni és azoknak a szennyezőanyagoknak a csoportját, amelyeknek csökkenteni kell a talajvízbe jutó mennyiségét a talajvíz elszennyeződésének megakadályozása érdekében. A 80/68/EEC Irányelv szoros kapcsolatban van a 76/464/EEC Direktívával (A Vízi Környezetbe Juttatott Egyes Veszélyes Anyagok Által Okozott Szennyezések a Közösségben – Pollution Caused by Certain Dangerous Substances Discharged into the Aquatic Environment of the Community).

Az MI-10-433/3-84 tulajdonképpen azt mutatja meg, hogy alkalmas-e a talajvíz ivóvíz előállítására.

Természetvédelem, vízvédelem. Felszíni és felszín alatti vizek növényvédőszer szennyeződés elleni védelmének követelményei

Environment protection. Hydrosphere. Requirements for the protection of surface and underground waters against the contamination caused by pesticide

MSZ-10-620-1988

Az MSZ-10-620-1988-at a Szabványügyi Közlöny 1993/8. száma hatályon kívül helyezte, azonban helyettesítő szabályozás még nem jelent meg. A növényvédelemre vonatkozó rendeletet és az új szabványt kell majd több EK direktívával összehasonlítani.

Ivóvíz. Minősítés fizikai és kémiai vizsgálat alapján.

Drinking water. Physical and chemical quality criteria.

MSZ 450/1-1989

Az MSZ 450/1-1989-et elsősorban a 80/778/EEC Direktívával kell összevetni (The quality of water intended for human consumption – Az Emberi Fogyasztásra Használt Víz Minősége). Ezen kívül tekintettel kell lenni a 75/440/EEC és a 79/869/EEC Direktívára is.

Az MSZ 450/1-1989 meghatározza a felszíni vízből nyert ivóvíz fogalmát: az ivóvízként való minősítés szempontjából a folyó- vagy állóvízből mesterséges tisztítással, természetes parti szűréssel vagy vízdúsítással nyert víz tekintendő felszíni vízből nyert

ivóvíznek. Így a Dunára és minden olyan hazai felszíni vízre, amelyből közvetlenül, vagy természetes parti szűréssel, vagy vízdúsítással nyerünk vizet, alkalmazni kell a 75/440/EEC és a 79/869/EEC Direktívában foglaltakat.

A víz ihatóságát a hazai előírások szerint az MSZ 450/1-1989, valamint a bakteriológiai vizsgálatok (MSZ 450-3:1990 az MSZ 22901:1971 helyett) alapján, a helyszíni, a mikroszkopikus biológiai (MSZ 448/36), a víztoxikológiai (MSZ 22902), és a radiológiai vizsgálatok (MSZ 62) eredményeit is figyelembe véve lehet megállapítani. A 80/778/EEC Direktívát az előbbieken említett összes magyar szabvánnyal össze kell vetni. A hazai előírások meglehetősen szigorúak, így a harmonizálás valószínűleg nem lesz nagyon nehéz.

Az ivóvizek bakteriológiai vizsgálatát az MSZ 448-44 előírásai szerint, a palackozott ásványvizek, gyógyásványvizek és üdítővizek mikrobiológiai értékelését az MSZ 11399 szerint kell elvégezni. Az EK direktívákkal való harmonizálás során utóbbi magyar szabványokat is figyelembe kell venni.

Fürdővíz. Minősítés bakteriológiai vizsgálat alapján

Bathing water. Qualification of bathing water by bacteriological test
MSZ 13690/3-1989

Az MSZ 13690/3-1989-et a 76/160/EEC Direktívával kell összehangolni. (A fürdővíz minősége – The quality of bathing water). A bakteriológiai jellemzők tekintetében nincs jelentős különbség a hazai és az EK határértékek között. A 76/160/EEC azonban a mikrobiológiai/bakteriológiai paramétereken kívül fizikai/kémiai paraméterek vizsgálatát is előírja. A 76/160/EEC nem foglalkozik a mesterséges (medencés) fürdők vízének minőségi követelményeivel, az MSZ 13690/3-1989 viszont igen. Ez további összehangolást igényel majd.

A 76/160/EEC Irányelv szerint el kell majd készíteni a magyarországi természetes (tavi, folyami) fürdővizek leltárát és ezekről adatokat és jelentéseket kell szolgáltatni az EK számára. Ehhez jól meg kell fontolni, hogyan értelmezzük a fürdővíz fogalmát.

8.3. Különbségek, az eltérések alapvető indokai és a harmonizálás lehetőségei

A környezetvédelemmel kapcsolatos szabályozások területén többféle harmonizációról kell beszélnünk:

- jogharmonizáció: a magyar környezetvédelmi jog harmonizálása az EU környezeti jogrendszerével, illetve környezeti irányelveivel,
- szabványharmonizáció: a magyar környezetvédelmi szabványok harmonizálása az európai illetve nemzetközi szabványokkal,
- szabványok és a jog harmonizációja: az európai (vagy nemzetközi vagy magyar) környezetvédelmi szabványok harmonizálása az EU környezeti jogrendszerével illetve irányelveivel.

A teljes jogú EU tagság feltétele az európai szabványügyi szervezetekben elért teljes jogú tagság. Ennek feltétele a jelölt szabványügyi szervezet szilárd pénzügyi megalapozottsága és az európai szabványok bevezetése. A CEN úgy döntött, hogy új tagok felvételét akkor hagyják jóvá, amikor a bevezetett európai szabványok aránya eléri a 80%-ot. (A CEN 18 teljes jogú tagszervezete közül a legtöbb az európai szabványok 90%-át már bevezette).

A CEN koppenhágai közgyűlésén az elmúlt évben már napirendre került a Cseh Szabványügyi Testület felvételi kérelme. Ez a testület a Magyar Szabványügyi Testülethez hasonlóan társult tagja a CEN-nek, most teljes jogú tagságért folyamodott, azonban a közgyűlés határozata szerint még nem teljesített minden ehhez szükséges feltételt. A Cseh Szabványügyi Testület azonban az európai szabványok 64%-át már bevezette és tevékenysége szilárd pénzügyi alapokon nyugszik, ami azt jelenti, hogy közel van a feltételek teljesítéséhez.

Az MSZT is kérte a teljes jogú taggá való felvételét, de ennek tárgyalása még nem került napirendre. A magyar szabványként bevezetett és közzétett összes európai szabvány száma 1997 február 1-ig 994 db (ennek csak egy része CEN szabvány). 1996 decemberéig a CEN 2700 európai szabványt publikált. Nálunk a CEN szabványok bevezetésének aránya jelenleg nem éri el a 20%-ot. Ez az arány az összes európai szabványt tekintve még alacsonyabb, így nagyon komoly szabványosítási feladatokat kell megoldanunk a következő években.

Az EK vízminőség szabályozási politikája kétféle szabványt használ: az Egyforma Kibocsátási Szabványokat (Uniform Emissions Standards) és a Környezet Minőségi Szabványokat (Environmental Quality Standards). Mindkét módszert alkalmazzuk valamilyen formában Magyarországon is, de sokszor az EK direktíváktól eltérő felfogásban.

Az Egyforma Kibocsátási Szabványok elsősorban a nagy folyók esetén alkalmazhatók. Segítségükkel minimalizálható a folyókba jutó szennyezőanyag mennyisége. Minden szennyvízkibocsátónak egyforma mértékű tisztítást kell végeznie. Könnyebb alkalmazni, mint a Környezet Minőségi Szabványokat és versenyben lévő ipari üzemek, nemzetközi folyók partmenti országai között könnyebb megegyezést elérni a vízminőség javítása érdekében akkor, ha az Egyforma Kibocsátási Szabványokat alkalmazzuk. Az Egyforma Kibocsátási Szabványok módszer hátránya még az is, hogy gazdaságilag nem hatékony, mert nem veszi figyelembe a nagy folyók hígítóképességét és kis vízfolyások esetén a módszer nem védi kellőképpen a vízhasználók számára szükséges vízminőséget.

A Környezet Minőségi Szabványok biztosítják a gazdaságosabb megoldást, mert biztosítják a szennyvizeket befogadó vizeknek a vízfelhasználók számára szükséges minőségét. Különösen olyan esetekben hatékony a módszer, amikor szűkösek az anyagi lehetőségek. Ez a megoldás azért is jó, mert figyelembe veszi a befogadó vizek eredeti szennyezettségét, ami a nem-pontszerű vagy a vízfolyás felső részén lévő pontszerű szennyezőforrásokból származik. Kisvízfolyások esetén különösen hasznos módszer.

A vízminőség szabályozási politika kialakításához mindkét módszert, azok kombinációját célszerű alkalmazni, ahogyan ez az EK esetében is történik.

Egyes esetekben mindkét módszer kifogásolható, mert általában azt mérik, hogy egy-egy vízmennyiségben mennyi szennyezőanyag van, holott például a talajban, a talajvízben, a fenékiszapban vagy a Fekete tengerben kialakuló veszélyes szennyezőanyag tömegek (időzített vegyi bombák) kialakulásának megakadályozására a vizekbe kerülő és a vizekben mozgó szennyezőanyag tömeget kellene ismerni. Ha például a Szennyező Fizet Elv alapján akarjuk megfizettetni a szennyezőkkel egy vízfolyás, vagy tó, vagy belvízcsatorna, vagy tározó szennyezett fenékiszapjának az eltávolítását és semlegesítését (pld. Rotterdami kikötő), akkor nem mindegy, hogy egy szennyező folyamatosan, vagy csak az év egy részében, kis-

vagy nagy vízhozamok esetén, egy vagy 15 évig bocsátott szennyezőanyagot a befogadó vízfolyásba.

Abban az esetben, ha az EK által megszabott határértékek szigorúbbak a hazaiaknál, az előírások több lépcsős szigorításával célszerű az EK értékeket elérni. Az egyes időlépcsők 2-5, illetve esetenként 5-15 év tartamúak lehetnek az EK eddigi gyakorlata szerint. Egyes esetekben az EK szigorúan ragaszkodik a rövidebb időtartamokhoz. Újonnan létesülő és meglévő szennyezőforrások esetén eltérő eljárást kell alkalmazni, különös gonddal kell ügyelni arra, hogy az új létesítményekkel szemben támasztott szigorú követelmények ne riasszák el a fejlesztőket a beruházásoktól. Szükség esetén ilyenkor kompenzációs módszereket kell alkalmazni. A többlépcsős vízminőség fejlesztés lépcsőinek meghatározásánál tekintettel kell lenni arra is, hogy lehet-e egyáltalán és ha igen, akkor milyen lépésekben lehet (időben és technológiát tekintve) fejleszteni/javítani a vízminőséget. Jó megoldás lehet az, ha a szennyezőforrások nagyságától vagy a befogadó fontosságától tesszük függővé a lépések nagyságát és időtartamát.

Tekintettel arra, hogy a vízminőség szabályozás költségei esetenként rendkívül nagyok, a fejlesztéshez célszerű prioritásokat meghatározni. Ez történhet úgy, hogy először a legfontosabb vízhasználatok számára biztosítjuk a megfelelő minőségű vizet, de a prioritási sorrendben fontos szerepe lehet annak is, hogy először a legnagyobb környezeti károkat okozó szennyezőanyagok mennyiségét csökkentjük. Problémát jelenthet az, hogy a helyi és az országos illetve nemzetközi prioritások nem mindig egyeznek. A többlépcsős fejlesztést alapos vizsgálatokkal kell előkészíteni. Németországban gondot jelentett a követelmények sűrű változtatása, a szennyvíztisztítótelepeken szinte állandóan építkeztek és így nem tudták a berendezéseket megfelelően beüzemelni.

A Duna vízgyűjtő egészét és a Fekete tengert tekintve jelenleg a vizek nitrogén és foszfor tartalmát kellene legsürgősebben csökkenteni. Ezeket követik egyes mikroszennyezők (nehézfémek, peszticidek), a baktériumok és a vírusok.

Nagy szükség van az integrált vízminőség szabályozási direktívák illetve szabványok kidolgozására, mert egyes szennyezőanyagok mennyiségének szabályozása összefügg más szennyezőanyagokkal (például a települési szennyvizek tisztítása csökkenti a szennyvíz baktériumtartalmát). A csatornázás fejlesztése több nitrogént és foszfort juttathat a Dunába, mint ami eddig bele került, még akkor is, ha megtisztítjuk a szennyvizeket. Ha csökkentjük a műtrágyafelhasználást és szerves trágyát használ a mezőgazdaság, ezzel megváltoztatjuk a nitrogén és foszfor mérleget, de a vizekbe más úton továbbra is nagymennyiségű nitrogén illetve foszfor juthat, ha nem elég körültekintően járunk el.

Az EK vízminőséggel kapcsolatos direktíváinak eddigi története azt mutatja, hogy hosszas egyezkedéssel halasztást lehet kapni az EK határértékek elérésének határidejében, arra azonban nem lehet számítani, hogy a határértékek nagyságát tekintve engedményeket kapunk.

Hazánkban az engedélyezési eljárásoknak viszonylag hosszú múltja van. A vizek természetes állapotát befolyásoló tevékenységekhez szükséges engedélyek szükségességét már a múlt században előírta a vízügyi törvény.

Az EK tagországaiban nincs egységes eljárás az engedélyezéshez és a törvények végrehajtásához és nincsenek egységes intézményi keretek sem. Ezek a tagországok kultúrájának,

történelmi és politikai háttérének megfelelően változnak. Alapos vizsgálatot kell majd végezni annak megállapítására, hogy az előbbiek terén Magyarországon milyen változtatásokra lesz szükség ahhoz, hogy az EK direktívákkal harmonizálhassuk a vízminőség szabályozás hazai módszereit.

8.4. Az EU által lefedett szabályozási területeken kívüli kérdések rendezésének igénye a hazai szabályozásban (mely szabályozási területeket kell a hazai jogban megjeleníteni)

Magyarország jelentős erőfeszítéseket tesz a harmonizáció érdekében. Az új vízgazdálkodásra, környezetvédelemre, természetvédelemre és területfejlesztésre vonatkozó törvények az EU irányelvek szem előtt tartásával készültek. A gazdasági ágazatok és az infrastruktúra és köztük a vízgazdálkodás átalakulása is az EU piacgazdálkodásra vonatkozó és környezeti alapelvei szerint történik. A szabványosításra vonatkozó új törvény megteremtette az alapját szabványügyi rendszerünk harmonizálásának. Az EU irányelvek és az európai szabványok harmonizációjában azonban el vagyunk maradva.

Magyarország felszíni vízkészleteinek több mint 95 százaléka külföldről származik, a fő folyók és mellékfolyók vízgyűjtőterületének jelentős nagyságú felső része külföldön van. Magyarország területét a vízgyűjtő-gazdálkodás tervezéshez 33 részvízgyűjtőre osztották. Ezeknek több mint a felét határvízfolyás határolja vagy a vízgyűjtő egy része más ország területére esik. Van olyan eset is, amikor a felszín alatti vízgyűjtő jelentős része nyúlik át a szomszéd ország területére alá.

A nemzetközi vízgyűjtőkön a vízgazdálkodásnak sokkal kevesebb eszköze van, mint az egy ország területén belül elhelyezkedő vízgyűjtőkön. A nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodás legfontosabb és sokszor egyedüli eszközei a nemzetközi egyezmények, amelyek az előbbiek következtében különösen fontosak Magyarország számára.

Magyarországon az elmúlt években jelentős lépések történtek az élőhelyek gazdálkodásának fejlesztése érdekében. Az új vízgazdálkodási, környezetvédelmi és természetvédelmi törvény, az ezek szellemének megfelelően fejlődő intézményrendszer és azok a nemzetközi egyezmények, amelyekhez Magyarország csatlakozott új feltételeket és eszközöket teremtettek a védett vizes élőhelyek megőrzéséhez és környezetük állapotának javításához. A nem védett élőhelyek megőrzése és fejlesztése, az ökológiai rendszerekre orientált vízgazdálkodás feltételeinek és eszközeinek kialakítása azonban még nem történt meg. Mindezt jogilag rendezni kellene.

Felszíni vizek minősége. Vízi élőlények vizsgálata. A vízi ökológiai rendszer jellemzői.

Quality of surface waters. Investigation of aquatic living creature junctions. Characteristics of waters ecological system

MI-10-172/5-1989

Az MI-10-172/5-1989 (amely szintén érvényét veszítette) célja az ökológia fogalomkörének bevezetése volt a felszíni vizek minősítésének gyakorlatába, a vízi élőlények vizsgálata által kapott adatok értelmezése és hasznosítása. Ilyen jellegű direktívát az EK még nem fogadott el. Az MI-10-172/5-1989 szorosan kapcsolódik az MI-13-55-höz (Természetvédelem. Az ökoszisztémák védelme – Nature conservation. Ecosystems under protection). Utóbbi az ökoszisztémák védelmét megalapozó természetvédelmi tevékenység szakmai szabályainak összefoglalásával és a kapcsolatos fogalmak magyarozatával foglalkozik. A

jövőben a környezetharmonikus (ökoharmonikus) vízgazdálkodásban, a vízminősítésben fontos szerepe lesz az ökológiai szemléletnek. A vízi élőlények komplex módon mutatják a vizek környezeti állapotát. Számolni kell viszont azzal, hogy a vizek ökológiai állapotának folyamatos regisztrálásához, a biodiverzitás folyamatos megfigyeléséhez szükséges mérések nagyon munkaiigényesek és költségesek, így széleskörű bevezetésük nehézségekbe ütközik.

Az előbbi nehézségek ellenére mégis az a véleményünk, hogy nemcsak azokkal az EK direktívákkal való harmonizálás lehetőségeit kell vizsgálnunk, amelyeket már elfogadtak, hanem azt is meg kell próbálni megbecsülni, hogy milyen újabb direktívákat fognak bevezetni az EK-hoz való csatlakozásunkig vagy röviddel azután.

Hazánkban az öntözővíz minőségét műszaki irányelv szabályozta. (Felszíni vizek minősége. Az öntözővíz minőségének vizsgálati, értékelési és minősítési rendje. Quality of surface waters. Order of analysis, evaluation and examination for the irrigation water quality. MI-10-172/9-1990)

Az EK eddig jóváhagyott direktívái a vízhasználatok közül az ivóvíz, a fürdővíz, a szárazföldi vizekben élő halak és a kagylók számára szükséges víz minőségével foglalkoznak, az öntözővíz minőségi követelményeivel nem. Várható azonban, hogy ilyen irányelv kiadására is sor kerül.

Magyarország vízparti szabadidő eltöltési-, vízisport- és üdülési lehetőségei kiválóak, azonban a lehetőségek kihasználásának feltételei sok esetben nincsenek meg. Feltételezhető, hogy az igények jelentős mértékben nőni fognak, a megnövekedett igények kielégítésére a külföldi példákat követve „közhozzáférségi (public access)” fejlesztési terveket kellene készíteni és megvalósítani. Ez a probléma jelenleg nem szerepel kellő súllyal a vízgazdálkodási fejlesztési tervekben. Ez azért is problémát jelent, mert a vizekhez való „közhozzáférségi” lehetőségei a vízpartok tulajdonviszonyainak és hasznosítási formáinak alakulása következtében teljesen megszűnnek vagy nagyon nehezen válnak elérhetővé. Oda kellene figyelni arra, hogy egyes országokban a „közhozzáférségi” jogát részletes rendeletek biztosítják. Ezt nálunk is meg kellene valósítani.

Magyarországon a vízkészletek és vízmedrek megóvása érdekében fontos a folyóparti, illetve a folyómederből való kavicsbányászat és a mederkotrás szabályozása. Ez egyes víztestek környékén az élőhelyek megőrzése szempontjából is fontos. A folyóktól távol eső kavicsbányák megnyitását, üzemeltetését és a bányászat befejezése után a rekultivációt is szabályozni kell, mert ezek a talajvizek mennyiségi és minőségi állapotát is nagy mértékben befolyásolják. E helyek a gondos rekultiváció után a vízparti szabadidő-eltöltési igények kielégítése szempontjából jelentősek. A víz minősége a kavicsbánya tavakban azonban rendkívül sérülékeny, ezért biztosítani kell, hogy az ökológiailag harmonikus vízparti szabadidő eltöltési terhelést ne lépje túl az igénybevétel.

A meglévő rendszer intézményi problémái

- A vízügyi államigazgatási feladatok tárcák közötti megosztottságából, átfedéseiből, illetve fehér foltjaiból adódóan (például vízmennyiségi és vízminőségi problémák szétválasztása) a vízgazdálkodási feladatok ellátásában egyes esetekben zavarok vannak
- A privatizáció és a decentralizáció során elkövetett hibák természetvédelmi területeket adtak magántulajdonba, a csatornák menti területeknek új gazdáik vannak, az új

tulajdonosok mezőgazdasági és vízgazdálkodási szakmai felkészültsége sok esetben nem megfelelő színvonalú, a korábbi tanácsi vízművek a települések tulajdonába kerültek és a szétaprózódottság következtében több vízműnél nem megfelelő a szakmai színvonal, ipari üzemek tönkrementek, nem lehet számon kérni rajtuk az okozott környezeti károk megszüntetését, sok a „fekete” vízhasználat (engedély nélkül kutakat fúrnak, gödröket ásnak és ezekből öntöznek).

- A társadalom igényt tart arra, hogy beleszóljon a vízgazdálkodási döntésekbe, lelassít, megakadályoz vízgazdálkodási tevékenységeket akkor, ha erre nem kap lehetőséget. Bár jogszabályok már előírják, a társadalommal való konzultációnak, a társadalom döntésekbe való bevonásának hatékony módszerei azonban még nem alakultak ki.
- Magyarországon életbelépett a közbeszerzési törvény. A nagyobb munkákat csak pályázat útján lehet kiadni. A mérnök-szakértői munka területén a potenciális vállalkozó réteg az elmúlt években jelentős mértékben átalakult. A legtöbb nagy kutatóintézet és mérnök iroda tönkrement. A kreatív, jó menedzser-képességű szakemberek magánmérnöki irodákat alakítottak, amelyeknek még csak néhány éves múltja van. Ezek közül sok a régi, nagy mérnök-irodáknál többszörösen hatékonyabban dolgozik. Vannak azonban a munkákat alacsony áron vállaló és rossz vagy elfogadhatatlan minőségben megoldó vállalkozások is. A kialakult új helyzetben különösen fontos szerepe van a szabványosításnak, a jogi szabályozásnak, a minőségbiztosításnak és a mérnök irodák által alkalmazott szakértők referenciáinak.
- Nehéz az integráció (a gazdasági szektorok egy részének nincs vagy csak most készül a hosszabb távú fejlesztési koncepciója, csak most készülnek az új követelményeknek megfelelő területfejlesztési tervek, amelyek megalapozhatják a vízgazdálkodási tervezést).
- A társadalom víztudata nem megfelelő. Bár ezen a téren az elmúlt években jelentős a fejlődés, a társadalom víztudatának pozitív értékei nem érvényesülnek, mert a társadalom olyan gazdasági problémákkal küszködik (infláció, munkanélküliség stb.), amelyeket kénytelen előtérbe helyezni a vízvédellel szemben.
- A nemzetközi vízgyűjtő-gazdálkodásnak nincsenek kialakult eszközei. Sok fontos, hasznos nemzetközi egyezmény illetve ajánlás csak papíron létezik, nem hajtják végre őket.
- Magyarország földrajzi fekvése miatt a vízgazdálkodásban sajátos helyzet alakul ki. Az országon áthaladó folyók szempontjából Magyarország a Duna-medencében fekvő EU országokhoz viszonyítva „alvízi” fekvésű, érdekei eltérnek a „felvízi” országokétól. Az alvízi helyzet és a vízminőség romlása miatt szükséges – jelentős mértékű – magyar ráfordítások másutt térülnek meg. A külföldön eredő folyók medrében történő energetikai és más célú víztározások és vízvisszatartások, ill. az ezek miatti gyakori és jelentős vízszint-ingadozások folyó- és mederszabályozási, ill. eróziós következményei jelentős terhet jelentenek Magyarországnak.
- A vízügyi infrastruktúra-fejlesztés fajlagos ráfordítás igénye jelentős, ugyanakkor a megtérülési idő hosszú és ez jelentős ellentmondást takar.
- A víziközműveket tulajdonló, ill. üzemeltető szervezetekkel kapcsolatban jelentős akadályozó tényezők a jogszabályi hiányosságok, ill. ellentmondások. A magyar vízdíjrendszer nem Európa-konform, az átállás valós nehézségekkel jár majd. Jelenleg nem megoldott a fogyasztóvédelem a víziközmű szolgáltatásokban.
- A víz- és csatornamű szolgáltatások díjszínvonala egyes térségekben, illetve egyes társadalmi csoportok esetében eléri az „elviselhetőségi határt”, azaz a háztartási kiadásoknak túl nagy hányadát teszik ki a vízmű (és csatornamű) szolgáltatásért fizetendő díjak.
- A víznyerő helyek geológiai adottságaiból következően, természeti okok miatt – az EU ivóvízre vonatkozó egyes vízminőségi követelményei (pld. arzén) jelenleg illetve

távlatban sem elégíthetők ki reálisan. Ezeket a körülményeket a csatlakozási tárgyalásokon ismertetni kell, a teljesítésükre mentességet illetve átmeneti időszakot kell kérni, a teljesítés feltételeit részletesen ki kell dolgozni.

- A szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás terén az EU direktívák tartalmi szempontból nem okoznak problémát, hiszen a magyar szakmai gondolkodás ezekkel lényegében egyező, (bizonyos értelemben szigorúbbak is vagyunk, mivel a csatornázást és szennyvíztisztítást általában együtt kezeljük, eltekintve a nagyvárosi ellenpéldáktól). Ugyanakkor a csatornázás, szennyvíztisztítás terén a fejlesztési szintek elérésére vonatkozó EU határidők teljesítése Magyarország számára csak időben eltolva lehetséges. A csatornázási-szennyvíztisztítási országos keretterv és kormányhatározat ennek szellemében készült.
- Az EU csatlakozáshoz a magyar vízgazdálkodás szakember gárdájának a szakmai tapasztalatai és államigazgatási gyakorlata megfelelő. Ugyanakkor hiányos a magyar szakemberek nyelvtudása.
- Magyarország osztott vízgyűjtőkön helyezkedik el, elvágva a természetes vízgyűjtő területek jelentős részétől. Az ország hasznosítható felszíni vízkészleteinek és a levonuló árhullámoknak az alakításában szerepet játszó hegyvidéki vízgyűjtő területek az ország határain kívül esnek és ez számos szakmai probléma forrása. A nemzetközi vízgyűjtő menedzsment jogi feltételeit meg kell teremteni.

IV. Összegzés

A tanulmány, ahogyan a jogi szabályozás tárgyában az intézményrendszert és a módszertant áttekintő másik tanulmány is, alapozó jellegű. Az EU csatlakozás minden gazdasági, politikai, társadalmi és egyéb feltételek mellett azonban ugyancsak jogi feladatként is megjelenik, hiszen a csatlakozás folyamán, illetve azt követően még érzékelhetőbben a jogi szabályozás, valamint az azt előkészítő és azt végrehajtani is hivatott közigazgatási feladatok biztosítják az érvényesülés megfelelő kereteit. A jog és igazgatás tehát nem a csatlakozás tartalmi kérdéseinek megvalósítója, hanem a tartalmi kérdések szükségképpen megvalósításának eljárási, szervezeti, intézményi kereteit biztosítja. Mindezek miatt nem feledkezhettünk meg arról, hogy mindezen keretek mennyiben adóttak, illetve azokat mennyiben és milyen módon kell megteremteni.

A jogi szabályozásról szóló 1997. évi két tanulmány mindezen keretek áttekintésére vállalkozik, tehát nem programalkotó, nem is stratégiai szerepeket tisztázó, vagyis nem látványos eredményeket produkáló tanulmányok készültek, hanem a hétköznapi aprólékos munkájához kell adalékokkal szolgálni. A két tanulmány szerves kiegészítője egymásnak, célszerűbb azokat együttesen értelmezni.

Az EU jog széles körben tartalmaz környezetvédelmi előírásokat, melyek tárgyköre és az ezeken belül található szabályozási egységek feltérképezése tanulságos és elengedhetetlen a magyar jogfejlődés számára. A tanulmány készítése során szabályozási tárgyköröknek tekintettük a nagyobb témákat, melyeket általában több EU jogszabály együttesen tartalmaz. Szabályozási egységnek tekinthetjük az ezeken belül található, szűkebb területet felölelő szabályok összességét, amelyek többnyire egy-egy EU jogszabályon belül jelennek meg, de lehetnek azonosak több, hasonló témát tartalmazó jogszabályban is.

A szabályozás tárgyköreit és egységeit a megfelelő hazai szabályozásban is áttekintettük, annak érdekében, hogy a két szabálytömeg egységét, illetve különbözőségét megfelelően érzékeltethessük. Minderre azonban nem kerülhetett sor teljes részletességgel, figyelemmel két tényezőre:

- egyrészt a tanulmány keretei mély elemzést nem tettek lehetővé,
- másrészt megkezdődtek e téren a részletes kutatások és programalkotás.

A következtetések összegzéseként elmondható, hogy számos feladat vár a jogalkotásra a következő területeken:

- az un. horizontális szabályozás körében egyes kezdeményei már vannak ugyan a környezeti management és audit rendszereknek (EMAS), de még számos feladat van hátra. E téren a integrált szennyezés megelőzési és ellenőrzési rendszer (IPPC) jelenti majd a legnagyobb problémát, de ez igaz a jelenlegi tagországok esetében is;
- levegőszennyezés terén az egységes minőségi követelmények, a nagy teljesítményű tüzelőberendezések, a hulladékégetés komplex kezelése, illetve a kibocsátási kérdések felülvizsgálata;
- vízminőségvédelem terén elsősorban a felszín alatti vizek védelmének sajátos szabályozása, az ivóvíz, a fürdésre alkalmas, a halászatra alkalmas vizek minőségi követelményeinek egységesítése, illetve a szennyezőanyagok kibocsátása EU rendszerének bevezetése;

- hulladékgazdálkodás terén az alapvető keretjogszabály hiánya rányomja a bélyegét az egész területre, és sajnos e téren még most sincs lényegi előrelépés, így hiányoznak az EU által elvárt legfontosabb jogintézményi keretek (az egy veszélyes hulladék a kivétel), illetve ugyancsak nem jelennek meg egyes termékeket és hulladékokat egységükben szemlélő szabályok;
- a zajártalom EU szabálya termékorientált, típusbizonyítványokra épülő, amelyek ilyen formában a magyar jogban még hiányoznak, ugyanakkor a területek zajvédelmi szabályozása nálunk már létezik;
- a veszélyes anyagok és készítmények ugyan végre szabályozásra kerültek, de szinte teljesen hiányzik az ipari balesetek veszélyének rendezése és a kockázatelemzés, valamint e területtel összefüggésben a genetikailag módosított organizmusok kérdése.

A szabályozási tárgyak sorából egyet külön kiemelten vizsgáltunk meg, és így e kérdéskör jelenti jelen tanulmányon belül azt a példát, amely bemutatja, milyen elemzések szükségesek általában a szabályozási területek esetében.

A két szabálytömeg összevetése során természetesen olyan tárgykörökre vagy szabályozási egységekre is akadtunk, amelyek esetében a hazai jog többet, illetve másképpen szabályoz. Mindezen területek feltárására is sort kell keríteni a jogharmonizációs felkészülés során.

A tanulmány szerves kiegészítője három melléklet:

- a hatályos környezetvédelmi szabályok listája az EU rendszerében (nem hivatalos lista, hanem az érdemi szabályokat tartalmazza);
- a hatályos hazai környezetvédelmi szabályozás listája;
- a fontosabb hazai környezetvédelmi vagy azzal szorosan összefüggő szabályok rövid, szöveges ismertetése.

A mellékletek kettős célt szolgálnak:

- egyrészt kiegészítik a tanulmány rövid érdemi összefoglalóit,
- másrészt alkalmasak arra, hogy ugyanezen stratégiai kutatáson belül a további téma-területeknek megfelelő alapokat biztosítsanak a szabályozási területeket illetően.

1. sz. melléklet

Az EU KÖRNYEZETVÉDELMI JOGANYAGA

Megjegyzés: A jelen összehasonlításban a vonatkozó EU joganyag (acquis communautaire) áttekintésekor a következő szempontokat érvényesítettük:

– az EU DG XI listája a hatályos környezetvédelmi joganyagról, melyet a ‘Guide to the Approximation of European Union Environmental Legislation, Brussels, 25.08. 1997 című bizottsági munkaanyag tartalmazott

– mindazon egyéb önálló környezetvédelmi jogszabályok az EU-ban, amelyek nem valamely alapszabály módosításai vagy kiegészítései, hanem önálló kérdésekkel foglalkoznak.

Ennek megfelelően az általunk alább vizsgált lista nem tartalmazza az EU összes kiadott jogszabályát – melyek száma 318 –, de több a DG XI által közreadott jogszabályi listánál. Ugyancsak nem foglalkoztunk a javaslatokkal vagy tervezetekkel, hanem csupán a hatályban lévő joganyaggal.

1. Horizontális jogalkotás (általános szabályok)

1. 75/436/Euratom Ajánlás – Szennyező fizet elv (PPP)
2. Környezeti hatásvizsgálat direktíva (85/337/EEC, módosította 97/11/EC)
3. Információhoz jutás direktíva (90/313/EEC)
4. Európai Környezetvédel Ügynökség szabálya (EEC/1210/90)
5. Jelentéstétel direktíva (91/692/EEC)
6. EMAS szabály (92/1973/EEC)
7. Az öko-cimke szabálya (92/880/EEC), illetve a 12 vonatkozó kritériumokról szóló határozat (nem soroljuk fel ezeket!)
8. LIFE szabály (EEC/1836/93)
9. 95/3/EEC Ajánlás költségelosztás
10. IPPC direktíva (96/61/EC)

2. Levegőminőség-védelem

1. A gépjárművek kibocsátása direktíva (70/220/EEC, módosította a 93/59/EEC, 94/44/EEC és 96/69/EEC)
2. A gépjárművek kibocsátása (korom) direktíva (72/306/EEC, módosította a 97/20/EEC)
3. 80/372/EEC határozat a CFC-kről
4. A nagy távolságokra jutó légszennyezés egyezménye határozat (81/462/EEC)
5. A levegőszennyezésre vonatkozó információ cseréje (82/459/EEC)
6. Az ipari üzemek lég-szennyezése direktíva (84/360/EEC)

7. A benzin ólomtartalma direktíva (85/210/EEC, módosította a 85/581/EEC és 87/416/EEC)
8. Ózonpusztító anyagok Bécsi Egyezmény és Montreali Jegyzőkönyv határozat (88/540/EEC)
9. Nagyteljesítményű tüzelőberendezések direktíva (88/609/EEC, módosította a 94/66/EC)
10. Dízelmotorok kibocsátása direktíva (88/77/EEC módosította a 91/542/EEC és 96/1/EEC)
11. Ózonpusztító anyagok szabály 594/91/EEC
12. Járművek kibocsátása direktíva – úthasználati teszt (92/55/EEC)
13. A forróvízboylerek hatékonysági követelményei direktíva (92//42/EEC)
14. Troposzférikus ózonszennyezés direktíva (92/72/EEC)
15. Folyékony üzemanyagok kéntartalma direktíva (93/12/EEC)
16. A CO₂ csökkentés az energiahatékonyságon keresztül direktíva (93/76/EEC)
17. A gépjárművek üzemanyagfogyasztása direktíva (93/116/EC)
18. A CO₂ és más üvegházhatású gázok kibocsátása és ellenőrzése határozat (93/389/EC)
19. VOC emisszió a benzin tárolásából és szállításából direktíva (94/63/EC)
20. Az ózonpusztító anyagok szabály (3093/94/EEC)
21. Levegőminőségi keretdirektíva (96/62/EC), magában foglalva a következőket is:
  - SO₂ és lebegő részecskék (80/779/EEC módosította a 81/857/EEC, 89/427/EEC és 91/692/EEC);
  - Ólom a levegőben (82/884/EEC módosította a 91/692/EEC);
  - Nitrogénoxid (85/203/EEC módosította a 85/580/EEC és 91/692/EEC).
22. 97/101/EC Direktíva a légszennyezési adatok cseréje

3. Hulladékgazdálkodás

1. Hulladék keretdirektíva (75/442/EEC módosította 91/156/EEC)
2. A hulladék olajok ártalmatlanítása direktíva (75/439/EEC módosította 87/101/EEC)
3. A PCB és PCT ártalmatlanítása direktíva (76/403/EEC módosította 96/59/EEC)
4. Titanium dioxid ipar hulladéka direktíva (78/176/EEC módosította 82/883/EEC és 83/29/EEC a titánium dioxid hulladék ellenőrzése)
5. Szennyvíziszap és földvédelem direktíva (86/278/EEC)
6. Meglévő települési hulladékégetők direktíva (89/429/EEC)
7. Új települési hulladékégetők direktíva (89/369/EEC)
8. Akkumulátorok direktíva (91/157/EEC módosította 93/86/EEC)
9. Veszélyes hulladék direktíva (91/689/EEC módosította 94/31/EEC)
10. A titánium dioxid hulladék csökkentésére vonatkozó programok egységesítése direktíva (92/112/EEC)

11. A hulladékszállítás ellenőrzése szabály (93/259/EC)
12. Bázeli Egyezmény elfogadása határozat (93/98/EEC)
13. A hulladéklista rendelet (94/3/EC) Európai Hulladék Katalógus (EWC)
14. Veszélyes hulladék lista határozat (94/904/EC)
15. Veszélyes hulladék égetés direktíva (94/67/EEC)
16. Csomagolás és csomagolási hulladék direktíva (94/62/EC)
17. A hulladékszállítás ellenőrzésének eljárása (94/575/EC)
18. Egyesített kísérőlevél a hulladékszálítással kapcsolatban határozat (94/774/EC)
19. A veszélyes hulladéokra vonatkozó jelentési kötelezettség rendelet (96/302/EC)

4. Vízvédelem

1. Ivóvízkivételre szolgáló felszíni víz direktíva (75/440/EEC módosította 79/869/EEC és 81/855/EEC)
2. Fürdésre alkalmas víz (76/160/EEC)
3. Veszélyes anyagok vízi környezetbe jutása direktíva (76/464/EEC)
4. Halak vize direktíva (78/659/EEC)
5. Kagylók vize direktíva (79/923/EEC)
6. Felszín alatti víz direktíva (80/68/EEC)
7. Ivóvíz direktíva (80/778/EEC)
8. Higany kibocsátás a klór-alkáli iparból direktíva (82/176/EEC)
9. Kadmium kibocsátás direktíva (83/513/EEC)
10. Higanykibocsátás (egyéb) direktíva (84/156/EEC)
11. HCH kibocsátás direktíva (84/491/EEC)
12. I. listán szereplő anyagokra vonatkozó direktíva (86/280/EEC) módosította 88/347/EEC és 90/415/EEC
13. Városi szennyvíz direktíva (91/271/EEC)
14. Nitrátok direktíva (91/676/EEC)

5. Természetvédelem

1. Vadon élő madarak direktíva (79/409/EEC módosította 81/854/EEC, 85/411/EEC, 86/122/EEC, 91/244/EEC, 84/24/EC)
2. Bálnaimport szabály (81/348/EEC)
3. Bálnákból származó termékek szabály (81/3789/EEC)
4. Veszélyeztetett fajok szabály (3626/82/EEC) CITES
5. Berni Egyezmény az európai vadon élő növény-és állatvilágról határozat (82/72/EEC)

6. Bonni Egyezmény a vándorló állatfajokról határozat (82/461/EEC)
7. Fókabőr direktíva (83/129/EEC, módosította 85/444/EEC,89/370/EEC)
8. CITES dokumentációkra vonatkozó szabály (3418/83/EEC)
9. Az erdők védelme a légszennyezés ellen szabály (3528/86/EEC)
10. Nyers és feldolgozott elefántcsont importtilalom szabály (EEC/2496/89)
11. Lábcspadák alkalmazásának tilalma szabály (EEC/3254/91)
12. Az Antarktisz védelme szabály (90/3943/EEC)
13. Élőhely direktíva (92/43/EEC)
14. Az erdők tűz elleni védelme szabály (EEC/2158/92)
15. Biodiverzitás Egyezmény határozat (93/626/EEC)
16. Akció a trópusi erdő védelmére szabály (EC/3062/95)
17. Az Alpok védelme Egyezmény határozat (96/191/EC)

6. Vegyi anyagok, ipari kockázat és biotechnológia

1. A veszélyes anyagok osztályozása, csomagolása és jelölése direktíva (67/548/EEC módosította és végrehajtotta 26 más direktíva, legutóbb 96/56/EC). A legfontosabb részszabályok:
  - 81/437/EEC EINECS lista,
  - 85/71/EEC ELINCS lista
  - 90/420/EEC dietilhexil-flatát
  - 93/105/EEC polimerek
2. Detergensek direktíva (73/404/EEC)
3. A detergensek biológiai lebomlásának vizsgálata direktíva (73/405/EEC módosította 82/242/EEC)
4. Veszélyes anyagok és készítmények piacra juttatásának és használatának korlátai direktíva (76/769/EEC módosítva 17 alkalommal – legutóbb 96/55/EC)
5. A vegyi anyagok listája határozat (85/71/EEC)
6. Állatkísérletek direktíva (86/609/EEC)
7. Megfelelő laboratóriumi gyakorlat (GLP) direktíva (87/18/EEC), illetve az OECD GLP követelményeit elfogadó 89/569/EEC határozat
8. Azbeszt direktíva (87/217/EEC)
9. A GLP ellenőrzése direktíva (88/320/EEC módosította 90/18/EEC)
10. Veszélyes készítmények osztályozása, csomagolása és jelölése direktíva (88/379/EEC és számos módosító és végrehajtó jogszabálya). A legfontosabb végrehajtási szabályok:
  - 91/155/EC biztonsági adatlap
  - 92/214/EC bizalmas adatok védelme

11. Genetikailag módosított mikroorganizmusok használata direktíva (90/219/EEC, módosította 94/51/EC)
12. Genetikailag módosított mikroorganizmusok kibocsátása direktíva (90/220/EEC módosította 64/15/EC) Veszélyes anyagok szállítása vasúton direktíva (96/49/EC)
13. A veszélyes vegyi anyagok importja és exportja szabály (92/2455/EEC)
14. A meglévő anyagok kockázata szabály (93/793/EEC, módosította 94/1488/EC a kockázatelemzésről
  - 94/1179/EC első prioritási lista
  - 95/2268/EC második prioritási lista
  - 142/97/EC adatközlés
  - 143/97/EC harmadik prioritási lista
15. Bejelentett anyagok kockázata direktíva (93/67/EEC)
16. Veszélyes anyagok szállítása közúton direktíva (94/55/EC) és végrehajtási szabályai
17. Seveso – nagyjelentőségű ipari baleseti kockázat direktíva (96/82/EC), de ma még hatályos a 82/501/EEC direktíva

7. Zaj

1. Gépjárművek direktíva (70/157/EEC módosította 81/334/EEC, 84/424/EEC, 92/97/EEC és 96/20/EC)
2. Motorkerékpár direktíva (78/1015/EEC módosította 87/56/EEC, 89/235/EEC)
3. Építőipari gép keretdirektíva (79/113/EEC, módosította 81/1015/EEC és 85/405/EEC)
4. Hangsebesség alatti repülőgép direktíva (80/51/EEC, módosította 83/206/EEC, 86/629/EEC, 92/14/EEC)
5. EGK típusengedély az építőipari gépekre és berendezésekre direktíva (84/532/EEC)
6. Kompresszor direktíva (84/533/EEC, módosította 85/406/EEC)
7. Toronydaru direktíva (84/534/EEC módosította 87/405/EEC)
8. Hegesztő generátor direktíva (84/535/EEC módosította 85/407/EEC)
9. Áramfejlesztő generátorok direktíva (84/536/EEC módosította 85/408/EEC)
10. Betontörők direktíva (84/537/EEC módosította 58/409/EEC)
11. Fűnyíró direktíva (84/538/EEC módosította 87/252/EEC, 88/180/EEC és 88/181/EEC)
12. Hidraulikus exkavátor direktíva (86/662/EEC módosította 89/514/EEC és 95/27/EC)
13. Háztartási gépek direktíva (86/594/EEC)

2. számú melléklet

A hatályos hazai környezetvédelmi szabályozás ismertetése

I. a környezet általános védelme

A környezet általános védelme:

1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

A környezetvédelem büntetőjogi, szabálysértési, valamint polgári jogi szabályai:

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

1968. évi I. törvény a szabálysértésekről

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

17/1968. (IV. 14.) Korm. rendelet egyes szabálysértésekről

II. egyes környezeti elemek és rendszereik védelme

Az élővilág védelme:

1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról

1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről

1995. évi LXXXI. törvény a Biológiai Sokféleség Egyezmény kihirdetéséről

1994. évi XLIX. törvény az erdőbirtokossági társulatról

21/1970. (VI. 21.) Korm. rendelet a fák védelméről

12/1997. (II. 26.) BM rendelet az erdők tűz elleni védelméről

73/1997. (X. 28.) FM-KTM együttes rendelet a nem halászható (horgászható) halfajokról és víziállatokról, valamint az egyes halfajok szerinti halászati tilalmi időkről

30/1997. (IV. 30.) FM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól

29/1997. (IV. 30.) FM rendelet az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény végrehajtásának szabályairól

27/1981. (XII. 29.) MÉM rendelet az erdőkről és a vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvény és a 73/1981. (XII. 29.) MT rendelet végrehajtásáról

1/1982. (III. 15.) OKTH rendelkezés a védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, egyedeik értékéről, a fokozottan védett barlangok körének megállapításáról, valamint egyes védett állatfajokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak alóli felmentésekről

Természet- és tájvédelem

1996. évi LIII. törvény	a természet védelméről
33/1997. (II. 20.) Korm. rendelet	a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról
8/1990. (VII. 17.) KöM rendelet	a Lesencetomaji láprét Természetvédelmi Terület, az Erdőbényei fás legelő Természetvédelmi Terület létesítéséről, valamint a Tihanyi Tájvédelmi Körzet bővítéséről és az Órtilos Vasút-oldal Természetvédelmi Területen védelem részleges feloldásáról
6/1990. (VI. 18.) KöM rendelet	a Dévaványai, a Vértesi Tájvédelmi Körzet, a Balatonkenesei tátorjános Természetvédelmi Terület bővítéséről, valamint a Bodrogszegi Várhegy és Szendrőládi-rét természeti terület védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelő megnevezéséről
5/1990. (VI. 18.) KöM rendelet	a Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet létesítéséről
4/1990. (VI. 18.) KöM rendelet	a Gödöllői Dombvidék Tájvédelmi Körzet létesítéséről
3/1990. (VI. 13.) KöM rendelet	a Szigetközi Tájvédelmi Körzet létesítéséről szóló 1/1987. (III. 19.) OKTH rendelkezés módosításáról
2/1990. (VI. 13.) KöM rendelet	a Hajósi-kaszáló és löszpartok, valamint a Kecskeri-pusztai természeti területek védetté nyilvánításáról, a Tiszatelek-tiszaberceli ártér Természetvédelmi Terület bővítéséről, és természetvédelmi kezelők megnevezéséről
31/1997. (IX. 23.) KTM rendelet	a Balaton-felvidéki Nemzeti Park létesítéséről
27/1997. (VIII. 1.) KTM rendelet	a Dénesmajori Csigás-erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről
26/1997. (VIII. 1.) KTM rendelet	a Sárvíz-völgye Tájvédelmi Körzet létesítéséről
25/1997. (VIII. 1.) KTM rendelet	a Fekete-hegy Természetvédelmi Terület létesítéséről
24/1997. (VIII. 1.) KTM rendelet	a Megyer-hegyi Tengersizem Természetvédelmi Terület országos jelentőségű védett természeti területté történő átminősítéséről
23/1997. (VIII. 1.) KTM rendelet	a Pécselyi-medence Tájvédelmi Körzet létesítéséről
22/1997. (VIII. 1.) KTM rendelet	a Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet bővítéséről és a Vajai-tó Természetvédelmi Terület létesítéséről szóló 3/1996. (IV. 17.) KTM rendelet módosításáról
19/1997. (VII. 4.) KTM rendelet	az elkobzott védett természeti értékekkel kapcsolatos intézkedésekről
14/1997. (V. 28.) KTM rendelet	a nemzeti parkok területének övezeti kategóriákba való besorolásáról
13/1997. (V. 28.) KTM rendelet	a védett természeti területek és értékek nyilvántartásáról
12/1997. (IV. 25.) KTM rendelet	a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításához szükséges kisajátítások ütemezéséről
11/1997. (III. 26.) KTM rendelet	az Aggteleki Nemzeti Park bővítéséről
3/1997. (I. 8.) KTM rendelet	a Körös-Maros Nemzeti Park létesítéséről
1/1997. (I. 8.) KTM rendelet	a Gellérthegy Természetvédelmi Terület létesítéséről
27/1996. (X. 9.) KTM rendelet	a Long-erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről
26/1996. (X. 9.) KTM rendelet	a Nagy-Mező-Arany-hegy Természetvédelmi Terület létesítéséről

25/1996. (X. 9.) KTM rendelet	a Rétszilasi-tavak Természetvédelmi Terület létesítéséről
24/1996. (X. 9.) KTM rendelet	a Pilisi Tájvédelmi Körzet bővítéséről és egyes helyrajzi számainak módosításáról
23/1996. (X. 9.) KTM rendelet	a Bükk Nemzeti Park bővítéséről
22/1996. (X. 9.) KTM rendelet	a Kiskunsági Nemzeti Park bővítéséről
20/1996. (IX. 25.) KTM rendelet	barlang védettségének feloldásáról
13/1996. (VII. 9.) KTM rendelet	természetvédelmi terület védettségének megszüntetéséről
7/1996. (IV. 17.) KTM rendelet	a Duna-Dráva Nemzeti Park létesítéséről
6/1996. (IV. 17.) KTM rendelet	a Hortobágyi Nemzeti Park bővítéséről
5/1996. (IV. 17.) KTM rendelet	a Rácalmási-szigetek Természetvédelmi Terület létesítéséről
4/1996. (IV. 17.) KTM rendelet	a Peregi Parkerdő Természetvédelmi Terület létesítéséről
3/1996. (IV. 17.) KTM rendelet	a Vajai-tó Természetvédelmi Terület létesítéséről
27/1994. (VIII. 6.) KTM rendelet	természetvédelmi terület védettségének megszüntetéséről
15/1994. (IV. 29.) KTM rendelet	a Sóstó-legelő Természetvédelmi Terület létesítéséről
13/1994. (IV. 21.) KTM rendelet	védettség feloldásáról
5/1994. (III. 8.) KTM rendelet	a Fertő-tavi Nemzeti Park bővítéséről és elnevezésének módosításáról
3/1994. (I. 11.) KTM rendelet	az Órtilos Vasút-oldal, az Órtilos Szentmihály-hegy és a Zákányi Tölös-hegy Természetvédelmi Területek létesítéséről szóló 5/1987. (VII. 10.) OKTH rendelkezés módosításáról
2/1994. (I. 11.) KTM rendelet	a Riha-tó Természetvédelmi Terület létesítéséről
31/1993. (XII. 2.) KTM rendelet	a Háros-szigeti Ártéri-erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről
28/1993. (XI. 23.) KTM rendelet	a Sárosfői Halastavak Természetvédelmi Terület létesítéséről
27/1993. (XI. 23.) KTM rendelet	a Tokaj-Bodrogszeg Tájvédelmi Körzet bővítéséről
26/1993. (XI. 23.) KTM rendelet	a Kőszegi Tájvédelmi Körzet bővítéséről
19/1993. (IV. 7.) KTM rendelet	a Hévízi-tó Természetvédelmi Terület létesítéséről
18/1993. (IV. 7.) KTM rendelet	a Somlóvásárhelyi Holt-tó Természetvédelmi Terület létesítéséről
17/1993. (IV. 7.) KTM rendelet	a Peszéradacsi Tájvédelmi Körzet létesítéséről és a természetvédelmi kezelő megnevezéséről
16/1993. (IV. 7.) KTM rendelet	a Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet létesítéséről
15/1993. (IV. 7.) KTM rendelet	a Miklapusztai Tájvédelmi Körzet létesítéséről
14/1993. (IV. 7.) KTM rendelet	a Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzet bővítéséről
13/1993. (IV. 7.) KTM rendelet	a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet bővítéséről
11/1993. (III. 9.) KTM rendelet	egyres védett természeti területek ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számainak módosításáról és a Hortobágyi Nemzeti Park területének bővítéséről
10/1993. (III. 9.) KTM rendelet	a Kelet-Mecsek Tájvédelmi Körzet bővítéséről
9/1993. (III. 9.) KTM rendelet	a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről

8/1993. (III. 9.) KTM rendelet	a Somló Tájvédelmi Körzet létesítéséről és egyes területeinek fokozottan védetté nyilvánításáról
7/1993. (III. 9.) KTM rendelet	az Attyai-láprét Természetvédelmi Terület létesítéséről
6/1993. (III. 9.) KTM rendelet	a Szentegáti-erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről
4/1993. (II. 17.) KTM rendelet	a Kőszegi-tőzegmohás láp Természetvédelmi Terület létesítéséről és fokozottan védetté nyilvánításáról
20/1992. (XI. 6.) KTM rendelet	a Pilisi Tájvédelmi Körzet bővítéséről és egyes területeinek fokozottan védetté nyilvánításáról
19/1992. (XI. 6.) KTM rendelet	a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet létesítéséről
14/1992. (VI. 30.) KTM rendelet	a Kiskunhalas-Fejetéki Mocsár Természetvédelmi Terület, a Bácsalmási Gyapjas Gyűszűvirág Termőhelye Természetvédelmi Terület létesítéséről és a Péteri-tavi Madárrezervátum Természetvédelmi Terület bővítéséről
11/1992. (III. 25.) KTM rendelet	a Bogyiszlói Orchideás Erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről
10/1992. (III. 25.) KTM rendelet	a Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület létesítéséről
9/1992. (III. 25.) KTM rendelet	a Csupaki Kerekedi-öböl Természetvédelmi Terület létesítéséről
8/1992. (III. 25.) KTM rendelet	a Látrányi Puszta Természetvédelmi Terület létesítéséről
3/1992. (II. 10.) KTM rendelet	a Gemenci Tájvédelmi Körzet fokozottan védett területeinek kijelöléséről
18/1991. (XII. 24.) KTM rendelet	a Cserebökényi puszták Tájvédelmi Körzet létesítéséről
17/1991. (XII. 24.) KTM rendelet	a Badaacsonyi Tájvédelmi Körzet bővítéséről és egyes, fokozottan védett területek kijelöléséről
16/1991. (XII. 24.) KTM rendelet	a Mattyi kormorános erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről
15/1991. (XII. 24.) KTM rendelet	a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület létesítéséről
14/1991. (XII. 24.) KTM rendelet	a Keszthelyi Tájvédelmi Körzet bővítéséről
13/1991. (XII. 24.) KTM rendelet	az Aggtelek- Rudabánya-Szendrői hegység földtani alapszelvényeinek védetté nyilvánításáról
10/1991. (IV. 26.) KTM rendelet	a Szársomlyói Természetvédelmi Terület
9/1991. (IV. 26.) KTM rendelet	a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet létesítéséről és a természetvédelmi kezelő megnevezéséről
8/1991. (IV. 26.) KTM rendelet	a Szarvasi Történelmi Emlékpark Természetvédelmi Terület létesítéséről és a természetvédelmi kezelő megnevezéséről
5/1991. (III. 22.) KTM rendelet	a Budai Tájvédelmi Körzet bővítéséről
4/1991. (III. 22.) KTM rendelet	a Magas-bakonyi Tájvédelmi Körzet létesítéséről, helyi jelentőségű védett természeti értéként kezelt terület országos jelentőségűvé nyilvánításáról, valamint a természetvédelmi kezelő kijelöléséről
3/1991. (II. 28.) KTM rendelet	a Lankóci-erdő Természetvédelmi Terület létesítéséről és fokozott védettség megszüntetéséről
2/1991. (II. 9.) KTM rendelet	a Fertő-tó Tájvédelmi Körzet nemzeti parkká nyilvánításáról

2/1990. (XI. 21.) KTM rendelet	a Székesfehérvári homokbánya Természetvédelmi Terület létesítéséről és a Hansági Tájvédelmi Körzet bővítéséről, valamint természetvédelmi kezelők kijelöléséről
7/1990. (IV. 23.) KVM rendelet	egyes természeti területek védetté, valamint helyi jelentőségű természetvédelmi területek országos jelentőségűvé nyilvánításáról, továbbá természetvédelmi területek határának módosításáról
6/1990. (III. 31.) KVM rendelet	természetvédelmi területek és tájvédelmi körzet létesítéséről, valamint természetvédelmi kezelő kijelöléséről
9/1989. (VIII. 24.) KVM rendelet	tájvédelmi körzetek létesítéséről
3/1989. (II. 22.) KVM rendelet	egyes természeti területek védetté nyilvánításáról és tájvédelmi körzetek létesítéséről
2/1988. (V. 26.) KVM rendelet	egyes területek védetté nyilvánításáról
11/1987. (XII. 14.) OKTH rendelkezés	a Szabadkigyósi Tájvédelmi Körzet területének bővítéséről és fokozottan védett terület kijelöléséről
9/1987. (XI. 4.) OKTH rendelkezés	az Ipolytarnóci Ősmaradványok természetvédelmi terület bővítéséről
7/1987. (VII. 10.) OKTH rendelkezés	a Németkér-Látóhegy, a Szedresi tarka sáfrányos, a Bikácsi Ökörhegy és a Kistápei láprét Természetvédelmi Terület létesítéséről
6/1987. (VII. 10.) OKTH rendelkezés	a Dabasi Turjános Természetvédelmi Terület fokozottan védetté nyilvánításáról és bővítéséről
5/1987. (VII. 10.) OKTH rendelkezés	az Őrtilosi Vasút-oldal, az Őrtilosi Szentmihály-hegy és a Zákányi Tölös-hegy Természetvédelmi Területek létesítéséről
4/1987. (VII. 10.) OKTH rendelkezés	a Mágorpusztai Régészeti Feltáráshely Természetvédelmi Terület bővítéséről
3/1987. (VII. 10.) OKTH rendelkezés	az Adonyi Természetvédelmi Terület védetté, valamint az Aszófői erdő fokozottan védett természetvédelmi területté nyilvánításáról
2/1987. (VII. 10.) OKTH rendelkezés	a Megyaszói Tátorjános, a Tállyai Patócs-hegy és a Turai legelő természetvédelmi területté, valamint a Sárkeresztúri Sárkány-tó fokozottan védett természetvédelmi területté nyilvánításáról
1/1987. (III. 19.) OKTH rendelkezés	a Szigetközi Tájvédelmi Körzet létesítéséről
12/1986. (XII. 30.) OKTH rendelkezés	a Börzsönyi Tájvédelmi Körzet meghatározott területe védelmének feloldásáról
11/1986. (XII. 10.) OKTH rendelkezés	a Kis-Balaton Tájvédelmi Körzet létesítéséről
9/1986. (VIII. 21.) OKTH rendelkezés	a Balatonfüredi erdő természetvédelmi területté nyilvánításáról
8/1986. (VIII. 21.) OKTH rendelkezés	a Bihari legelő védetté nyilvánításáról
7/1986. (VIII. 21.) OKTH rendelkezés	a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet létesítéséről
6/1986. (VIII. 21.) OKTH rendelkezés	a Keleméri Mohos-tavak fokozottan védetté nyilvánításáról

5/1986. (VIII. 21.) OKTH rendelkezés	a Bátorligeti legelő természetvédelmi területté nyilvánításáról
3/1986. (III. 9.) OKTH rendelkezés	a Sárréti Tájvédelmi Körzet létesítéséről
2/1986. (III. 9.) OKTH rendelkezés	a Lázberci Tájvédelmi Körzet, valamint a Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet egyes területei védelmének feloldásáról
5/1985. (XI. 22.) OKTH rendelkezés	a Mátrai Tájvédelmi Körzet létesítéséről
4/1985. (X. 21.) OKTH rendelkezés	a devecseri Széki-erdő védetté nyilvánításáról
3/1985. (X. 21.) OKTH rendelkezés	a dinnyési Fertő természetvédelmi terület kiterjedésének módosításáról
2/1985. (X. 1.) OKTH rendelkezés	a Keszthelyi Kastélypark helyi jelentőségű természetvédelmi terület országos jelentőségű természetvédelmi területté nyilvánításáról
7/1984. (XII. 29.) OKTH rendelkezés	az Aggteleki Tájvédelmi Körzet nemzeti parkká nyilvánításáról
6/1984. (XII. 29.) OKTH rendelkezés	a Káli-medence Tájvédelmi Körzet létesítéséről
5/1984. (XII. 13.) OKTH rendelkezés	a Tiszadorogmai Göbe-erdő védetté nyilvánításáról
4/1984. (XII. 13.) OKTH rendelkezés	a Bélkő délnyugati ormának védetté nyilvánításáról és a Bükk Nemzeti Parkhoz csatolásáról
3/1984. (XII. 13.) OKTH rendelkezés	a Rinyaszentkirályi-erdő védetté nyilvánításáról
2/1984. (XII. 13.) OKTH rendelkezés	a Keszthelyi Tájvédelmi Körzet létesítéséről
1/1984. (XII. 13.) OKTH rendelkezés	a Zempléni Tájvédelmi Körzet létesítéséről
1/1983. (V. 12.) OKTH rendelkezés	a védett természeti területek őrzéséről
4/1982. (XI. 20.) OKTH rendelkezés	a Szatmár-beregi Tájvédelmi Körzet létesítéséről

A föld védelme:

1994. évi LV. törvény	a termőföldről
1993. évi XLVIII. törvény	a bányászatról
115/1993. (VIII. 12.) Korm. rendelet	a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról
20/1997. (VII. 18.) KTM-NM-FM-KHVM együttes rendelet	a Garé község külterületén lévő hulladéklerakó és környezete talaj- és vízszennyezettségi határértékeinek megállapításáról
8/1997. (II. 7.) KTM-NM-FM együttes rendelet	helyi talajszennyezettségi határérték megállapítására

A víz védelme:

1995. évi LVII. törvény	a vízgazdálkodásról
132/1997. (VII. 24.) Korm. rendelet	a vízminőségi kárelhárítással összefüggő feladatokról
123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet	a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről
72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet	a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
160/1995. (XII. 26.) Korm. rendelet	a vízgazdálkodási társulatokról
38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet	a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről
32/1964. (XII. 13.) Korm. rendelet	a vízügyről szóló 1964. évi IV. törvény végrehajtásáról
18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet	a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről
18/1992. (VII. 14.) KHVM rendelet	a víziközművek üzemeltetésének követelményeiről
20/1997. (VII. 18.) KTM-NM-FM-KHVM együttes rendelet	a Garé község külterületén lévő hulladéklerakó és környezete talaj- és vízszennyezettségi határértékeinek megállapításáról
4/1986. (X. 11.) OVH rendelkezés	egyes kiemelt jelentőségű vízilétesítmények rendszeres műszaki megfigyeléséről
4/1984. (II. 7.) OVH rendelkezés	a csatornabírságról
3/1984. (II. T.) OVH rendelkezés	a szennyvízbírságról
4/1981. (IV. 4.) OVH rendelkezés	az Országos Vízgazdálkodási Szabályzat kiadásáról
6/1984. (IV. 18.) OVH rendelkezés	a Balaton vízminőségének védelmét szolgáló nádgazdálkodás rendjének szabályozásáról

A levegő (légkör) védelme:

1995. évi LXXXII. törvény	az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény kihirdetéséről
35/1990. (II. 28.) MT rendelet	az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montreálban 1987. szeptember 16-án aláírt jegyzőkönyv kihirdetéséről
31/1990. (II. 16.) MT rendelet	a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló, Bécsben 1985. március 22. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről
21/1986. (VI. 2.) MT rendelet	a levegő tisztaságának védelméről
9/1995. (VIII. 31.) KTM rendelet	a motorbenzinek tárolásakor, töltésekor, szállításakor és áttöltésekor keletkező szénhidrogén-emisszió korlátozásáról
32/1993. (XII. 23.) KTM rendelet	a helyhez kötött földgázüzemű gázmotorok technológiai kibocsátási határértékeinek és azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról
22/1993. (VII. 20.) KTM rendelet	a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról
11/1991. (V. 16.) KTM rendelet	a hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeinek és azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról

3/1988. (VI. 10.) KVM rendelet	a levegőtisztaság-védelmi szempontból kiemelten védett kategóriába sorolt területekről
5/1990. (XII. 6.) NM rendelet	a légszennyező anyagokról, a levegőminőségi határértékekről és a légszennyezettség méréséről
4/1986. (VI. 2.) OKTH rendelkezés	a levegő tisztaságának védelméről szóló 21/1986. (VI. 2.) MT rendelet végrehajtásáról
1/1980. (II. 6.) OKTH rendelkezés	a levegő védelmének az atomerőművel kapcsolatos szabályairól

Az épített környezet védelme:

1997. évi LXXVIII. törvény	az épített környezet alakításáról és védelméről
1996. évi XXI. törvény	a területfejlesztésről és a területrendezésről
1964. évi III. törvény	az építésügyről,
1985. évi 21. törvényerejű rendelet	a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete Általános Konferenciájának ülészakán Párizsban, 1972. november 16-án elfogadott egyezmény kihirdetéséről
193/1996. (XII. 19.) Korm. rendelet	a miniszterek és az országos hatáskörű szervek vezetői területfejlesztéssel és területrendezéssel kapcsolatos feladatairól
184/1996. (XII. 11.) Korm. rendelet	a területfejlesztési koncepciók és programok, valamint a területrendezési tervek egyeztetésének és elfogadásának rendjéről
30/1964. (XII. 2.) Korm. rendelet	az építésügyről szóló 1964. évi III. törvény végrehajtásáról
1/1989. (I. 1.) ÉVM rendelet	a Balaton üdülőkörzet egyes településein az építési tevékenység átmeneti korlátozásáról
12/1986. (XII. 30.) ÉVM rendelet	az építési és a használatbavételi engedélyezési eljárásról
2/1986. (II.27.) ÉVM rendelet	az Országos Építésügyi Szabályzat közzétételéről
11/1984. (VIII. 1.) ÉVM rendelet	a nukleáris létesítmények építési szabályairól
1/1968. (I. 11.) ÉVM rendelet	a területfelhasználási engedélyezési eljárásról
1/1967. (I. 31.) ÉM rendelet	a műemlékvédelemről
1/1995. (II. 24.) KTM rendelet	az építésügyi hatósági ellenőrzés részletes szabályairól

III. a káros környezeti hatások elleni védelem

Veszélyes anyagok és technológiák:

1979. évi 19. törvényerejű rendelet	a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás kihirdetéséről
233/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet	a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos eljárás szabályairól
122/1989. (XII. 5.) MT rendelet	az egyes veszélyes árukat szállító közúti járművek útvonalának kijelöléséről

24/1997. (VI. 13.) IKIM rendelet	az egyes vegyi anyagokra vonatkozó bejelentési és adatszolgáltatási kötelezettségről
12/1990. (IV. 30.) KöHÉM rendelet	a Nemzetközi Vasúti Árufuvarozási Egyezményre vonatkozó Egységes Szabályok (CIM) I. Melléklete módosításainak kihirdetéséről, valamint a Veszélyes Áruk Nemzetközi Vasúti fuvarozására vonatkozó Szabályzat (RID) belföldi alkalmazásáról
12/1989. (XII. 5.) KöHÉM rendelet	az egyes veszélyes áruk szállításához szükséges útvonal kijelölési kérelem és határozat mintájáról, valamint az útvonal-kijelölés díjáról
2/1982. (II. 22.) KPM rendelet	a veszélyes áruk nemzetközi belvízi szállításáról szóló szabályzatról
20/1979. (IX. 18.) KPM rendelet	a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás „A” és „B” mellékletének kihirdetéséről és belföldi alkalmazásáról
4/1997. (II. 21.) NM rendelet	a veszélyes anyagokkal és veszélyes készítményekkel kapcsolatos eljárásról szóló 233/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet végrehajtásáról

Hulladékok:

1995. évi XLII. törvény	az egyes helyi közszolgáltatások kötelező igénybevételéről
1976. évi 20. törvényerejű rendelet	a hulladékkal és egyéb anyagokkal való tengerszennyezés megelőzéséről szóló egyezmény kihirdetéséről
102/1996. (VII. 12.) Korm. rendelet	a veszélyes hulladékokról
101/1996. (VII. 12.) Korm. rendelet	a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló, Bázelen, 1989. március 22. napján aláírt Egyezmény kihirdetéséről
55/1987. (X. 30.) MT rendelet	az emberi környezetre veszélyt jelentő egyes anyagok külföldről történő behozataláról
16/1996. (VII. 15.) BM–KTM együttes rendelet	a települési szilárd és folyékony hulladéokra vonatkozó helyi közszolgáltatás ellátásáról
2/1985. (II. 16.) EüM–ÉVM együttes rendelet	a települési folyékony hulladék tárolásának, ártalmatlanításának és hasznosításának közegészségügyi szabályairól
1/1986. (II. 21.) ÉVM–EüM együttes rendelet	a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenységekről
4/1984. (II. 1.) ÉVM rendelet	a településtisztasági szolgáltatás ellátásáról és a települési folyékony hulladékok ártalmatlanításáról
11/1991. (V. 16.) KTM rendelet	a hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeinek és az azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról

Zaj és rezgés:

176/1997. (X. 11.) Korm. rendelet	A repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének szabályairól
12/1983. (V. 12.) MT rendelet	a zaj- és rezgésvédelemről
4/1984. (I. 23.) EüM rendelet	a zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról

18/1997. (X. 11.) KHVM-KTM együttes rendelet	a repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének részletes műszaki szabályairól
7/1991. (IV. 26.) KTM rendelet	egyes ipari termékek zajvédelmi minőségtanúsításáról
2/1983. (V. 25.) OKTH rendelkezés	a zaj- és rezgésbírságról

Sugárzások:

1997. évi I. törvény	a nukleáris biztonságról a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség keretében Bécsben, 1994. szeptember 20-án létrejött Egyezmény kihirdetéséről
1996. évi CXVI. törvény	az atomenergiáról
124/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet	az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény hatálya alá nem tartozó radioaktív anyagok, valamint ionizáló sugárzást létrehozó berendezések köréről
121/1997. (VII. 17.) Korm. rendelet	a nukleáris export és import engedélyezéséről
17/1996. (I. 31.) Korm. rendelet	a talált, illetve a lefoglalt radioaktív vagy nukleáris anyagokkal kapcsolatos intézkedésekről
130/1992. (IX. 3.) Korm. rendelet	az atomkárokért való polgári jogi felelősségről szóló Bécsi Egyezmény és az atomenergia területén való polgári jogi felelősségről szóló Párizsi Egyezmény alkalmazásáról szóló, 1989. szeptember 20-án aláírt közös jegyzőkönyv kihirdetéséről
24/1990. (II. 7.) MT rendelet	az atomkárokért való polgári jogi felelősségről Bécsben 1963. május 21-én kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről
135/1989. (XII. 22.) MT rendelet	az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Rendszer létrehozásáról
47/1997. (VIII. 26.) BM rendelet	az atomenergia alkalmazásával összefüggő rendőrségi feladatokról
11/1984. (VIII. 1.) ÉVM rendelet	a nukleáris létesítmények építési szabályairól
39/1997. (VII. 1.) IKIM rendelet	a nukleáris anyagok nyilvántartási rendszeréről, nemzetközi ellenőrzéséről és a velük kapcsolatos egyes hatósági jogkörökről
25/1997. (VI. 18.) IKIM rendelet	a radioaktív anyagok és készítmények nyilvántartásáról
4/1983. (III. 30.) IpM rendelet	az atomerőmű biztonsági övezetéről
14/1997. (IX. 3.) KHVM rendelet	a radioaktív anyagok szállításáról, fuvarozásáról és csomagolásáról

IV. a környezetvédelem szervezeti, eljárási szabályai

Hatóságok, szakhatóságok:

1996. évi XXXVII. törvény	a polgári védelemről
1991. évi XX. törvény	a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről
1991. évi XI. törvény	az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatról
1990. évi LXXV. törvény	a helyi önkormányzatokról

108/1997. (VI. 25.) Korm. rendelet	az Országos Atomenergia Hivatal eljárásáról a nukleáris biztonsággal összefüggő hatósági ügyekben
87/1997. (V. 28.) Korm. rendelet	az Országos Atomenergia Bizottság feladatáról, hatásköréről, valamint az Országos Atomenergia Hivatal feladat- és hatásköréről, bírságotlasi jogköréről
234/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet	az Országos Vízügyi Főigazgatóság, valamint a vízügyi igazgatóságok feladat- és hatásköréről
196/1996. (XII. 22.) Korm. rendelet	a mentésben való részvétel szabályairól, a polgári védelmi szakhatósági jogköréről és a miniszterek polgári védelmi feladatairól
132/1993. (IX. 29.) Korm. rendelet	a Magyar Geológiai Szolgálatról
24/1992. (I. 28.) Korm. rendelet	egyres környezet- és természetvédelmi jogszabályok módosításáról, valamint a jegyző környezet- és természetvédelmi feladat- és hatásköréről
44/1991. (III. 14.) Korm. rendelet	a megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatalról és egyes földművelésügyi szakigazgatási feladatokat megállapító jogszabályok módosításáról
43/1990. (IX. 15.) Korm. rendelet	a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter feladat- és hatásköréről
37/1996. (XII. 29.) FM rendelet	az Állami Erdészeti Szolgálat létrehozásáról és szervezetéről
24/1995. (VII. 12.) FM rendelet	a növényegészségügyi és talajvédelmi állomásokról
19/1994. (VIII. 5.) IKM rendelet	a bányakapitányságok székhelyének és illetékességének megállapításáról
6/1992. (III. 21.) KTM rendelet	az Országos Műemlékvédelmi Hivatalról
3/1990. (XI. 27.) KTM rendelet	a nemzeti park igazgatóságokról és a természetvédelmi igazgatóságokról
1/1990. (XI. 13.) KTM rendelet	a Környezetvédelmi Főfelügyelőségről és a környezetvédelmi felügyelőségekről
7/1991. (IV. 26.) NM rendelet	az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat szervezetéről és működéséről

Egyes, a környezetre veszélyt jelentő környezethasználatokhoz kapcsolódó eljárási szabályok:

1994. évi XLVIII. törvény	a villamos energia termeléséről, szállításáról és szolgáltatásáról,
1994. évi XLI. törvény	a gázszolgáltatásról
1991. évi II. törvény	a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról
1991. évi XVI. törvény	a koncesszióról
152/1995. (XII. 12.) Korm. rendelet	a környezeti hatásvizsgálat elvégzéséhez kötött tevékenységek köréről és az ezzel kapcsolatos hatósági eljárás részletes szabályairól
111/1995. (IX. 21.) Korm. rendelet	a nehéz tehergépkocsik közlekedésének korlátozásáról
107/1995. (IX. 8.) Korm. rendelet	az erőművek létesítési és üzembe helyezési engedélyezési eljárásáról
106/1995. (IX. 8.) Korm. rendelet	a felszámolási eljárás és a végelszámolás környezet- és természetvédelmi követelményeiről

34/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet	a villamos energia termeléséről, szállításáról és szolgáltatásáról szóló 1994. évi XLVIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
3/1995. (I. 20.) Korm. rendelet	a gázszolgáltatásról szóló 1994. évi XLI. törvény végrehajtásáról
112/1990. (XII. 23.) Korm. rendelet	az áruk, szolgáltatások és anyagi értéket képviselő jogok kivételéről, illetőleg behozataláról
30/1994. (X. 6.) KTM rendelet	egyes környezetvédelmi és építésügyi nemzeti szabványok kötelezővé nyilvánításáról

V. a környezetvédelem gazdasági szabályai

1995. évi LVI. törvény	a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról
1992. évi LXXXIII. törvény	egyes elkülönített állami pénzalapokról
113/1995. (IX. 27.) Korm. rendelet	a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről
29/1997. (VIII. 29.) KTM rendelet	a környezetbarát, környezetkímélő megkülönböztető jelzés használatának feltételrendszeréről
16/1997. (VI. 5.) KTM rendelet	a Központi Környezetvédelmi Alap kezelésének és felhasználásának szabályairól
6/1997. (I. 31.) KTM rendelet	a közcélú környezetvédelmi feladatok finanszírozásának részletes szabályairól
10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet	a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról
25/1994. (VII. 14.) KTM–IKM együttes rendelet	a bányavállalkozókra át nem hárítható (elmaradt) tájrendezési feladatokról

VI. a környezetvédelemben előírt képesítési, alkalmazási feltételek

93/1996. (VII. 4.) Korm. rendelet	a környezetvédelmi megbízott alkalmazásának feltételéhez kötött környezethasználatok meghatározásáról
15/1997. (V. 28.) KTM rendelet	a környezeti állapotvizsgáló szakértői tevékenységről
4/1997. (I. 10.) KTM rendelet	a környezetvédelmi és területfejlesztési ágazatba tartozó egyes szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról
12/1996. (VII. 4.) KTM rendelet	a környezetvédelmi felülvizsgálat végzéséhez szükséges szakmai feltételekről és a feljogosítás módjáról, valamint a felülvizsgálat dokumentációjának tartalmi követelményeiről
11/1996. (VII. 4.) KTM rendelet	a környezetvédelmi megbízott alkalmazási és képesítési feltételeiről

3. számú melléklet

A kiemelt jogszabályok rövid ismertetése

1997. évi I. törvény a nukleáris biztonságról a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség keretében Bécsben, 1994. szeptember 20-án létrejött Egyezmény kihirdetéséről:

Az Országgyűlés e törvénnyel hirdette ki a nukleáris biztonságról a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség keretében Bécsben, 1994. szeptember 20-án létrejött Egyezményt. A törvény tartalmazza az Egyezmény eredeti angol nyelvű szövegét és annak hivatalos magyar nyelvű fordítását

Az Egyezmény célként határozza meg a magas színvonalú nukleáris biztonság, az egyén, a társadalom és a környezet hatékony védelmének létrehozását és fenntartását, valamint a sugárzás következményeivel járó balesetek megelőzését, és előfordulásuk esetén a következményeket enyhítését.

1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról

A törvény:

Meghatározza az atomenergia alkalmazásának alapelveit és fogalmait, továbbá az alkalmazás legfontosabb szabályait, - különös tekintettel a hatósági engedélyezésre és ellenőrzésre -, valamint a rendkívüli eseményekre és a bekövetkezett károkra vonatkozó rendelkezéseket.

Fogalom meghatározásai: atomenergia alkalmazása; a radioaktív anyaggal, illetőleg nukleáris anyaggal kapcsolatos tevékenység; az ionizáló sugárzást létrehozó, valamint az előző pont szerinti alkalmazást szolgáló létesítményekkel, berendezésekkel összefüggő tevékenység; atomenergia alkalmazója; radioaktív anyag; nukleáris anyag; ionizáló sugárzás; nukleáris láncreakció; nukleáris létesítmény; nukleáris rendszer, berendezés; atomreaktor; ionizáló sugárzást létrehozó berendezés; nukleáris üzemanyag; kiégett üzemanyag; radioaktív hulladék; radioaktív hulladéktároló; radioaktív hulladék átmeneti tárolója; atomerőmű; atomfűtőmű; rendkívüli esemény; nukleáris veszélyhelyzet; engedélyes; atomkár; nukleáris baleset; SDR: Special Drawing Rights (különleges lehívási jog); ésszerűen elérhető legalacsonyabb szint.

Az atomenergia biztonságos alkalmazásának irányítása és felügyelete a Kormány feladata, amelynek végrehajtásáról az Országos Atomenergia Bizottság (a továbbiakban: OAB) és az Országos Atomenergia Hivatal (a továbbiakban: OAH), valamint az érintett miniszterek útján gondoskodik.

Az OAH alapvető feladata az atomenergia biztonságos alkalmazásával, különösen a nukleáris anyagok és létesítmények biztonságával, a nukleárisbaleset-elhárítással kapcsolatos hatósági feladatok, valamint az ezekkel kapcsolatos tájékoztatási tevékenység összehangolása, illetve ellátása.

A Kormány tagjainak (az érintett miniszterek) nevesíti a feladatait például: „a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter külön jogszabályban kijelölt szerv útján érvényesíti a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízminőségvédelmi” követelményeket és előírásokat, ...vagy később egy más helyen „környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter külön jogszabályban meghatározott módon látja el a levegő, a szárazföldi és a vízi környezet radioaktív szennyezésének ellenőrzését”.

Az új nukleáris létesítmény és radioaktív hulladéktároló létesítését előkészítő tevékenység megkezdéséhez, illetőleg meglévő atomerőmű további atomreaktorral tartalmazó egységgel való bővítéséhez az Országgyűlés előzetes, elvi hozzájárulása szükséges.

Az atomenergia biztonságos alkalmazásáért, a biztonsági követelmények betartásáért az atomenergia alkalmazója felelős.

Hatósági engedélyezés, szükséges a nukleáris létesítmény telepítéséhez, létesítéséhez, bővítéséhez, üzembe helyezéséhez, üzemeltetéséhez, átalakításához, üzemben kívül helyezéséhez, megszüntetéséhez. Az engedély határozott vagy határozatlan időre, valamint bizonyos feltételekhez kötötten adható.

Az engedélyekről és az ellenőrzések eredményeiről, valamint a nukleáris anyagokról, a radioaktív anyagokról és készítményekről nyilvántartást kell vezetni.

Idegen ingatlannal kapcsolatos jogok és kötelezettségek, biztonsági övezet

A környezet és az ott élő lakosság védelme érdekében a nukleáris létesítmény vagy radioaktív hulladéktároló környezete biztonsági övezetté jelölhető ki.

Külön rendelkezik a radioaktív hulladék, a kiégett üzemanyag tárolásának és elhelyezésének szabályairól. Fontos hogy az atomenergia alkalmazására engedély csak akkor adható, ha biztosított a keletkező radioaktív hulladék és a kiégett üzemanyag biztonságos elhelyezése. Az átmeneti tárolására kiadott engedély csak meghatározott időre szólhat.

Leírja a rendkívüli események megelőzésére és következményeik elhárítására teendő intézkedéseket.

Az atomenergia alkalmazásával kapcsolatosan keletkezett károkért való felelősség és a károk megtérítése keretében a létesítmény engedélyese köteles az atomkárt megtéríteni. A mentesülés eseteit, a kártérítés legnagyobb mértékét és módját, az igényérvényesítés feltételeit, az elévülést további rendelkezések tartalmazzák.

A radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére, valamint a kiégett üzemanyag átmeneti és végleges elhelyezésére szolgáló tárolók létesítésnek és üzemeltetésének, illetve a nukleáris létesítmények leszerelésének (lebontásának) finanszírozására létrehozta a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapot.

1996 évi XXXVII. törvény a polgári védelemről

A törvény:

Célja, „hogy elősegítse a fegyveres összeütközés, a katasztrófa, valamint más veszélyhelyzet életet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javakat fenyegető hatásai elleni védekezést, a lakosság oltalmazása érdekében a védekezésre való felkészítést...”.

Az értelmező rendelkezések közül kiemelendők: katasztrófa és a veszélyhelyzet a szükséghelyzetet (így különösen a felszíni vizek haváriászerű szennyezése; a kedvezőtlen meteorológiai viszonyok következtében fellépő légszennyezettségi állapot; a környezet veszélyes hulladékkal való közvetlen és súlyos szennyezése; az atomenergia alkalmazásához kapcsolódó rendkívüli események; mérgező anyaggal vagy veszélyes anyaggal kapcsolatos tevékenység közben bekövetkező súlyos baleset) meghatározása.

Polgári védelmi feladatok körében az Országgyűlésnek, a Kormánynak, a belügyminiszternek, területi, helyi szinten az ún. védelmi bizottságnak, megyei közgyűlés elnökének, a főpolgármesternek, a polgármesternek, illetve a polgári szerv vezetőjének határoz meg feladatokat.

A polgári védelem szervezeteit hivatásos szerveke (államigazgatási feladatokat ellátó állami, rendvédelmi szervekre: BM PVOP, a megyei, fővárosi polgári védelmi parancsnokság, valamint körzeti polgári védelmi parancsnokság és a kirendeltség) és a polgári védelmi kötelezettségen alapuló polgári védelmi szervezetekre (területi, települési és munkahelyi polgári védelmi szervezet) bontja.

A polgári védelmi kötelezettség körébe tartoznak az adatszolgáltatási, bejelentési és megjelenési kötelezettség, valamint a polgári védelmi szolgálat

1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról

A törvény a vizek hasznosításával, hasznosítási lehetőségeinek megőrzésével és kártételeinek elhárításával összefüggő alapvető jogok és kötelezettségek meghatározására koncentrálna.

A vizekkel és vízelétesítményekkel összefüggő feladatokat egyrészt állami, másrészt önkormányzati feladatokra bontja. Az állami feladatokat a Kormány, a vízgazdálkodásért felelős miniszter, továbbá

az érdekelt miniszterek látják el. A vizekkel és a vízilétesítményekkel összefüggő állami feladatok körében az igazgatási tevékenységeket a vízgazdálkodásért felelős a miniszter az állami vízügyi igazgatási szervezet útján végzi, amelynek részei: a miniszter által irányított ágazati minisztérium, valamint az e célra létrehozott központi és területi szervek.

Meghatározza, hogy mely vizek, vízilétesítmények vannak az állam kizárólagos tulajdonában, illetve a helyi önkormányzatok vagy az ingatlan tulajdonosának a tulajdonában. Az állami tulajdonban lévő természetvédelmi szempontból védett, fokozottan védett, illetve védelemre tervezett területeken lévő vizek forgalomképtelenek.

Leírja az állami, illetve önkormányzati tulajdonban lévő vizekről való gondoskodás – többek közt a koncessziós hasznosítás - szabályait és forrásait.

Megadja a víziközműekkel végzett közüzemi tevékenység alapvető szabályait.

A vízkészletekkel történő gazdálkodás keretén belül rendelkezik a vizek hasznosítási lehetőségeinek megőrzéséről, a vízbázisvédelem eszközeiről, a szennyvízkezelés kötelezettségéről – ennek keretében a csatornabírságról – a tulajdoni és használati korlátozásokról, a vízigények kielégítéséről és a vízhasználat korlátozásáról

Meghatározza a vizek kártételei elleni védelem (vízkárelhárítás) érdekében szükséges feladatok ellátásában (a védőművek építésében, fejlesztésében, fenntartásában, üzemeltetésében, valamint a védekezésben) szereplő állam, a helyi önkormányzatok, illetve a károk megelőzésében vagy elhárításában érdekelt részletes feladatait, kötelezettségeit.

Ha a vizek előre nem látható események (így például baleset, természeti katasztrófa, bűncselekmény, radioaktív szennyezés) vagy ismeretlen ok miatt rendkívüli mértékben elszennyeződnek vagy elszennyeződhetnek, s ennek következtében a vízellátás, vízhasznosítás a lakosság egészségét, életét, a gazdaságot és a környezetet súlyosan és közvetlenül veszélyezteti, a keletkező károk megelőzése, elhárítása, illetve mérséklése (vízminőségi kárelhárítás) minden érintett kötelezettsége. A vízminőségi kárelhárítás művelési irányítása, végrehajtása a vízügyi igazgatási szervezet területi szervének a feladata. Fontos, hogy a vízminőségi kárelhárítással – a védekezés ellátásával, az egyéb környezeti károk elhárításával, illetve a szükségvízellátással – kapcsolatos költségek a károkozót terhelik.

Megállapítja a vízjogi engedélyezés rendszerének alapjait: létesítési engedély, üzemeltetési engedély elvi vízjogi, kiadásának, módosításának szüneteltetésének, visszavonásának feltételeit. Az engedély nélkül vagy az engedélytől eltérően végzett tevékenység szankciójaként lehetőséget ad bírság kiszabására, illetve az engedély kiadásának megtagadására. Ha a vizek mennyiségi, minőségi védelme, a vizek kártételeinek elhárítása, a károk megelőzése vagy a jogszerűen gyakorolt vízhasználat azt egyébként szükségessé teszi, a hatóság a vízhasználót, vagy azt, aki a vízviszonyokba jogellenesen beavatkozott a káros, illetve a károsodás veszélyével fenyegető állapot megszüntetésére, a szükséges vízimunka elvégzésére vagy meghatározott módon történő gyakorlására kötelezheti. A vízügyi hatóság az általa engedélyezett vízimunkákról, vízilétesítményekről és a vízhasználatokról vízikönyvet, a vízkészletről pedig nyilvántartást vezet.

A vízgazdálkodási közfeladatok vízgazdálkodási társulatok útján is elláthatók. A társulatok jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezetek, közfadatai jellegétől függően lehetnek víziközmű-társulatok, illetve vízitársulatok. A törvény meghatározza a társulat létrehozására, szervezetére, működésére, megszűnésére, egyesülésére, illetve szétválására, valamint választott tisztségviselőinek felelősségére vonatkozó speciális szabályokat. A társulat a törvényben meghatározott közfadatait szolgáló tevékenységét az érdekeltségi területén végzi.

A törvény fogalom meghatározásai: árvízmentesítés; ásványvíz; csatorna; elhabolás; elsőrendű árvízvédelmi vízilétesítmény; érdekelt; érdekeltségi terület; gyógyvíz; ivóvíz; közérdek mértéke; közfeladat; meder; regionális víziközmű; termálvíz; védmű; védőidom; védőterület; vízbázis; vízfolyás; vízgazdálkodás; vízhasználat; vízhasználó; vízimunka; vízilétesítmény (közcélu, saját célú vízilétesítmények); vízikönyv; vízkár; vízkészlet-gazdálkodás; vizek kártételei elleni védelem és védekezés (vízkárelhárítás).

1995. évi LVI. törvény a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról

A belföldi előállítású termékdíjköteles termék első belföldi forgalomba hozója vagy saját célú felhasználója, valamint a termékdíjköteles termék importálója környezetvédelmi termékdíjat köteles fizetni. Termékdíjköteles termék: az üzemanyag, a gumibroncs, a hűtőberendezés és hűtőközeg, a csomagolóeszköz, valamint az akkumulátor. A törvény meghatározza a termékdíj fizetése során alkalmazandó eljárási szabályokat. A termékdíjból befolyt összeget a Központi Környezetvédelmi Alapkeretében lehet felhasználni. A törvény mellékletei meghatározzák az egyes termékdíjköteles termékek után fizetendő díj mértékét az ún. termékdíjtételeket is.

1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

A törvény célja az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme, a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása.

Alapfogalmai: környezeti elem; környezet; természeti erőforrás; környezet igénybevétele; környezet-igénybevétel; környezetterhelés; környezetszennyezés; környezetszennyezettség; környezethasználat; környezetkárosítás; környezetkárosodás; környezetveszélyeztetés; környezetre gyakorolt hatás; hatásterület; érintett; érintett önkormányzat; helyi környezetvédelmi ügy; igénybevételi határérték; kibocsátási határérték; szennyezettségi határérték; leghatékonyabb megoldás; fenntartható fejlődés; elővigyázatosság; megelőzés; környezetvédelem.

A környezet védelmének alapelvei között nevesíti elővigyázatosságot, a megelőzést és a helyreállítást.

A környezeti elemek egységes védelmének

Minden környezeti elemet önmagában, a többi környezeti elemmel alkotott egységben és az egymással való kölcsönhatás figyelembevételével kell védeni. Igénybevételüket és terhelésüket ennek megfelelően kell szabályozni. A környezeti elemek védelme egyaránt jelenti azok minőségének, mennyiségének és készleteinek, valamint az elemeken belüli arányok és folyamatok védelmét. Külön rendelkezéseket tartalmaz a föld, víz, levegő, élővilág, épített környezet védelméről, illetve a veszélyes anyagokról és technológiákról, hulladékokról, zaj és rezgésről valamint a sugárzásokról.

Az állam környezetvédelmi tevékenysége körében feladatott határoz meg az Országgyűlésnek, amelyből kiemelendő a Nemzeti Környezetvédelmi Program jogintézménye. Részletezi továbbá a Kormány és a környezetvédelemért felelős miniszter feladatait. Létrehozza a Kormány tanácsadó szerveként az Országos Környezetvédelmi Tanácsot. Szabályozza a helyi önkormányzatok feladatait is.

Meghatározza a környezetvédelmi információs rendszer és tájékoztatás alapjait. Lehetővé teszi a környezeti adatok bejegyzését közhitelű nyilvántartásokba is.

A törvény szerint a környezetvédelem forrásait a központi költségvetés az elkülönített állami pénzalapokkal összhangban – konkrétan a Központi Környezetvédelmi Alappal – együtt biztosítja. Új jogintézményként lehetővé teszi települési önkormányzati környezetvédelmi alapok létrehozását is. Kialakítja - a Központi Környezetvédelmi Alap fő bevételeit adó - környezet használata után fizetendő díjak rendszerét: a környezetterhelési díjakat, igénybevételi járulékokat, termékdíjakat, betétdíjakat.

Nevesíti a környezetvédelmi igazgatás szereplőit. A környezetvédelmi hatósági feladatokat első fokon vagy a területi környezetvédelmi hatóság (felügyelőség), vagy a helyi önkormányzat (a polgármester, főpolgármester, illetve a jegyző fővárosi főjegyző) látja el.

A környezethasználat feltételei és hatósági engedélyezése keretében leírja a környezeti hatásvizsgálat, a környezetvédelmi felülvizsgálat, a környezetvédelmi teljesítményértékelés, valamint az anyagok, termékek és technológiák környezetvédelmi minősítésének szabályait.

Kialakítja a határértékek rendszerét. A határértékeket igénybevételi, illetőleg kibocsátási és szennyezési határértékként kell meghatározni. A védendő környezeti elem sajátosságaitól, illetőleg a szennyezés jellegétől függően meghatározhatók: általános jellegű, területi, helyi, egyedi, védelmi övezetekre vonatkozó, valamint ökológiai, egészségügyi, tervezési, továbbá rendkívüli helyzetben alkalmazandó határértékek.

Meghatározza a környezetvédelmi közigazgatási szervek hatósági eljárásának különös szabályait.

Rögzíti az állampolgárok részvételi jogosultságát a környezettel kapcsolatos eljárásban. Az állampolgári részvétel gyakorolható személyesen vagy képviselő útján, társadalmi szervezetek révén, települési önkormányzatok útján.

A jogi felelősség általános alapjaként bevezeti a szennyező fizet elvet: „Aki tevékenységével vagy mulasztásával a környezetet veszélyezteti, szennyezi vagy károsítja, illetőleg tevékenységét a környezetvédelmi előírások megszegésével folytatja (a továbbiakban együtt: jogsértő tevékenység) az e törvényben foglalt és a külön jogszabályokban meghatározott (büntetőjogi, polgári jogi, államigazgatási jogi stb.) felelősséggel tartozik.” Ezt követően részletezi a környezetvédelem szankciórendszerét.

1992. évi LXXXIII. törvény egyes elkülönített állami pénzalapokról

A Központi Környezetvédelmi Alap a környezetkímélő gazdasági szerkezet kialakításának ösztönzését, a környezeti ártalmak megelőzését, a bekövetkezett környezeti károk csökkentését, felszámolását, továbbá a természeti, illetőleg a védett természeti értékek, területek és az épített környezet értékeinek megőrzését, fenntartását a hatékony környezetvédelmi megoldások ösztönzését, valamint a társadalom környezet- és természetvédelmi szemléletének fejlődését szolgáló elkülönített állami pénzalap.

Az Alap bevételeit adják: a környezet- és természetvédelmi bírságok, a környezetvédelmi termékdíjak, a környezethasználati és -terhelési díjak, a környezet valamely elemeinek igénybevétele esetén megállapított igénybevételi járulékok, a műemlékvédelmi hozzájárulás, az építésügyi és a műemlékvédelmi bírság, az állami tulajdonú műemlékek értékesítéséből, hasznosításából befolyt árbevétel, a bányajáradék külön jogszabályban meghatározott hányada, valamint a költségvetési támogatás, egyes nemzetközi segélyek, önkéntes befizetések és támogatások, az Alapból nyújtott támogatások visszafizetése és ezek kamatai, továbbá az Alap javára megtérített kárelhárítási költségek és kártérítés.

Az Alappal a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter rendelkezik.

Az Alap bevételeit és kiadásait a törvényben meghatározott jogcímenként, illetve összevont jogcímenként bemutatott költségvetését és zárszámadását a költségvetési és zárszámadási törvényjavaslat részeként az Országgyűlés hagyja jóvá. Az Alap költségvetéséről és annak végrehajtásáról a közvéleményt legalább félévenként tájékoztatni kell. Az Alap éves beszámolóját, gazdálkodását egy független könyvvizsgáló szervezettel kell átvizsgáltatni és hitelesíttetni.

A törvény meghatározza az Alap kiadásainak körét és az Alap forrásainak az egyes kiadásokra fordítható részét. A felhasználási szabályokon belül kiemelten foglalkozik a környezet védelmét közvetlenül elősegítő fejlesztések megvalósításához nyújtható támogatásokról. Szabályozza a támogatások formáját, a pályázat útján adható támogatásokra vonatkozó felhívás és a pályázatok elbírálásáról készült emlékeztető tartalmát és közzétételének módját, a támogatás mértékét, valamint a kedvezményezettek körét.

233/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos eljárás szabályairól

A rendelet

Meghatározza a következő fogalmakat: EINECS, ELINCS, anyag, készítmény veszélyesség, régi veszélyes anyag, új veszélyes anyag, veszélyes készítmény, biztonsági adatlap, bejelentés, bejelentő, törzskönyveztető, törzskönyvezés, műszaki dosszié, veszélyes anyagok jegyzéke, veszélyes készítmények nyilvántartása, tevékenység, országos forgalmazási engedély, tapintható veszélyjelzés, expedíció, R mondat és R szám, S mondat és S szám és GLP.

Hatálya az ember és a környezet károsítására képes veszélyes anyagokra és veszélyes készítményekre, illetőleg az ezekkel folytatott tevékenységekre terjed ki. Veszélyesnek minősülnek azok az anyagok, illetve készítmények, amelyek az alábbi jellemzők valamelyikének megfelelnek: robbanásveszélyesek, égést elősegítők, oxidálók, rendkívül gyúlékonyak, könnyen gyulladóak, gyúlékonyak, nagyon mérgezőek, mérgezőek, ártalmasak, maró (korrozív) hatásúak, irritáló vagy izgató hatásúak, k) túlérzékenységet okozó (allergizáló, szenzibilizáló) hatásúak, karcinogének, reprodukciót károsító, , környezetkárosító, környezetet szennyező (ökotoxikus)hatásúak.

A gyártónak, illetve az importálónak különböző kötelezettségeket ír elő: bejelentési és törzskönyvezési kötelezettséget.

A régi és az új veszélyes anyagokat, illetőleg a veszélyes készítményeket a gyártó, illetve az importáló veszélyesség szerint osztályozza. Az osztályba sorolással a veszélyes anyagok, illetve készítmények szimbólumot, veszélyjelet, valamint R számot és mondatot, valamint S számot és mondatot kapnak.

A veszélyes anyagok és a veszélyes készítmények meghatározott tartalmi és formai követelményeknek megfelelő, a közvetlenül az anyaggal, illetve készítménnyel érintkező csomagolóeszközre nehezen eltávolítható módon felhelyezett címkével hozhatók forgalomba és csak olyan csomagolóanyagban, csomagolóeszközben, zárással, felirattal, szükség szerint egyéb jelzésekkel ellátva hozhatók fogalomba, hogy az a szállítás során - ideértve az anyagmozgatást és a tárolást is - ne okozhasson egészség-, illetve környezetkárosodást.

A veszélyes anyaggal, illetve a veszélyes készítménnyel folytatott tevékenységhez a tevékenység gyakorlásának helye szerint illetékes megyei intézet engedélye (a továbbiakban: tevékenységi engedély), a veszélyes anyagok országos forgalmazásához az OMŰI-nek az engedélye szükséges.

Az ETTSZ a veszélyes anyagok, illetve a veszélyes készítmények országos nyilvántartása keretében gyűjti, feldolgozza és rendszerezi a felsoroltakkal kapcsolatos toxikológiai, közegészségügyi és klinikai adatokat és az ország területén előforduló bármilyen eredetű emberi mérgezési esetet is az ETTSZ-hez be kell jelenteni.

Kiemelendő, hogy a rendelet jelöli azokat az EU jogforrásokat, amelyeken egyes rendelkezései alapszanak.

102/1996. (VII. 12.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékokról

A rendelet a veszélyes hulladékokra, valamint az azokkal kapcsolatos tevékenységekre, valamint a veszélyes hulladékok tulajdonosaira és birtokosainak e tevékenységekkel kapcsolatos kötelezettségeire vonatkozó kérdéseket szabályozza.

A megadja szabályozott területre vonatkozó alapdefiníciókat, így megtaláljuk: a hulladék, a veszélyes hulladék, veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek - a kezelés, az előkezelés, az ártalmatlanítás, a hasznosítás, a gyűjtés, a begyűjtés, a tárolás és a szállítás - továbbá a veszélyes hulladékkal kapcsolatos létesítmények - a gyűjtőhely, a tároló-előkezelő telep, a kezelő telep, a lerakótelep, a monodeponia, az égetőmű, valamint az égetőberendezés - és a veszélyes hulladék tulajdonosa, a termelő, a szállító, az egyedi beszállító és a begyűjtő fogalmát. További kiegészítést ad a környezet-

szennyezésnek a Kvtv-ben rögzített fogalmához és leírja a hulladék-kezelési technológia meghatározását is.

A veszélyes hulladékok összetevőik környezeti veszélyessége alapján, eredetüket is figyelembe véve az 1. számú mellékletben felsorolt veszélyességi jellemzők, illetve ezekből következően a környezetvédelmi szempontból biztonságos kezelésükhöz szükséges védelem mértéke alapján különösen veszélyes (I.), fokozottan veszélyes (II.) vagy mérsékelten veszélyes (III.) veszélyességi osztályba tartoznak. A veszélyeshulladék-jegyzéket a 2. számú melléklet tartalmazza. A veszélyeshulladék-jegyzéket a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter évente felülvizsgálja.

Általános követelmény, hogy a veszélyes hulladék tulajdonosának meg kell akadályoznia, hogy a veszélyes hulladék a talajba, a felszíni, a felszín alatti vízbe, a levegőbe jutva a környezetet szennyezze vagy károsítsa.

Természetesen ehhez konkrét kötelezettséget is előír a rendelet. A termelő köteles 3 évre szóló hulladékgazdálkodási tervet készíteni vagy például minden veszélyes hulladékot eredményező tevékenységéről köteles anyagmérleget készíteni. A tulajdonos az anyagmérleg, illetőleg más dokumentumok alapján köteles évente szerinti bejelentést tenni a környezetvédelmi hatóságnak. Köteles minden birtokában lévő veszélyes hulladékról az 5. számú melléklet szerinti nyilvántartást, a veszélyes hulladékot kezelő és tároló létesítményeinek és berendezéseinek üzemeltetéséről üzemnaplót vezetni.

A tulajdonos köteles az átvett, illetőleg a tevékenysége során keletkező veszélyes hulladékot a további tárolásnak és kezelésnek megfelelően elkülönítve, a környezet szennyezését megelőző, károsítását kizáró módon kialakított gyűjtőhelyen összegyűjteni stb.

A veszélyes hulladék tulajdonosa a veszélyes hulladékok kezelését csak a környezetvédelmi hatóság engedélyével végezheti. A környezetvédelmi hatóság jogosult a kezelési technológia ellenőrzésére és a kezelési engedélyben foglaltaktól történő jelentős eltérés esetén a kezelés folytatását határozatban felfüggeszteni.

Veszélyes hulladékot úgy kell szállítani, hogy a szállítás során környezetszennyezés ne következék be. A veszélyes hulladékot annak gyűjtése, begyűjtése, szállítása, tárolása során bármilyen anyaggal, illetve bármilyen hulladékkal tilos összekeverni.

Veszélyes hulladékot csak annak begyűjtésére, valamint tárolására és kezelésére a környezetvédelmi hatóság engedélyével rendelkező személy vagy szervezet vehet át. Az átadó köteles meggyőződni az engedély meglétéről. Az átvétellel az átvevő megszerzi a veszélyes hulladék tulajdonjogát.

Részletesen foglalkozik az előkezelés, ártalmatlanítás, hasznosítás szállítás feltételeivel. A veszélyes hulladékok behozatala, kivitele és tranzit-szállítása során „a veszélyes hulladékok országhatárokon át történő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról” szóló Bázeli Egyezmény alapján, e rendelet szerint kell eljárni.

A veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységeket a környezetvédelmi hatóságok engedélyezik: környezetvédelmi hatóság a veszélyes hulladékok kezelését, tárolását, kezelés és tárolás céljából történő átvételét, kezelésének üzemi és félüzemi kísérleteit, meghatározza ezek feltételeit, módját, idejét és helyét, az) összekeverési tilalom alóli felmentést; míg a KFF a veszélyes hulladékok: begyűjtését, egyszerűsített anyagmérlegének készítését, behozatalát, kivitelét, tranzit-szállítását, szállítását, valamint a tranzit-szállítmány ki-, illetve átrakódását, átcsomagolását. A veszélyes hulladékok szállítására, begyűjtésére, kezelésére, tárolására, átvételére kiadott engedélyeket a környezetvédelmi hatóságnak 3 évenként felül kell vizsgálnia.

A környezetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos gyűjtőhelyek kezelő, tároló létesítmények építési engedélyezési eljárása során.

A tulajdonos, a szállító, ha az e rendeletben, illetőleg a hatósági határozatban előírt veszélyes hulladékokkal kapcsolatos tevékenységekre vonatkozó szabályokat megsérti a környezetvédelmi hatóság veszélyes hulladék bírságot szab ki.

101/1996. (VII. 12.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló, Bazelben, 1989. március 22. napján aláírt Egyezmény kihirdetéséről

Az Egyezmény mellékleteiben határozza meg, hogy mely, az országhatárokat átlépő szállítás tárgyát képező hulladékokat tekinti „veszélyes hulladékok”-nak.

Természetesen rendezi az Egyezmény alkalmazása szempontjából fontos meghatározások is megtalálhatók: hulladék, kezelés, az országhatárokon túlra történő szállítás, ártalmatlanítás, jóváhagyott telephely vagy létesítmény, illetékes hatóság, Tájékoztatói Központ, a veszélyes és az egyéb hulladékoknak a környezetet nem veszélyeztető kezelése, valamely állam nemzeti joghatósága alá tartozó terület, az exportáló állam, importáló állam, tranzit állam, érintett állam, személy, exportáló, importáló, szállító, termelő, ártalmatlanító, politikai és/vagy gazdasági integrációs szervezet, jogellenes szállítás.

Az Egyezményben foglaltak végrehajtásának elősegítése érdekében a Részes Államok egy vagy több illetékes hatóságot és egy Tájékoztatói Központot jelölnek ki vagy hoznak létre.

Az egyezmény további részeiben rendelkezik a Részesek közötti szállítás, a tranzitszállítás, a visszaszállítás kötelezettség és a jogellenes szállítás szabályiról. A Részeseket együttműködési és tájékoztatói kötelezettség terheli.

113/1995. (IX. 27.) Korm. rendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről

A rendelet a csomagolóeszközök, valamint a gumiabroncsok környezetvédelmi termékdíjával kapcsolatos részletszabályokat állapít meg.

A csomagolóeszközök környezetvédelmi termékdíja esetében a termékdíj fizetése alóli mentesség megállapításához a kötelező kezelési arány mértékét, mentesség meghatározásának módját rendezi és meghatározza a mentesség feltételeit is.

A mentességet a Központi Környezetvédelmi Alap kezelője engedélyezi. Az engedély megadását követően a kötelezett a termékdíjfizetési kötelezettségéből levonhatja a termékdíjfizetési időszakban újrahasznált, újrafeldolgozott, illetve energianyeresre felhasznált termékdíjköteles termékből képződött hulladékmennyiségre jutó, a rendelet melléklete szerinti termékdíj összegét. A mentességi engedélyhez a kérelmeket folyamatosan lehet benyújtani a kötelezett székhelye szerint területileg illetékes környezetvédelmi felügyelőséghez.

A gumiabroncsok környezetvédelmi termékdíjával kapcsolatban az újrafutózási célra behozott használt gumiabroncs meghatározott mennyisége után fizetendő termékdíj megállapításának feltételeit adja meg.

55/1987. (X. 30.) MT rendelet az emberi környezetre veszélyt jelentő egyes anyagok külföldről történő behozataláról

A rendelet megtiltja a termelő és fogyasztó tevékenység során keletkező, illetve visszamaradó – az eredeti rendeltetése szerint már nem hasznosítható – anyag vagy termék, illetőleg leválasztott szennyező anyag - hulladék anyag - külföldről történő behozatalát.

Hasznosításra történő behozatalt nemzetközi szerződés, illetőleg a hasznosítás helye szerint illetékes elsőfokú környezetvédelmi felügyelőségnek az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat városi, fővárosi kerületi intézete előzetes hozzájárulásával kiadott engedélyéhez köti, amely kiadására vonatkozó eljárást is szabályozza.

Az engedély megszerzésének elmulasztása, az engedélyben meghatározottaktól eltérő behozatal vagy felhasználás esetén a behozatalt végző, illetőleg a felhasználó jogi személlyel szemben bírságot szabhat ki az illetékes hatóság.

21/1986. (VI. 2.) MT rendelet a levegő tisztaságának védelméről

A rendelet kiemelten védett kategóriába illetve védett kategóriára osztja az ország területeit.

A helyhez kötött új és működő légszennyező forrásokkal tekintetében külön határozza meg a követelményeket, a határértékek megállapításának rendjét, valamint az üzemeltetőt terhelő kötelezettségeket.

Kibocsátási határértékként a területi kibocsátási határértéket kell megállapítani. meghatározott feltételek fennállása esetén a területi kibocsátási határértéknél szigorúbb határérték (egyedi határérték) is megállapítható.

Rendezi az egyes termékek levegőtisztaság-védelmi követelményeinek alapszabályait.

Rendkívüli - azonnali intézkedést igénylő - veszélyes légszennyezettség kialakulásának lehetősége vagy bekövetkezése esetén meghatározott intézkedést ír elő. Ennek keretében írja elő füstködriadótervet készítését is.

A levegőtisztaság-védelmi hatóság a rendelet előírásainak megszegését légszennyezési bírsággal szankcionálhatja.

A rendelet feladatokat és hatásköröket állapít meg a: népjóléti miniszternek, környezetvédelmi és területfejlesztési miniszternek, a polgármesternek, a jegyzőnek, illetve az illetékes környezetvédelmi felügyelőségnek.

A rendeletben definiált fogalmak: légszennyező-anyag, légszennyezés, káros légszennyezés, káros légszennyezettség, veszélyes légszennyezettség, területi kibocsátási határérték, technológiai kibocsátási határérték, szolgáltató tevékenységet ellátó létesítmény, összkibocsátási határérték, bejelentésre kötelezett felületi forrás.

12/1997. (II. 26.) BM rendelet az erdők tűz elleni védelméről

A rendelet...

Előírja, hogy erdők tűz elleni védelme érdekében az általános tűzvédelmi szabályokon, valamint az Etv.-nek a tűz elleni védelemre vonatkozó rendelkezésein túl milyen többlétszabályokat kell betartani.

Előírja, hogy az erdőgazdálkodónak az erdőterületeket tűzvédelmi szempontból a csoportokba kell sorolnia.

Meghatározza a tüzesetek megelőzése érdekében elvégzendő tevékenységeket, a tűzrakó helyekre vonatkozó szabályokat, a tűzveszélyes üzemi tevékenység végzésének, valamint az erdőben található létesítmények, építmények használatának feltételeit, továbbá az erdőgazdálkodónak a tűzgyújtási tilalom idejére vonatkozó kötelezettségeit.

Védett természeti területen lévő erdőben folytatandó tűzveszélyes tevékenységre szigorúbb szabályokat, tiltásokat fogalmaz meg.

16/1996. (VII. 15.) BM–KTM együttes rendelet a települési szilárd és folyékony hulladéokra vonatkozó helyi közszolgáltatás ellátásáról

Az egyes helyi közszolgáltatások kötelező igénybevételéről szóló 1995. évi XLII. törvény végrehajtására született meg a rendelet, amely a települési szilárd és folyékony hulladékra vonatkozó helyi közszolgáltatás ellátására terjed ki.

Meghatározza a hulladékártalmatlanító hely fogalmát és előírja az általános szakmai, valamint a települési szilárd és folyékony hulladék gyűjtésére, elszállítására és ártalommentes elhelyezésére irányuló helyi közszolgáltatás szakmai követelményeit, továbbá a helyi közszolgáltatás ellátására való jogosultság feltételeit.

2/1985. (II. 16.) EüM-ÉVM együttes rendelet települési folyékony hulladék tárolásának, ártalmatlanításának és hasznosításának közegészségügyi szabályairól

A települési folyékony hulladék tárolásának, ártalmatlanításának és hasznosításának közegészségügyi és egyéb feltételeit a rendelet melléklete határozza meg.

A rendelet települési folyékony hulladék és az ártalmatlanító telep fogalmát határozza meg. Településtisztasági szolgáltatást ismételten nem magyarázza, hanem hivatkozik a 4/1984. (II. 1.) ÉVM rendeletre és megismétli, hogy a települési folyékony hulladékot, milyen helyen (műtárgyakban) lehet lerakni, elhelyezni.

Az ártalmatlanító telep üzemeltetőjének az üzemeltetésre vonatkozó technológiai utasításokat - amelyeknek a fertőtlenítésre, a rovar- és rágcsálóirtásra, valamint a szabvány szerinti munka- és egészségvédelemre vonatkozó belső szabályzatokat is tartalmazniuk kell - a területileg illetékes tisztiorvosnak és környezetvédelmi hatóságnak jóváhagyás céljából be kell mutatnia.

1/1986. (II. 21.) ÉVM-EüM együttes rendelet a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenységekről

Fogalmi meghatározások a következők: köztisztasággal összefüggő tevékenység, települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenység, közterület, települési szilárd hulladék, háztartási hulladék (szemét), egyéb szilárd hulladék, tisztán tartás, kezelés, ártalmatlanítás, hasznosítás.

Az egyes ingatlanok tisztán tartása főszabályként a használó, vagyis az ingatlan tulajdonosának, kezelőjének, tartós használójának, illetőleg hasznélvezőjének vagy a bérlőjének a feladata. A közterület szervezett, rendszeres tisztántartásáról és az ott keletkezett települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenység ellátásáról a települési, a fővárosban a fővárosi önkormányzat képviselőtestülete gondoskodik.

További kötelezetteket nevesít speciális területek tisztántartására, mint például a szórakozó-, vendéglátó- és árusító helyek, üzletek előtti járdaszakaszt vagy a rendeltetésétől eltérő célra (árusítás, építési-szerelési munka stb. céljára) használt közterület esetén vagy a közúti közlekedés céljára szolgáló tömegközlekedési járművekhez kapcsolódó területek esetében.

Ott, ahol a szolgáltatás igénybevétele nem kötelező, a háztartási hulladék kezeléséről a tulajdonos köteles gondoskodni. Az egyéb szilárd hulladék kezeléséről az köteles gondoskodni, akinél a hulladék keletkezett. Ha a keletkezés helye nem állapítható meg, ez a kötelezettség az ingatlan tulajdonosát terheli.

A szolgáltatás elláthatják az e célra létesített közüzemi vállalatok, olyan gazdálkodó szervezetek, amelyeknek ez a tevékenységi körébe tartozik vagy az arra vonatkozó jogosítvánnyal rendelkező egyéni vállalkozók, magánszemélyek is.

Települési szilárd hulladékot kizárólag az e célra kijelölt a közegészségügyi, a vízügyi, a környezetvédelmi, az építésügyi és közlekedési hatósági előírásoknak megfelelően kialakított és üzemeltetett - lerakóhelyen vagy létesítményben szabad elhelyezni és ártalmatlanítani.

További köztisztasági rendelkezések foglalkoznak az illemhelyek kell létesítésével, fenntartásával, az ebekkel tartásával, az állatokat közterületen történő legeltetésével vagy az ivóvíz kutak üzemeltetésével.

A köztisztasági rendelkezések betartásának ellenőrzése a közegészségügyi felügyelő vagy - a közterületfelügyelet és az érdekelt szakhatóságok közreműködésével - a jegyző feladata.

4/1984. (II. 1.) ÉVM rendelet a településtisztasági szolgáltatás ellátásáról és a települési folyékony hulladékok ártalmatlanításáról

A rendelet alkalmazása szempontjából településtisztasági szolgáltatás fogalmát, a szolgáltatás ellátására jogosultak körét. Rendelkezései alapján települési folyékony hulladékot elhelyezni csak az e célra kijelölt és kialakított közcélú ártalmatlanító telepen, a külön jogszabályi előírásoknak megfelelő leeresztő helyen, szennyvíztisztító telep kiegészítő műtárgyában, mező- és erdőgazdasági hasznosító, illetőleg elhelyező telepen vagy a gazdálkodó szervezetek kezelésében levő ártalmatlanító telepen szabad. Meghatározza az ezek létesítésére, illetve kijelölésére jogosult és a szakhatóságként bevonandó szervezetet. A településtisztasági szolgáltatás végzéséhez a szolgáltatást ellátó jogi személyeknek és magánszemélyeknek a rendelet műszaki, közegészségügyi, valamint egyéb feltételeket határoz meg.

A szolgáltatás elvégzéséért és az ártalmatlanításért a megrendelő díjat köteles fizetni.

16/1997. (VI. 5.) KTM rendelet a Központi Környezetvédelmi Alap kezelésének és felhasználásának szabályairól

A rendelet szerint a Központi Környezetvédelmi Alappal a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter rendelkezik, és Ő gondoskodik a kezeléssel kapcsolatos feladatok ellátásáról.

Rendelkezik a különböző jogszabályokban meghatározott, az Alap forrásait képező bevételek befizetéséről, illetve beszedéséről, valamint az egyes bevételek nyilvántartásáról. Ennek alapján az Alap bevételeit és kiadásait a törvényben meghatározott jogcímenként összevontan, valamint fajtánként is nyilván kell tartani. Fontos, hogy a Minisztérium az Alap költségvetéséről és annak végrehajtásáról a közvéleményt legalább félévenként tájékoztatja.

Meghatározza az egyes pályázatok közzétételére, a pályázati adatlapok közlésére, a pályázatok beadásnak határidejére és helyére, valamint tartalmi elemeire vonatkozó rendelkezéseket. A támogatás mértékéről, formájáról és feltételeiről, illetőleg a pályázat támogatásának elutasításáról a pályázatok elbírálásában résztvevő – és e rendelet által meghatározott - Pályázati Értékelő Bizottság javaslata alapján a miniszter dönt. A pályázatok elbírálásával kapcsolatos döntéssel szemben jogorvoslatnak helye nincs. A döntésről és annak indokolásáról, a pályázó értesítéséről, illetve a döntés közzétételéről, valamint a szerződéskötésről szintén rendelkezik.

A 26/1994. (VII. 14.) KTM rendelet hatályon kívül helyezését követően tartalmazza a bányajáradék a Központi Környezetvédelmi Alapban kezelt és tájrendezési célokat szolgáló részének külön felhasználási szabályait is.

15/1997. (V. 28.) KTM rendelet a környezeti állapotvizsgáló szakértői tevékenységről

A felszámolási eljárás és a végelszámolás környezet- és természetvédelmi követelményeiről szóló 106/1995. (IX. 8.) Kormányrendeletben meghatározott környezeti állapotvizsgáló szakértői tevékenység folytatásának feltételeit szabályozza a KTM rendelet.

4/1997. (I. 10.) KTM rendelet a környezetvédelmi és területfejlesztési ágazatba tartozó egyes szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról

A környezetvédelmi és területfejlesztési ágazatba tartozó következő szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeit határozza meg a rendelet melléklete: barlangi idegenvezető, hulladékkezelő technikus, környezeti asszisztens, környezet- és természetvédelmi szakmunkás, környezetvédelmi laboráns, környezetvédelmi mérés-technikus, környezetvédelmi szakelőadó, környezetvédelmi (szak)technikus, települési és nem veszélyes hulladék kezelő, települési és nem veszélyes hulladék gyűjtő és szállító, települési környezetvédelmi technikus, természetvédelmi technikus.

12/1996. (VII. 4.) KTM rendelet a környezetvédelmi felülvizsgálat végzéséhez szükséges szakmai feltételekről és a feljogosítás módjáról, valamint a felülvizsgálat dokumentációjának tartalmi követelményeiről

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény szerint: „Az egyes tevékenységek környezetre gyakorolt hatásának feltárására és megismerésére, valamint a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés ellenőrzésére környezetvédelmi felülvizsgálatot kell végezni”.

A rendelet egyrészt a felülvizsgálat dokumentációjának tartalmi követelményeit másrészt a végzéséhez szükséges jogosultság szakmai feltételeit és a feljogosítás módját szabályozza.

A teljes körű, illetőleg a részleges környezetvédelmi felülvizsgálatot az a természetes személy, illetőleg az a gazdálkodó szervezet és más jogi személy végezhet, akit a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium a „Környezetvédelmi Felülvizsgálat Végzésére Jogosultak Névjegyzéké”-be felvett. A névjegyzékbe való felvétel a jogosult kérelmére történik. A névjegyzék nyilvános. A rendelet meghatározza a névjegyzék, illetve a kérelem tartalmát, valamint érvényességének időtartamát és meghosszabbításának, továbbá az engedély megvonásának, a jogosult névjegyzékből való törlésének feltételeit.

A teljes körű környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció kötelező tartalmát a rendelet melléklete részletezi. A részleges környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentáció kötelező tartalma a mellékletben található vizsgálati területek közül azok elemzése, amelyeket a környezetvédelmi felügyelőség által meghatározott vizsgálati tartalmi kör érint.

11/1996. (VII. 4.) KTM rendelet a környezetvédelmi megbízott alkalmazási és képesítési feltételeiről

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény előírása hogy bizonyos környezethasználatok esetében a környezethasználónak megfelelő ismerettel rendelkező szakembert, úgynevezett környezetvédelmi megbízottat kell alkalmazni.

A rendelet a környezetvédelmi megbízott alkalmazhatóságának és képesítésének feltételeit határozza meg.

9/1995. (VIII. 31.) KTM rendelet a motorbenzinek tárolásakor, töltésekor, szállításakor és áttöltésekor keletkező szénhidrogén-emisszió korlátozásáról

A rendelet hatálya az olyan helyhez kötött tartályok létesítésére és üzemeltetésére, amelyeket motorbenzinnel töltenek meg, vagy amelyekben motorbenzint tárolnak, illetőleg amelyekből motorbenzint vételeznek; az üzemanyagszállító járművek olyan szállítótartályainak üzemeltetésére, amelyeket motorbenzinnel töltenek meg, vagy amelyekből motorbenzint töltenek át; az üzemanyagtöltő állomások létesítésére és üzemeltetésére, valamint ezek létesítőire és üzemeltetőire terjed ki.

A rendelet hatálya alá tartozó berendezéseket gőzviszavezető és véggázkezelő rendszerekkel kell ellátni, amelyre vonatkozó követelményeket a rendelet melléklete tartalmazza. Az üzemben tartó köteles a gőzviszavezető és a véggázkezelő berendezéseket folyamatosan üzemképes állapotban tartani és működtetni. Meghibásodás esetén a javítást 5 munkanapon belül el kell végezni. A határidő eredménytelen letelte után a motorbenzin töltést és lefejtést szüneteltetni kell.

A rendelet mellékletében előírt követelmények betartását az üzemeltetőnek saját költségén kétévenként tanúsíttatni, illetve ellenőriztetni kell.

A helyhez kötött berendezést az üzemeltetőnek az üzembe helyezéssel egy időben be kell jelenteni a 11/1994. (III. 25.) IKM rendelet I. számú melléklete szerinti bejelentőlapnak a területileg illetékes környezetvédelmi felügyelőséghez történő megküldésével. A helyhez kötött tárolótartály és töltőállomás létesítése és üzembe helyezése az illetékes - környezetvédelmi hatóság szakhatósági állásfoglalásának figyelembevételével engedélyezhető.

A rendelet hatálybalépése előtt engedélyezett vagy üzembe helyezett berendezések és szállítótartályok esetében a követelmények kielégítésére türelmi időt állapít meg.

A rögzített követelményektől eltérően működtetett berendezések esetén a környezetvédelmi hatóság határidővel előírja a hiányosság megszüntetését, egyidejűleg az üzemeltető ellen szabálysértési eljárást kezdeményez. Az így előírt feltételek nem teljesítése esetén az üzemelést az illetékes engedélyező hatóság a környezetvédelmi hatóság kezdeményezésére felfüggeszti vagy megtiltja.

30/1994. (X. 6.) KTM rendelet egyes környezetvédelmi és építésügyi nemzeti szabványok kötelezővé nyilvánításáról

A nemzeti szabványosításról, valamint a laboratóriumok, a tanúsító és ellenőrző szervezetek akkreditálási rendjének ideiglenes szabályairól, továbbá a Magyar Szabványügyi Hivatal ideiglenes feladat- és hatásköréről szóló 42/1994. (III. 25.) Korm. rendelet az MSZH elnökét és a kibocsátó minisztereket arra kötelezte, hogy - a hatálybalépése előtt kiadott hatályos állami szabványok esetében – állapítsák meg, mely ágazati szabványokat kell a nemzeti szabványok rendszerébe felvenni, vagy hatályon kívül helyezni. A szakmailag illetékes minisztereknek hat hónapos határidőt adott arra, hogy külön jegyzékbe foglalva, meghatározott időre egészben vagy részben kötelezően alkalmazandó nemzeti szabványokat jogszabályban kihirdessék.

Ennek a kötelezettségének tett eleget a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter, amikor a 30/1994. (X. 6.) KTM rendelet mellékletében foglalt levegőtisztaság-, vízminőség-, természet és tájvédelemmel kapcsolatos szabványok alkalmazását 5 évre kötelezővé tette. Az alkalmazási kötelezettség alól kérelemre felmentés adható.

11/1991. (V. 16.) KTM rendelet a hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeinek és az azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról

Rendelkezéseit alkalmazni kell valamennyi olyan berendezés létesítésére és üzemeltetésére, amelyben hulladékot égetnek.

A hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeit a melléklet tartalmazza. Fontos, hogy amennyiben a terület szennyezettsége és a berendezés telepítése indokolja, a légszennyező anyagok terjedésére vonatkozó számítások alapján a környezetvédelmi hatóság a mellékletben megállapított értékeknél szigorúbb egyedi határértékeket is előírhat.

5/1990. (XII. 6.) NM rendelet a légszennyező anyagokról, a levegőminőségi határértékekről és a légszennyezettség méréséről

A rendelet a légszennyező anyagokat, továbbá a környezeti levegőminőségi (immissziós) határértékeket az MSZ 21854 szabványban foglaltakkal azonos értékben állapítja meg, míg a szmogriadó intézkedéseit megalapozó szennyezőanyag határértékeket a rendelet melléklete tartalmazza.

A környezeti levegő minőségét az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Tisztifőorvosi Hivatala ellenőrzi és minősíti. A minősítés alapjául szolgáló méréseket az Országos „Johan Béla” Közegészségügyi Intézet és az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat megyei és fővárosi intézetei végzik.

3/1984. (II. 7.) OVH rendelkezés a szennyvízbírságról

A befogadót fertőző vagy károsan szennyező, illetőleg veszélyeztető jogi személyt, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet és egyéni vállalkozót szennyvízbírság fizetésére kell kötelezni. A rendelkezés meghatározza a bírság kiszabásának feltételeit. A szennyvízbírságot az üzem

által a szennyezési időszak alatt kibocsátott szennyvízben levő és a határértéket meghaladó valamennyi szennyezőanyag együttes mennyiségének (tömegének) megfelelően kell meghatározni. A szennyezőanyag-féleségeket és azok határértékeit, valamint a szennyezőanyagok egységnyi mennyiségére vonatkozó bírságtételt és az alpbírságot módosító tényezőket a rendelkezés mellékletei állapítják meg. A vízügyi hatóság az üzem részére ettől eltérő egyedi határértéket is megállapíthat, amelyek a körülmények megváltozásakor módosíthatók, illetve vissza is vonhatók. Meghatározza továbbá a különösen káros szennyezés, a rendkívüli szennyezés esetén a kiszabandó bírságtételek mértékét, valamint a progresszív bírság feltételeit.

Szabályozza a káros szennyezés megállapításának eljárási rendjét: a helyszíni ellenőrzésre, az adat-szolgáltatásra, a mérésre és a műszaki becslésre, a jegyzőkönyvkészítésre, a vízminták ellenőrzésére, a szakvélemény elkészítésére és az észrevételre, valamint a bírség kiszabására vonatkozóan. A szennyvízbírságot folyamatos vízszennyezés esetén évenként, idényüzem esetében idényenként, rendkívüli szennyezés miatt esetenként – utólag, egy összegben – szabja ki a környezetvédelmi hatóság.